

Mala Zarar Verme Suçunun Afetlerle İlgili Nitelikli Hallerinin Tespiti, Değerlendirilmesi ve Önerilerimiz

Determination, Evaluation of Qualified Forms of the Crime of Damage to Property Related to Disasters and Our Suggestions

Sercan Tokdemir

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye, sercantokdemir28@gmail.com
ror.org/01rpe9k96

Öz: Türk Ceza Kanunu (TCK) md. 151'de başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılamaz hale getirmek fiilleri cezalandırılmıştır. Kanun koyucu bununla yetinmemiş, afetlere karşı korunmaya yönelik suçun cezasını artıran nitelikli hallerde yer vermiştir.

Afetlerle ilgili cezayı artıran birinci nitelikli hal; suçun yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında işlenmesidir (TCK md. 152/f 1-b). Acil durumlarda bu vasıftaki eşyalara duyulan ihtiyacın verilen zarar nedeniyle karşılanmaması nitelikli halin düzenlenmesinin temelini oluşturmaktadır. Cezayı artıran ikinci nitelikli hal; suçun sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korunmaya yarayan tesisler hakkında işlenmesidir (TCK md. 152/f 1-d). Ancak buradaki tesislerin sadece içme sularına veya sulamaya mı yoksa genel olarak tüm felaketlere mi özgü olduğu yoruma muhtaçtır. Bunun yanında mezkûr hükümlerin lafzında "felaket" kavramı yerine "afet" kavramının kullanılması suretiyle terim birliğinin sağlanması isabetli olacaktır. Suçun konusunun önemi bakımından suçun toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle işlenmesi afetlerle ilgili kabul edilen üçüncü nitelikli haldir (TCK md. 152/f 2-b). Hükmün uygulanabilmesi için felaketin somut olarak ortaya çıkması gerekir.

Anahtar Kelimeler: Mala Zarar Verme, Nitelikli Hal, Afet, Toprak Kayması, Sel

Geliş Tarihi/Received: 30.05.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 07.08.2025
Yayımlanma Tarihi/ Available Online:
21.10.2025

Abstract: In Article 151 of the Turkish Penal Code (TPC), the acts of partially or destroying, demolishing, corrupting, rendering unusable, or polluting another's movable or immovable property are punished. The legislator was not satisfied with this legislation and included qualified forms that increased the penalty for crime for protection against disasters.

Committing the crime against any property or facility allocated for protection against fire, flood, accident, and other disasters is a qualified form that increases the penalty in Article 152/f 1-b of the TPC. The fact that the need for such items in emergency circumstances is not met due to the damage caused forms the basis of regulating this qualified form. Another qualified form is the treatment of facilities used for irrigation, utility water, or disaster protection in Article 152/f 1-d of the TPC. However, it is open to debate whether the facilities here are dedicated solely to drinking water or irrigation or to all disasters in general. In addition, it would be appropriate to ensure unity of terminology by using the concept of "disaster" instead of "catastrophe" in the wording of the aforementioned provisions. In terms of the importance of the subject of the crime, committing the crime by causing landslides, avalanches, floods, or water flow is another qualified form in Article 152/f 2-b of the TPC. For the provision to be implemented, the disaster must have occurred concretely.

Keywords: Damage to Property, Qualified Form, Catastrophe, Landscape, Flood

Extended Abstract

The acts of partially or wholly destroying, demolishing, corrupting, rendering unusable, or polluting someone else's movable or immovable property are regulated within the scope of the crime of damage to property in the section of crimes against property of the TPC. Not satisfied with this provision, the legislator has also included qualified forms that increase the penalty for crimes aimed at protection against disasters.

Punishment of an act as a last resort means that punishment has become a social need, and protection through criminal sanctions is possible. With this perception, goods and facilities allocated for protection against disasters have become the subject of the Turkish Penal Code No. 5237 (TPC). The first qualified form is committing the crime against any property or facility allocated for protection against fire, flood, accident, and other disasters that increases the penalty in Article 152/f 1-b of the TPC. The second qualified form is the treatment of facilities used for irrigation, utility water, or disaster protection in Article 152/f 1-d of the TPC. Committing the crime by causing landslides, avalanches, floods, or water flow is the third qualified form in Article 152/f 2-b of the TPC.

In the aforesaid qualified forms related to disasters, the basis is the damage caused by the crime of damage to property upon the properties or facilities designated for protection against disasters, affecting many people and/or the danger caused by the mode of the crime. Based on this basis, the legislator has stated that the act of damage to property against the type of properties or facilities specified in the provisions regarding qualified forms related to disasters increases the wrongdoing in terms of its content and that a more severe penalty should be determined than the basic form of the crime.

Although the provisions regarding the qualified forms related to the disaster of damage to property crime are appropriate regulations, these provisions should be reviewed under the principles of the theory of crime, especially in terms of the legal system, the wording of the code, the subject and the modes of the crime, error, joinder of crimes and punishment, considering the related provisions embedded in the German Penal Code (GPC).

As in German criminal law, the qualified forms related to disasters in Article 152 of the TPC should be regulated as dangerous crimes under the section of crimes against society. It is suggested that independent crimes related to disasters be regulated. However, regulating qualified forms by creating an independent article such as Article 152A after Article 152 would also be a development in terms of Turkish criminal law. Negligent liability should also be accepted for qualified forms related to disasters. In both the TCK and ACK, the negligent liability case is also regulated for crime types that create a general danger to society. Another suggestion is that the aggravated forms of the crime of damage to property due to the consequences of the crime be included in the qualified forms related to disasters. Besides, in the provisions regarding the qualified forms related to the crime of damage to property related to disasters, unity of terminology should be ensured in the use of concepts, and the wording appropriate to the nature of the regulations should be preferred in the articles suggested in the study. In terms of the subject of the crime, the provisions regarding qualified forms related to disasters must be considered and interpreted as a whole. While landslides, avalanches, floods, or water flow are mentioned in Article 152/f 2-b, the occurrence of this qualified form "by causing fire" is not accepted. The occurrence of this qualified form by causing fire should also be considered. Last but not least, it would be appropriate to re-determine the sanction for the qualified forms related to disasters regarding both type and amount of punishment. As in German criminal law, in the provisions of qualified forms, punitive fines are recommended as an alternative sanction for those related to disasters.

It would not be wrong to say that our penal code has resorted to more severe punishment for qualified forms that cause more significant damage, as it has increased the content of wrongdoing in the provisions regarding protection from disasters.

In the paper, the understanding adopted by our penal code will be determined by putting forward the relevant regulations regarding the issue in Article 152 of the TPC, and criticisms and suggestions will be made regarding these regulations.

Giriş

Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılamaz hale getirmek ve kirletmek fiilleri, TCK'nın malvarlığına karşı suçlar bölümünde mala zarar verme suçu kapsamında düzenlenmiştir. Bununla yetinmeyen kanun koyucu, afetlere karşı korunmaya yönelik suçun cezasını artıran nitelikli hallerde yer vermiştir. **TCK md. 152/f 1-b** bendinde suçun yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında; **TCK md. 152/f 1-d** bendinde sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında ve **TCK md. 152/f 2-b** bendinde suçun toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle işlenmesi afetlerle ilgili mala zarar verme suçunun cezasını artıran nitelikli haller olarak düzenlenmiştir. Kanunumuzun, afetlerden korunmaya ilişkin mezkûr hükümlerinde haksızlık muhtevasını artırdığı için daha büyük zararlara yol açan durumları daha ağır cezalandırma yoluna gittiğini söylemek mümkündür.

Bir fiilin son çare olarak cezalandırılması, cezalandırmanın artık toplumsal ihtiyaç haline gelmesi ve toplumu ancak cezai yaptırım yoluyla korumanın mümkün olabileceği anlamını taşır. Afetlere karşı korunmaya tahsis edilmiş eşya ve tesisler de bu anlayış çerçevesinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) konusu olmuştur.

Günümüzde başta deprem, yangın, sel ve su taşkınları, çığ düşmesi, küresel ısınma, kuralık, tayfun ve su kirliliği gibi doğal afetler çok sık yaşanmaktadır. Bu afetlerin yaşanmasında sadece tabii faktörler değil, insan faktörü de etkilidir. Bu tür afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesisler hakkında mala zarar verme fiillerini cezai yaptırıma bağlamak önem arz etmektedir. Bu bağlamda kanunumuzda, mezkûr afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesisler hakkında mala zarar verme suçunun işlenmesiyle gerçekleşen zararın büyük bir kitleyi etkilemesi ve/veya suçun işleniş şeklinin yol açtığı tehlike esas alınarak failin cezasının artırılması yoluna gidilmiştir. Gerçekleşebilecek zararlar bireysel zararların ötesinde kamusal alanı etkileyen ve bu suretle kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek neviden zararlardır. Bu düşüncelerden hareketle, bahsi geçen afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşyalar ve tesisler nitelikli hal kapsamında muhafaza altına alınmıştır.

Bu çalışmada mala zarar verme suçunun sadece afetlerle ilgili nitelikli hallerinin kanunun sistematığı ve lafzı, suçun konusu ve yaptırımı ile suçların içtimai ve hata öğretisi bakımından değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu çerçevede, söz konusu nitelikli hallerin cezalandırılma gerekçesinin, konuya ilişkin eleştiri ve öneriler bağlamında kanunumuzun benimsediği yaklaşımın ve mukayeseli bir bakışla konuya dair Alman Ceza Kanunu'ndaki muhtelif düzenlemelerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

I. Mala Zarar Verme Suçuna İlişkin Açıklamalar

A. Korunan hukuksal değer

Mala zarar verme suçu¹, 5237 sayılı TCK'nın "Özel Hükümler" başlıklı ikinci kitabının ikinci kısmını oluşturan kişilere karşı suçlar kapsamında cezalandırılan malvarlığına (*Vermögen/property*)² karşı

¹ Suçun tarihçesi için bkz. Sulhi Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler* (İstanbul, 1998), 469-470. İngiliz hukukunda mala zarar verme suçu cezalandırılmıştır. Bkz. Criminal Damage Act 1971, Section 1 (1); Jonathan Herring, *Criminal Law (The Basics)* (London/New York: Routledge, 2010), 92; A. P. Simester vd., *Simester and Sullivan's Criminal Law (Theory and Doctrine)* (Oxford/Portland/Oregon: Hart Publishing, 2013), 593 vd.

² Simester vd., *Simester and Sullivan's Criminal Law (Theory and Doctrine)*, 595.

suçların cezalandırıldığı onuncu bölümde yaptırıma bağlanmıştır. TCK md. 151’de suçun temel hali, TCK md. 152’de cezanın artırılmasına yol açan suçun nitelikli hallerine yer verilmiştir³.

TCK md. 151’de, başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişinin hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Böylelikle yaptırım türü olarak hapis cezası tercih edilmiştir.

Malvarlığına karşı işlenen diğer suçlarda (hırsızlık, yağma ve güveni kötüye kullanmada olduğu gibi) malvarlığı değerlerinin aktarılması, bu suçta ise malvarlığı değerlerinin durumunun kötüleşmesi söz konusudur. Gerek temel hali gerekse nitelikli halleri bakımından olsun mala zarar verme suçuyla, kişinin **mülkiyet hakkı** koruma altına alınmıştır⁴. Dolayısıyla mala zarar verme, mülkiyete karşı işlenen bir suç tipidir⁵. Kanun metninde “başkasının malı” ibaresi, fail dışındaki bir kimsenin mülkiyetinde bulunan mala işaret etmektedir. Bu suçun işlenmesiyle, kişinin mülkiyet hakkından kaynaklı tasarruflarda bulunması tamamen veya önemli derecede engellenmektedir. Dolayısıyla bu suçu işleyen kişi, bir başkasının malvarlığına zarar vermekte ve bu şekilde malvarlığı değerlerini azaltmaktadır. Bunun yanında malın zilyetliğinin üçüncü kişilere devredildiği durumlarda bu suçla, zilyetliğin sağladığı tasarruflar da engellenmektedir. Mala zarar verilmesi durumunda zilyet, mal üzerinde zilyetliğin kendisine sağladığı hakları kullanamaz⁶. Belirtmek gerekir ki TCK md. 152’de suçun afetlerle ilgili olan nitelikli halleri bakımından bu zarar, daha da önemli hale gelmektedir. Zira afetlere karşı korunmaya özgülünen eşya veya tesislerden toplumun tamamı yararlanmaktadır. Mülkiyetinin kişiye veya kamuya ait olması fark etmeksizin bu eşya ve tesisler üzerindeki tasarruf hakkının kamuya ait olduğu dikkate alındığında mülkiyet ve zilyetlikten kaynaklanan hukuksal değer⁷ daha da önem arz etmektedir.

³ TCK md. 151: (1)“Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.” TCK md. 152: - “(1) Mala zarar verme suçunun; a) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait, kamu hizmetine tahsis edilmiş veya kamunun yararlanmasına ayrılmış yer, bina, tesis veya diğer eşya hakkında, b) Yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında, c) Devlet ormanı statüsündeki yerler hariç, nerede olursa olsun, her türlü dikili ağaç, fidan veya bağ çubuğu hakkında, d) Sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında, e) Grev veya lokavt hallerinde işverenlerin veya işçilerin veya işveren veya işçi sendika veya konfederasyonlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında, f) Siyasi partilerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında, g) Sona ermiş olsa bile, görevinden ötürü öç almak amacıyla bir kamu görevlisinin zararına olarak, İşlenmesi halinde, fail hakkında bir yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (2) Mala zarar verme suçunun; a) Yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanarak, b) Toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle, c) Radyasyona maruz bırakarak, nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanarak, işlenmesi halinde, verilecek ceza bir katına kadar artırılır. (3) (Ek: 18/6/2014-6545/65 md.) Mala zarar verme suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksamaması hâlinde, yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.”

⁴ Durmuş Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 730; Veli Özer Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 701. Daha fazla bilgi için bkz. Erkan Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, *İstanbul Barosu Dergisi* 82/1 (2008), 156. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 1070/125 (27 Mart 2018). Karar için bkz. Abdulhalik Yıldız, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1’nci Cilt* (Ankara: Türkiye Adalet Akademisi, 2020), 618 vd.

⁵ Diethelm Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil* (Tübingen: Mohr Siebeck, 2016), §8, Rn 5; Wolfgang Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)* (Berlin/Heidelberg: Springer Verlag, 2015), 205; Johannes Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)* (Heidelberg: C. F. Müller, 2018), §1, Rn 16; Rudolf Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)* (München: C. H. Beck, 2016), §24, Rn 1; Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 470.

⁶ Nur Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2016), 394-395.

⁷ Suçların tasnifinde hukuksal değer ölçütü hakkında bkz. Nevzat Toroslu, *Nevzat; Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu* (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1970), 72 vd; Nevzat Toroslu, “Suçların Tasnifi Sorunu ve Taksirli Suçlar ile Kabahatler Konusunda Bazı Eğilimler”, *Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu (22-26 Mart 1976)* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1977), 118 vd.

B. Tipikliğin objektif unsurları

1. Fail ve mağdur

Mala zarar verme suçunun **faili**⁸ ve **mağduru** herkes olabilir⁹. Doktrinde tüzel kişilerin malvarlığı değerlerine karşı da bu suçun oluşabileceği ve burada kamu ve özel tüzel kişi arasında bir ayırımın olmadığı ifade edilmiştir¹⁰. Mala zarar verme suçunun nitelikli hallerinin maddi konusunu oluşturan eşya veya tesislerin mülkiyeti devletin veya kişilerin mülkiyetinde olabilir. Afetleri önleme amacına özgülenmiş eşyanın gerçek kişilerin mülkiyetinde olması gerekmektedir. Bu neviden eşya veya tesisler devlete de ait olabilir. Dolayısıyla bu mallar, kamu malı statüsünde kabul edilebilir¹¹.

⁸ Claus Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre* (München: C. H. Beck, 2006), §10, Rn 54; Abdullah Pulat Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)* (İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, ts.), 817; İsmail Malkoç - Mahmut Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları* (Ankara: Adil Yayınevi, 1996), 4654. Mala zarar verme suçunun fail bağlamında kriminolojik incelemesi hakkında bkz. Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 174-175.

⁹ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 395. Daha fazla bilgi için bkz. Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 159-160.

¹⁰ Bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 395; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 703. Mağduru olmayan bir suç yoktur ve tüm suçlarda mağdur gerçek kişilerdir. Tüzel kişiler, suçun işlenmesinden dolayı sadece zarar gören konumundadırlar, yani mağdur sıfatını haiz değildirler. Bkz. İzzet Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 227.

¹¹ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 405. Devletin mağdur sıfatını haiz olup olmayacağı hususunda ileri sürülen görüşler için bkz. Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 227-228.

2. Suçun (Hareketin) konusu

Mala zarar verme suçunun **konusu**, bir başkasına ait taşınır veya taşınmaz maldır¹². Hırsızlık¹³ suçunun konusunu oluşturan taşınır mal kavramı, mala zarar verme suçu için de geçerlidir¹⁴. Taşınmazları da bu suçun maddi konusu yapan kanun koyucu, bu şekilde taşınır ve taşınmaz mallar arasında bir ayırımı gitmemiştir¹⁵. Suçun konusu olan malın mahiyetine ve özellikle tahrip için kullanılan vasıtaya göre bu suçun genel güvenliğe karşı suçlardan birini oluşturması mümkündür.¹⁶

¹² Faruk Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. III* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1985), 628; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 817; Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 156; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652. Hırsızlık suçunda olduğu gibi mala zarar verme suçunda eşya/mal, tipikliğin deskriptif unsurlarından olup özel olarak hukuki bir değerlendirme yapmayı gerektirmemektedir. Başkasına ait olma ise medeni hukuk normlarına göre belirlenmesi ve değerlendirilmesi gereken tipikliğin normatif unsurlarındadır. Bkz. Bernd Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (Stuttgart: W. Kohlhammer, 2019), §8, Rn 125-127; Johannes Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil* (Heidelberg: C. F. Müller, 2018), §5, Rn 197, 198; Mahmut Koca - İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 110-111. Mala zarar verme suçunun düzenlendiği ACK md. 303'te "başkasına ait eşya (*fremde Sache*)" kavramı kullanılmıştır. TCK'dan farklı olarak burada taşınır ve taşınmaz ifadeleri kullanılmamış, daha genel ve kapsayıcı olan eşya kavramı tercih edilmiştir. ACK md. 303a'da "veriler", ACK md. 303b'de "bilgi işlem süreci" suçun konusu olarak kabul edilmiştir. Bkz. Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 18, 58 ff. 5237 sayılı TCK'da bunlar, bilişim suçlarının düzenlendiği bölüm altında md. 244'te düzenlenen sisteme engelleme, bozma, verileri yok etme ve değiştirme suçunun konusu yapılmıştır. Böylelikle Türk kanun koyucu; bilgisayar ve verilere yönelik gerçekleştirilen zararları ayrı bir bölümde isabetli bir şekilde yaptırım altına almıştır. Bunun yanında ACK md. 304'te kamusal açıdan önemli sayılan eşyalar (devlet içinde mevcut bir dinî cemaatin kutsallık taşıyan eşyası veya dinî ayinde kullanılmak için adanan bir şeyi veya mezar taşları, kamusal anıtlar, doğa anıtları, sanatın, bilimin veya kazanç amacıyla profesyonel faaliyetinin kamusal koleksiyonlarda muhafaza edilen veya alenen sergilenen şeyleri, kamu yararına hizmet eden veya kamusal yolların, meydanların veya alanların güzelleştirilmesine yarayan eşya) suçun konusu olarak belirlenmiştir. Keza ACK md. 305'te "muhtelif yapılar" ve ACK md. 305a'da "önemli iş araçları" suçun konusu olarak kabul edilmiştir. Kamusal açıdan önem arz eden bahsi geçen eşyalar, TCK md. 152'de mala zarar verme suçunun nitelikli halleri kapsamında muhafaza altına alınmıştır. Bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 209 ff. ACK'daki mezkûr kanun maddelerinin çevirisi için bkz. Feridun Yenisey - Gottfried Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2009), 421 vd. Bu hükümlerden ACK md. 304'teki suçun konusu olan eşyaların bütünlüğünün korunması bireyüstü menfaatlerin korunması demektir. Bu eşyalara yönelik zararın önemli derecede ve uzun süreli olması gerekir. Esasen eşyaların toplumsal açıdan öneminden dolayı mülkiyete ilişkin koruma arka planda kalmaktadır. Ancak Alman kanun koyucu, bu hükmü mala zarar verme suçunun temel haline ilişkin hükme (md. 303) göre düzenlemiştir. Bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 220. Doktrinde suçun konusu bakımından ACK md. 304'teki hükmün niteliği tartışılmıştır. Bir görüşe göre, bu hükümdeki durum, mala zarar verme suçunun temel halinin (md. 303) nitelikli hali olmayıp bağımsız bir suç tipidir. Burada toplumun tamamına ait menfaatler korunmaktadır. Bu yüzden, bu suç takibi şikâyete bağlı değildir. Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 49. Suçun konusunun aidiyetinden hareketle hükmün çifte nitelikte bir hüküm olduğu da ileri sürülmüştür. Suçun konusu olarak hükümde zikredilen neviden malların bir başkasına ait olması da mümkündür. ACK md. 304'te bahsi geçen eşyalardan başkasına ait olanlara karşı işlendiğinde hüküm; mala zarar verme suçunun cezasını artıran nitelikli hal; bireyin özel kullanımında olmayan, toplumun genel kullanımına tahsis edilen, yani genelin menfaatini ilgilendiren eşyaya karşı işlendiğinde bağımsız bir suç tipi olarak nitelendirilmektedir. İkinci durum bakımından suçun konusuna toplumun bir bütün olarak erişebilmesi gerekir. Zaten hükmün kapsamında belirtilen eşyaların bu nitelikte olduğu ve başkasına ait olma durumunun çok az yaşandığı, dolayısıyla hükmün müstakil bir suç tipi karakterinin ağır bastığı sonucuna varılmaktadır. Suçun konusunun özel bir amaca tahsis edilmesi, örneğin bir rock konserindeki masa veya sandalyeye karşı mala zarar verme suçunun işlenmesi durumunda toplumun tamamının erişimine açık olmaması ve konser alanının özel bir duruma özgülenmesi nedeniyle mala zarar verme suçunun temel halinin düzenlendiği ACK md. 303 tatbik edilir. Bu durumda sandalye veya masanın kamusal niteliğinin olmadığı ve ACK md. 304'teki suçun oluşmadığı kabul edilmektedir. Bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 37-39; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §25, Rn 3. ACK md. 305 ve 305a'daki durumlar, mala zarar verme suçunun temel halinin cezasını artıran nitelikli hallere ilişkin iken; ACK md. 303a, 303b ve 304'teki suçlar, temel halinin tipikliğini genişleten müstakil düzenlemelerdir. Bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 207; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §25, Rn 1 ff; §26 Rn 1 ff. Korunan hukuksal değerlerin farklılığından dolayı ACK md. 304 ile md. 303 arasında fikri içtima yapılacağı kabul edilmektedir. Bkz. Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §25, Rn 1.

¹³ Eski TCK döneminde hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın çağdaş hukuk anlayışına uygun yeniden tanımlanması ve ekonomik değeri olan her türlü enerjinin de mal kavramı kapsamında olması gerektiği hakkında bkz. Erol Cihan, "Kişi ve Mal Aleyhinde Cürümler", *Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu (22-26 Mart 1976)* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1977), 739.

¹⁴ Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 5.

¹⁵ Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 471; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. III*, 628, 629; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 395; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 730; Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 157.

¹⁶ Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. III*, 629; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 817.

Mala zarar verme suçunun oluşabilmesi için az da olsa malın maddi veya manevi değerinin olması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu suç, değersiz veya neredeyse “hiçe yakın” değeri olan mallara (bir kibrit çöpü, bir toplu iğne, bir sigara gibi) karşı işlenemese de tek bile olsa malın manevi değeri varsa bu suç oluşabilir¹⁷.

Mala zarar verme suçunun konusu olan malın başkasına ait olması gerekir¹⁸. Malın başkasına ait olması, malın fail dışında bir kimseye ait olmasıdır. Bu unsur, tipikliğin normatif unsuru olarak madde metninde açıkça belirtilmiştir. Bundan anlaşılması gereken, malın başkasının mülkiyetinde olmasıdır. Hâkimin, malın başkasına ait olması unsurunu özel hukuka¹⁹ göre değerlendirmesi gerekir. Çünkü ceza hukukuna özgü bir mülkiyet kavramı bulunmamaktadır²⁰. Dolayısıyla, medeni hukuk kapsamında başkasına ait olan, yani başkasının mülkiyetinde bulunan bir mal, mala zarar verme suçunun konusunu oluşturabilir²¹. Ancak failin kendisine ait olan bir mala zarar vermesi bu suçu oluşturmaz²². Bunun yanında başkasına ait olma, mülkiyete elverişliliği gerektirdiğinden örneğin ceset ve onun külleri bu suçun konusunu oluşturmaz²³.

Mala zarar verme suçunun nitelikli hallerinden afetlerle ilgili olanlara baktığımızda, TCK md. 152/f 1-b ve TCK md. 152/f 1-d bentlerinde suçun konusu bakımından, TCK md. 152/f 2-b’de suçun işleniş şekli bakımından düzenlemeler yapıldığını söyleyebiliriz. TCK md. 152/f 1-b’deki nitelikli mala zarar verme suçunun konusu, yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesistir. TCK md. 152/f 1-d’deki nitelikli mala zarar verme suçunun konusu ise sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler olarak ifade edilmiştir.

¹⁷ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 702; Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 471; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 630; Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 157. Ekonomik değeri olmayan malların bu suçun konusu olamayacağı hakkında bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 397. Bir görüş; korunan hukuksal değer bu suç tipinde mülkiyet olduğu için ekonomik değer taşımayan malların da bu suçun konusunu oluşturduğunu, ancak fiilin haksızlık içeriğinin cezalandırmaya layık olmaması halinde hukuken önemsiz hareket olduğu kabul edilerek suçun oluşmadığı sonucuna varmıştır. Bu görüşteki yazarlar, sırf arkadaşının not defterinin birkaç boş sayfasının kopartılıp yırtılması örneğini verirler. Bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 732. Ekonomik değeri olmayan ve fakat manevi değeri yüksek mektupların mal kabul edilmesi gerektiği hakkında bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 471. Alman hukukunda da malın maddi değerinin olması gerekmediği kabul edilmektedir. Bkz. Thomas Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen* (München: C. H. Beck, 2019), §303, Rn 3; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 209; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil 1 (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 1.

¹⁸ Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 2, 4, 8; Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre*, §10, Rn 54; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 6; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 2010; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 17; Simester vd., *Simester and Sullivan’s Criminal Law (Theory and Doctrine)*, 596; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 818; Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 470.

¹⁹ Kemal Oğuzman vd., *Eşya Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2018), 273 vd.; A. Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2018), 243 vd.

²⁰ Mahmut Koca - İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 669. Ayrıca bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 8. Malın başkasına ait olmasının, suçun bir ön şartı olarak değerlendiren görüş için bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 395.

²¹ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 730. Failin zarar vermekteki kastı, sigorta kapsamındaki mala zarar verip sigortadan para almak ise bu durumda dolandırıcılık suçu (TCK md. 157) oluşur. Fail, yakmak veya yıkmak suretiyle malına zarar verirse TCK md. 170/f 1’de düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu oluşur. Ayrıca bkz. Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 630; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 702.

²² Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 818; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592’inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652.

²³ Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 8.

3. Hareket ve netice

Mala zarar verme suçunun **fiil unsuru** kapsamında yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılamaz hale getirmek ve kirletmek şeklinde hareketler cezalandırılmıştır^{24 25}.

Maddede cezalandırılan seçimlik hareketlerden **yıkmak** fiili bir taşınmazın, önceki kullanım amacına uygun bir şekilde artık kullanılamaz hale getirilmesini ifade eder. Bu fiilin sadece taşınmazlar için geçerli olduğunu ifade etmek gerekir²⁶. Yıkmak fiili bakımından taşınmazın belli bir kısmına zarar verilmesi yeterlidir²⁷. Kısacası yıkmak, malın eski halini kaybetmesi demektir²⁸. Yıkma fiilinden sonra suçun konusu olan malın fiilden önceki kullanma imkânının ya ortadan kalkması veya önemli derecede azalmış olması gerekir. Ancak yıkmak, suça konu malı yok etmek anlamına gelmemektedir²⁹. Bu kapsamda bir binanın patlayıcı konularak yıkılması örnek verilebilir³⁰. **Tahrip etmek**, bir şeyi zarar görmüş hale getirmek, harap etmek, kırmadan eğip bükme anlamlarına gelir³¹. **Yok etmek (imha etmek³²)**, bir başkasının kafesini açıp kuşunu serbest bırakma örneğinde³³ olduğu gibi suçun konusu olan malın maddi yapısının ortadan kaldırılması demektir. Esasen bu fiil, sadece malın fiziksel yapısının ortadan

²⁴ TDK'da yıkmak "kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak; tahrip etmek"; tahrip etmek, "yıkmak, kırıp dökmek, bozmak"; yok etmek, "ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek"; bozmak, "bir şeyi kendisinden beklenen işi yapamayacak duruma getirmek"; kirletmek, "kirli duruma getirmek" şeklinde ifade edilmiştir. Tanımlar için bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, "Yıkmak" (Erişim 7 Eylül 2024). Seçimlik hareketlerin açıklaması hakkında bkz. Yargıtay, K. 1070/125.

²⁵ 31.08.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nda (6831 sayılı Kanun) mala zarar verme neviden fiiller yasaklanmıştır. Örneğin, mezkûr kanunun 14'üncü maddenin F bendinde devlet ormanlarına "nakil vasıtaları ile ormanlara yıkıntı veya inşaat atığı atmak ya da hafriyat veya çöp dökmek" yasaklanmıştır. Kanunun 94'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasında bu fiilleri işleyenler hakkında 5237 sayılı TCK'nın ilgili hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu fiiller, çevrenin kasten (TCK md. 181) veya taksirle (TCK md. 182) kirletilmesi veya mala zarar verme suçunun (TCK md. 152/f 1-a) tipikliğini oluşturabilecek nitelikte fiillerdir. Keza kanunun 104'üncü maddesine göre "Orman idaresine ait telefon şebekesi ve tesislerine her türlü alet ve malzemesine zarar verenler Türk Ceza Kanununun 152 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gereğince cezalandırılırlar". 04.04.1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun (3621 sayılı Kanun) "Cezaî Hükümler" başlıklı 15'inci maddesinin 1'inci fıkrasında kıyıda ve uygulama imar planı bulunan sahil şeritlerinde duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturmak; 2'inci fıkrada bu yerlerden kum, çakıl ve benzeri maddelerin çevreye ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde alınması, işletilmesi ve kontrolü ile ilgili esaslar "Kum, Çakıl ve Benzeri Maddelerin Alınması, İşletilmesi ve Kontrolü Yönetmeliği" nde detaylı olarak düzenlenmiştir. 3621 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında bu yerlere moloz, toprak, cüruf, çöp gibi atık ve artıkları dökenlerin, atılan veya dökülen maddenin niteliğine, çevreyi kirletici ve bozucu etkisine göre TCK, Kabahatler Kanunu (KK) veya Çevre Kanunu (ÇK) hükümlerine göre cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Bu fiilleri işleyenlere mala zarar vermeye (TCK md. 151, 152) ve çevrenin kasten veya taksirle kirletilmesine (TCK md. 181, 182) ve genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye sokulmasına ilişkin (TCK md. 170, 171) hükümlerin tatbik edilmesi mümkün olabilecektir. 3621 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre ilk üç fıkrada sayılan fiillerin kıyının doğal yapısını bozacak bir etki meydana getirmesi halinde, daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, faileri hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükümlenir. Mala zarar verme neviden fiillerin yasaklandığı kanunlardan biri de 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunudur. Mezkûr kanunun 65'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Tescil edilen sit alanları ve korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanlarının bu Kanuna göre tebliğ veya ilan edilmiş olmasına rağmen yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarar görmesine kasten sebebiyet verenler ile (...) izin alınmaksızın inşaa ve fiziki müdahale yapanlar veya yaptırımlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır." Mala zarar verme neviden fiillerin yasaklandığı kanunlardan biri de 9.5.1960 tarihli ve 7478 sayılı Köy İçme Suları Hakkında Kanundur. Kanunun "Ceza Hükümleri" başlıklı 16'inci maddesine göre "Bir kimse, daha önceden veya bu Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan içme suyu tesislerini tahrip veya imha eder veya bozar yahut bunlara zarar verirse Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre cezalandırılır. Tesis edilen su kullanım düzenini bozanlara veya yetkili mercilerce alınan kararlara uymayanlara mahalli mülki amir tarafından yüz Türk Lirasından bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir."

²⁶ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 399; Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 160.

²⁷ Yargıtay, K. 1070/125.

²⁸ Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 631.

²⁹ Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652.

³⁰ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 704.

³¹ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733. Tahrip etmek ve imha etmek fiillerinin eş anlamlı olduğu hakkında bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 472.

³² Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 471; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 818.

³³ Değerli bir eşyanın derin olan bir denize atılması örneği için bkz. Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 161. Ayrıca bkz. Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652.

kaldırılmasını değil, “kişinin tekrar elde edemeyeceği şekilde”, yani hak sahibinin hâkimiyet alanına dönmeyecek şekilde ortadan kaybolmasını da kapsar³⁴. Yararlanmamak maksadının olması şartıyla, bir cam vazonun paramparça edilmesi veya sahibinin bulamayacağı bir yere saklanması, yok etme fiili kapsamında³⁵. **Bozmak**³⁶, “suça konu şeyin özgülendiği amaca uygun olarak kullanılması olanağını ortadan kaldıracak veya güçleştirecek biçimde o mal üzerinde tasarrufta bulunmak”³⁷ şeklinde tanımlanmıştır. Bozmak, tahrip etmeyi ve kullanılamaz hale getirmeyi de kapsadığından bu fiillerin ayrıca belirtilmesi gereksiz olmuştur³⁸. Daha çok elektronik ya da motorlu eşyalar için geçerli olan bu fiilin işlenmesine arabanın bozulması örnek verilebilir³⁹. **Kullanılamaz hale getirmek**, malın sahibinin maldan faydalanma imkânını, malın fonksiyonunu ortadan kaldırmak demektir⁴⁰. Malın o an kullanılamaz hale getirilmesi yeterli olup tamir edilemez veya eski hale getirilemez olması gerekmemektedir. *Özbek/Doğan/Bacaksız*’a göre; yıkmak, bozmak, tahrip etmek de bir nevi kullanılamaz hale getirmektir. Bu fiiller haricinde kalan imkânsızlıkların bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. Çünkü kirletme ve bozma daha sonra kullanılabilir olmayı ifade etmektedir. Bu konuda, bir arabanın aküsünün sökülmesi veya tekerleklerinin indirilmesi kullanılamaz hale getirme fiiline örnek olarak verilebilir⁴¹. **Kirletmek**, malın özüne⁴² zarar vermemek ve fakat görüntüsünü bozmak veya o malı pisletmek⁴³ anlamlarına gelir⁴⁴. Suçun oluşması için kirletmenin belli bir ağırlığa ulaşması gerekir⁴⁵. Başkasının duvarına yazı yazmak, afiş ya da ilan yapıştırmak veyahut resim yapmak kirletmek fiiline örnek verilebilir⁴⁶. Eski TCK’da olmayan bu fiil, “önceki hale getirmek için önemli bir çabayı gerektiren, eşyanın dış görünümünde meydana gelen değişikliği”⁴⁷ ifade eder. Esasen, kullanılamaz hale getirmek ve kirletmek yerine zarar vermek şeklinde bir ibare de tercih edilebilirdi⁴⁸.

Mala zarar verme suçunun temel hali bakımından kabul edilen mezkûr hareketler, TCK md. 152’de afetlerle ilgili düzenlenen nitelikli hallerin işlenmesi bakımından da geçerlidir. Nitelikli hallere ilişkin

³⁴ Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 631; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 399; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733; Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 161. Yok etmek fiilinin, geniş anlamda eşyanın kullanıma elverişliliğinin tamamen ortadan kaldırılması anlamına geldiği hakkında bkz. Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 14. Malı, yakmak veya kimyasal bir tepkimeye sokmak suretiyle kullanılamaz hale getirip kullanıma elverişliliğini ortadan kaldırmak suretiyle (kullanılamaz hale getirerek) yok etmek fiilinin işlenemeyeceği ve kullanılamaz hale getirmek fiili kapsamında kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

³⁵ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 705.

³⁶ Bozmak kavramının, “bir şeyin kendisine mahsus şeklini değiştirmek suretiyle tahsis edildiği gayesine aykırı gereği gibi kullanılamaz hale getirilmesi” şeklindeki tanımı için bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 818. “Malın eylemden önceki kullanma biçimine engel olmak, maddi durum ve niteliklerini olumsuz biçimlere sokacak şekilde değiştirilmesi” şeklindeki tanım için bkz. Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592’inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652.

³⁷ Aynı yönde tanım için bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 472.

³⁸ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 399-400; Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 161. Aynı yönde görüş belirten ve sadece bozmanın değil, yıkmmanın da tahrip etmeyi ve kullanılamaz hale getirmeyi kapsadığı hakkındaki görüş için bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 704.

³⁹ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 705. Ayrıca bkz. Yargıtay, K. 1070/125. Elektrikli bir aracın tellerini yanlış bağlamak veya bir başkasının sütüne su katmak bu fiil kapsamında verilen örneklerdir. Bkz. Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 632.

⁴⁰ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 734. Ayrıca bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 400.

⁴¹ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 705.

⁴² Eşyanın özünün değiştirilmesi (*Substanzverletzung/Substanzveränderung*) ile ilgili Alman hukukunda yapılan tartışma için bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 11; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 20-21.

⁴³ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 705.

⁴⁴ Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 161.

⁴⁵ Yargıtay, K. 1070/125.

⁴⁶ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 400.

⁴⁷ Bu suç, bir zarar suçu olduğundan malın değerinde azalmaya yol açmadığı için basit bir temizleme ile malı eski haline getirmek mümkünse mala zarar verme suçu oluşmaz. Bununla birlikte malı eski haline getirmek için yapılan masraf zarar olarak nitelendirilebilir. Bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 400. Ayrıca bkz. Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 628. Kanaatimizce yapılan masraf, zarar olarak kabul edilse de burada artık cezai sorumluluktan değil, tazminat sorumluluğundan bahsetmek gerekir.

⁴⁸ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 734. Kirletmek fiiline yeni kanunda yer vermenin gereksiz olduğu hakkında bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 400.

hükümlere sadece özel bir unsur eklenmektedir. Kısacası, mala zarar verme suçunun nitelikli halleri de bu fiillerin işlenmesiyle oluşur.

Eski TCK'da (md. 516/f 1)⁴⁹ yıkmak, yok etmek, bozmak ve zarar vermek⁵⁰ fiilleri düzenlenmişti⁵¹. 5237 sayılı TCK md. 151'de eski kanundaki gibi zarar vermek şeklinde geniş anlamı bir kavram kullanılmamıştır. Doktrinde bu değişikliğin isabetli olmadığı dile getirilmiştir. Esasen zarar vermek gibi geniş bir kavramı kullanmak mümkün iken kirletmek, tahrip etmek ve kullanılamaz hale getirmek gibi fiiller eklenerek kazuistik⁵² bir yönteme başvurulmuştur. Eski kanunda kullanılan “*her ne şekilde olursa olsun*” ifadesine yeni kanunda yer verilmemiştir. Yine de bu, suçun zarar vermeye elverişli her türlü vasıta⁵³ ile işlenmeyeceği anlamına gelmemektedir. Ayrıca fiilin TCK md. 152'de belirtilen şekillerde işlenmesi cezayı artıran nitelikli haller olarak düzenlenmiştir⁵⁴.

Suçun temel halinde tanımlanan bu hareketlerin ortak özelliği, malın değerini azaltan, malikin kullanmasını imkânsız kılan ya da zorlaştıran hareketler olmasıdır⁵⁵. Bu fiillerin, malın tamamına karşı işlenmesi gerekmez. Malın bir kısmına yönelik işlenen fiiller de mala zarar verme suçuna vücut verir⁵⁶.

TCK md. 151'de belirtilen fiiller sınırlayıcı bir şekilde ifade edilmiştir. Bu nedenle hükümde tanımlanan fiiller dışındaki fiillerle mala zarar verme suçu oluşmaz⁵⁷. Ancak doktrinde maddi unsur kapsamında

⁴⁹ Mala zarar verme suçu, 765 sayılı TCK'da “Mal Aleyhine Cürümler” başlıklı Onuncu Bab altında 516'ncı maddenin 1'inci fıkrasında şu şekilde düzenlenmişti: “Bir kimse, *her ne suretle olursa olsun* aharın menkul ve gayrimenkul malını tahrip ya imha eder veya bozar yahut bunlara zarar verirse mutazarrır olan tarafın şikayeti üzerine bir seneye kadar hapis ve yirmi liradan elli liraya kadar ağır cezaı nakdi ile cezalandırılır.”

⁵⁰ “Bir malın üzerinde yapılan değişiklikle değerini azaltmak veya kullanılamaz hale koymak” şeklindeki tanım için bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 818. “Yıkmak, yok etmek, bozmak gibi eylemlerden daha az bir değişiklik meydana getirme” şeklindeki tanım için bkz. Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652. Malın tamamını tahrip ve imha etmeksizin değerini azaltmak suretiyle gerçekleştirilen maddi tasarruflar bu fiil kapsamında kabul edilir. Bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 472.

⁵¹ Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 471; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. III*, 631; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 818; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652. Kanun koyucu, “İbadethane ve Mezarlıklara Zarar Verme” başlıklı TCK md. 153'te “*yıkmak, bozmak veya kırmak suretiyle zarar vermek*” ifadesiyle eski TCK'daki formülü kullanmıştır. Mala zarar verme suçunun temel hali (TCK md. 151) ile bu suçun özel bir görünüş şekli olan TCK md. 153'teki düzenleme arasında objektif unsurlar bakımından farklı ifadelere yer verilmesi kanun yapma tekniğine uygun olmadığını ifade etmek gerekir. Bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 704, dn. 233. Kanun koyucu mala zarar verme suçunun özel bir şeklini oluşturan “Askeri Tesisleri Tahrip ve Düşman Askeri Hareketleri Yararına Anlaşma” başlıklı TCK md. 307/f 1'de “tahrip etme” ve “kullanılamaz hale getirme” fiillerini cezalandırmıştır. Keza 2863 sayılı Kanun'unun 65'inci maddesinde yıkma, bozma, tahrip etme, yok olma fiilleri kullanıldıktan sonra “*her ne suretle olursa olsun zarar görme*” şeklinde bir ifade tercih edilmiştir. Esasen gerek TCK gibi genel bir kanunda gerekse özel kanunlarda veya cezai hükümler içeren kanunlarda yeknesak bir terminolojinin kullanılması daha isabetli olacaktır.

⁵² Bu yöntemin, mala zarar verme suçunun nitelikli unsurlar bakımından da tercih edildiği hakkında bkz. Yağız Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022), 268; Erdal Yerdelen, “Çifte Değerlendirme Yasağı”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20/2 (2012), 115.

⁵³ Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 473.

⁵⁴ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 704. Centel/Zafer/Çakmut'a göre, “tahrip etme” ve “kullanılamaz hale getirme” fiilleri bozma kapsamında, kirletme de zarar verme kapsamındadır. Bu yüzden suçun maddi unsuru bakımından eski ve yeni kanun arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Eski ve yeni kanunun mukayesesi için bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 391.

⁵⁵ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 704. Bir kimsenin başkasına ait kitaba notlar alması örneğinde olduğu gibi bu hareketler sonucu malda hiçbir zararın meydana gelmediği durumlarda suçun oluşmayacağı ileri sürülmüştür. Bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 471.

⁵⁶ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 705.

⁵⁷ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 704. Baskın görüşüne göre, malın özgülenmiş olduğu amaca uygun bir şekilde kullanılabile olanağının önem arz edecek derecede zarara uğraması yeterli olup fiziksel olarak zarar görmesi şart değildir. Dolayısıyla malın değerini veya fonksiyonunu veyahut verdiği faydayı azaltıcı, kullanımı zorlaştıran her türlü davranışla bu suçun oluşması mümkündür. Baskın görüş için bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733. ACK'nın mala zarar verme suçlarına ilişkin hükümlerinde bu hususa özellikle vurgu yapılmıştır. Örneğin; ACK md. 303/f 2'de başkasına ait eşyanın dış görünüşünün önem kazanacak ve kalıcı bir şekilde değiştirilmesi durumunda, failin suçun temel hali için öngörülen cezaıyla (iki yıla kadar hapis veya adli para cezası) cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Aynı yönde düzenleme “Topluma Zarar Verecek Şekilde Mala Zarar Verme” başlıklı ACK md. 304/f 2'de yapılmıştır. Alman hukukunda bu konudaki tartışmalar için bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 14 ff; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 49.

cezalandırılan fiillerin madde metninde ayrıntılı düzenlendiği; mala zarar verilmesi, malın yok edilmesi ve kullanılamaz hale getirilmesi ile yetinilmesi gerektiği ileri sürülmüştür⁵⁸.

Mala zarar verme suçunun temel halinin düzenlendiği Alman Ceza Kanunu (ACK)⁵⁹ md. 303/f 1'de "bozmak (*beschädigen*)⁶⁰" ve "imha etmek (*zerstören*)⁶¹" fiilleri⁶², aynı maddenin ikinci fıkrasında

⁵⁸ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 398. Baskın görüşten hareketle, malın kullanımını önemli sayılacak derecede zarara uğratan her türlü hareketin bu suça zaten vücut verebileceği hakkında bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733.

⁵⁹ deutsches Strafgesetzbuch [in der Fassung der Bekanntmachung vom 13.11.1998 BGBl I S 3322].

⁶⁰ Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 23; Rudolf Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (München: C. H. Beck, 2019), §8, Rn 7. Alman ceza hukukunda; madde metninde kullanılan eşyanın özünün, kullanımında azalmaya (*Brauchbarkeitsminderung*) ve durumunda (dış görünüşünde) değişikliğe (*Zustandsveränderung*) yol açacak şekilde değiştirilmesi anlamında açıklanan ve eşyanın çeşitli şekillerde değiştirilmesinin yollarından biri olan bozmak kavramının belirsizlik içerdiği ileri sürülmüştür. Bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 10 ff. İmparatorluk Mahkemesi (*Reichsgerihts-RG*) içtihatlarında bu kavram, dar olarak yorumlanmış ve eşyanın özünün zarar görmesi gerektiği kabul edilmişti. RGSt 13, 27 [28]; RGSt 32, 165 [190 f], 39, 328 [329]. Yüksek Mahkeme, eşyanın kullanımında azalmanın olduğu olaylarda eşyanın dış görünüşünde önemli derecede yaşanan değişikliğin de bu kavramın kapsamında olduğu yönünde kararlar vermişti. RGSt 43, 204 [205]; RGSt 64, 250 [251]. Böylelikle kavramın geniş olarak anlaşılması gerektiği düşüncesinden hareketle, eşyanın amacı doğrultusunda kullanımında azalma veya kötüleşme gerçekleşme bile dış görünüşünde önemli derecede bir değişikliğin de bu suçun tipikliğini oluşturacağı kabul edilmiştir. Alman Federal Mahkemesi (*Bundesgerichtshof-BGH*) de İmparatorluk Mahkemesi'nin başlarda kabul ettiği yaklaşımı benimsemişti. Ancak daha sonra afişlerin asılmasına ilişkin olaylarda verdiği kararlarla birlikte İmparatorluk Mahkemesi'nin sonradan kabul ettiği görüşten yana olmuştur. Böylelikle Yüksek Mahkeme (BGH); eşyanın sadece dış görünüşün değiştirilmesinin yeterli olmadığı yönündeki yaklaşımı terk etmiş, kullanım amacı doğrultusunda malikinin iradesine aykırı olacak şekilde eşyanın dış görünüşünün önemli derecede değiştirilmesini de bu suçun tipikliği kapsamında mütalaa etmiştir. BGHSt 29, 129 [133f]. Ayrıca bkz. OLG Naumburg BeckRS 13, 08144 (Aktaran Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 35. İctihatlardaki bu yaklaşım kanuna da yansıtılmıştır. 2005 yılında yapılan değişiklikle [39. StrafÄndG vom 1.9.2005 (BGBl I, S. 2674)] bu husus, ACK md. 303/f 2'de düzenlenmiştir. Doktrinde çoğunluk görüş, ACK md. 303/f 1'de düzenlenen mala zarar verme suçunun tipikliğini, eşyanın özünün zarar görmesi ve kullanımında azalmaya neden olunması ile sınırlı olduğu, eşyanın dış görünüşünün önemli derecede değiştirilmesinin ACK md. 303/f 2 kapsamında olması gerektiği yönündedir. Detaylı bilgi için bkz. Wilfried Küper, *Strafrecht Besonderer Teil (Definitionen und Erläuterungen)* (Heidelberg: C. F. Müller, ts.), 256-260; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 3, 8-14, 20-25; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 13, 23, 54 ff.

⁶¹ Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 9; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 7; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 36. İngiliz hukukunda imha etmek için *destroy* kavramı kullanılır. Bkz. Simester vd., *Simester and Sullivan's Criminal Law (Theory and Doctrine)*, 593.

⁶² Küper'e göre, ACK md. 303/f 1 bakımından ya fail doğrudan başkasına ait eşyayı fiziksel olarak etkilemekte, yani eşyanın sağlamlığını (özünü) fiziksel olarak bozmakta ve eşyanın kullanılabilirlik durumuna göre kullanımında aksamalar yaşanmakta ya da dış görünüşünde olumsuz yönde değişiklik gerçekleşmektedir. İlk durumda eşyanın esas (özü) zarar görürken (*Sunstanzverletzung*), ikinci durumda dış görünüşünü zarar görmektedir (*Zustandsveränderung*). Eşyanın bozulması (*Beschädigung*) durumunda varlığı devam etmekte ve kullanım amacına aykırı olmayacak şekilde gerçekleşen bozulma, aşınma giderilebilmektedir. Eşyanın imhası (*Zerstörung*) durumunda eşyanın varlığı telef olmakta veya önemli derecede bozulma, aşınma gerçekleşmektedir. Paramparça etmek, yakmak veya eritmek eşyanın imhası, ortadan kaldırılması kapsamında kabul edilmektedir. Böylelikle eşyanın kullanılabilirliği tamamen ortadan kalkmaktadır. Bkz. Küper, *Strafrecht Besonderer Teil (Definitionen und Erläuterungen)*, 256; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 7; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 30 ff; Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 5. İki fiil arasında zararın kademeli olarak gerçekleşmesi bakımından fark bulunmaktadır. Yine de Alman kanun koyucu, ikisini aynı ağırlıkta yaptırıma bağlamıştır. Bozmak veya imha etmek fiillerinden önce eşya zaten tamamen kullanılamaz durumdaysa ve bu nedenle daha fazla zarara uğraması mümkün değilse bu fiillerin tipik olmadığı kabul edilmektedir. Bu fiillerin tipikliği bakımından eşyanın değeri bir ölçüt değildir. Bununla birlikte eşyanın malikinin artık hukuken korunabilir bir menfaati kalmamışsa mülkiyet hakkının ihlalinden ve dolayısıyla cezalandırılabilir bir haksızlıktan bahsedilemez. Eşyanın dış görünüşünü iyileştirmeye yönelik faaliyetler, bozmak fiili kapsamında tipik fiil olarak değerlendirilmez. Bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 211, 212.

“değiştirmek (*verändern*⁶³)” fiili kullanılmıştır⁶⁴. Kanunun devamındaki hükümlerin bazılarında⁶⁵ bozmak ve tahrip etmek fiilleri birlikte kullanılırken, bazılarında⁶⁶ sadece tahrip etmek fiili kullanılmıştır.

Mala zarar verme suçu, gerekçede de ifade edildiği üzere “seçimlik hareketli”⁶⁷ bir suçtur. Suçun kanuni tanımında seçimlik olarak tanımlanan hareketlerden birinin işlenmesiyle oluşan suçlara seçimlik hareketli suçlar denir⁶⁸. TCK md. 151’de tanımlanan fiillerden birinin işlenmesiyle bu suç oluşur. Birden fazla seçimlik hareketin oluşması birden fazla mala zarar verme suçunun oluştuğu anlamına gelmez. Bu durumda, bir mala zarar verme suçunun oluştuğundan bahsetmek gerekir⁶⁹. Örneğin fail, malı hem kirletmiş hem de kısmen tahrip etmişse bir mala zarar verme suçu oluşur⁷⁰. Ancak seçimlik hareketlerden birden fazlasının işlenmesi, temel cezanın belirlenmesinde (TCK md. 61) göz önünde

⁶³ Bu fiil bakımından mala zarar verme suçunun tipikliği için suçun konusu eşyada önemli bir değişikliğin gerçekleşmesi, değişikliğin sürekli olması ve malın sahibinin izni dışında olmalıdır. Bkz. Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 39-40.

⁶⁴ ACK md. 303: (1) “Her kim başkasına ait eşyayı hukuka aykırı şekilde bozar veya imha ederse, iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Her kim, yetkisi olmaksızın, başkasına ait eşyanın dış görünüşünü önem kazanacak ve kalıcı bir şekilde değiştirirse, aynı şekilde cezalandırılır.” Kanun metninin çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 421. Mezkûr hükmün kenar başlığında “*Sachebeschädigung*” ifadesi kullanılmıştır. Esasen bu ifade, eşyayı bozmak anlamına geldiği gibi genel anlamda zarar vermek anlamında da kullanılabilir. Bkz. Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 2. Alman hukukunda mala zarar verme suçunun temel halinin, teşebbüse elverişli ve takibi şikâyete bağlı bir cünha olarak düzenlendiği hakkında bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 7. Alman hukukunda suçlar cürüm (*Verbrechen*) ve cünha (*Vergehen*) şeklinde ayrılmıştır. Bu ayırım ACK md. 12’de düzenlenmiştir. Birinci fıkrada “*alt sınırı bir yıldan az hapis cezası veya para cezası tehdidi altına alınmış hukuka aykırı fiiller*” cürüm olarak, ikinci fıkrada “*alt sınırı bir yıldan az hapis cezası veya para cezası tehdidi altına alınmış hukuka aykırı fiiller*” cünha olarak tanımlanmıştır. Üçüncü fıkrada ise “*genel kısımdaki hükümler gereğince veya çok ağır veya hafif haller için cezada yapılması öngörülen artırımı veya indirimlerin*” ayırımında göz önünde bulundurulmayacağı kabul edilmiştir. Kanun metni çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 15. Konu hakkında bkz. Jürgen Baumann - Ulrich Weber, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (Bielefeld: Gieseking, 1985), 391; Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre*, §9, Rn 1 ff; Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §9, Rn 1-2; Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 150-152; Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §1, Rn 31.

⁶⁵ Bkz. ACK md. 304/f 1.

⁶⁶ Bkz. “Yapıların Tahrip Edilmesi” başlıklı ACK md. 305/f 1; “Önemli İş Araçlarının Tahrip Edilmesi” başlıklı ACK md. 305a/f 1.

⁶⁷ Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 160. *Centel/Zafer/Çakmut’a* göre bu suç, seçimlik hareketli değil, “seçimlik neticeli” bir suçtur. Hareket bakımından serbest hareketli bir suçtur. Bu suç, maddede tanımlanan neticeleri (malın yıkılması, tahrip edilmesi, yok edilmesi, bozulması, kullanılamaz hale getirilmesi ve kirletilmesi) gerçekleştirecek her türlü hareket ve araçla işlenebilir. Bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 399.

⁶⁸ Koca - Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 124.

⁶⁹ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 706. Aynı yönde bkz. Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 23.

⁷⁰ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 398.

bulundurulmalıdır. Birden fazla işlenen seçimlik hareketlerden biri tamamlanmış, diğeri/diğerleri teşebbüs⁷¹ aşamasında kalmış olsa bile suçun tamamlandığının kabul edilmesi gerekir⁷².

Mala zarar verme suçu, icrai hareketle işlenebilen bir suçtur. Kendisine verilen maaşı az bulan bir bahçıvanın, intikam amacıyla sulamamak suretiyle çimleri bozması örneğinde olduğu gibi ihmali hareketle işlenebilen mala zarar verme suçu cezalandırılmaz⁷³.

Mala zarar verme suçunun neticesi, mülkiyet hakkının ihlalini oluşturabilecek nitelikte eşyanın durumunda gerçekleşen değişikliktir. Gerçekleşen netice, doğrudan mülkiyetten kaynaklı eşya ile olan maddi ilişkiyi etkilemelidir. Mülkiyeti ihlal niteliğindeki zarar, eşyanın maddi durumunun (esasının) bozulmasıyla ortaya çıkar. Bu, suçun objektif tipiklik unsuru olarak suçun netice unsurudur. Netice ile korunan hukuksal değer olarak mülkiyet arasındaki bu ilişki, tipik hareketin belirlenmesinde önem arz etmektedir. Çünkü mülkiyeti ihlal niteliğinde olmayan ve fakat başka hukuki menfaatleri ihlal eden

⁷¹ Hareketten ayrı bir zarar neticesinin gerçekleşmesi arandığından mala zarar verme suçunun temel halinin teşebbüs aşamasında kalması mümkündür. Bkz. Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 22; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 15; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 2; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 411; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4654. Mala zarar verme suçunun ani suçlardan olduğu ve teşebbüsün mümkün olduğu hakkında bkz. Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. III*, 632. Örneğin zarar vermeye yönelik hareket eden bir kimsenin, malı, sahibinin hâkimiyetinden çıkarmasına rağmen çıkan bir engel nedeniyle bu fiilini gerçekleştirememesi halinde fiilin teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir. Bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 711. Doktrinde failin, mağdurun benzin deposuna toz şeker koyduğu ve fakat mağdurun duyduğu şüphe üzerine depoyu temizlettiği durumunda; halıyı çakmakla yakmak isteyen kişinin çakmak yanmadığı için fiilini tamamlayamaması, binaya atılan molotof kokteyle rağmen zararın gerçekleşmemesi örneklerinde mala zarar verme suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı ifade edilmiştir. Ancak mala kısmen zarar verilmesi fiilin teşebbüs aşamasında kaldığı anlamına gelmez. Tamamlanmış mala zarar verme suçundan cezanın belirlenmesi gerekir. Bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 741. Malı yıkmak için elindeki aracı kaldıran ve fakat bir başkası tarafından engellenen kişinin fiilinin de teşebbüs aşamasında kaldığını söylemek gerekir. Bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 411. Bununla birlikte mala zarar verme suçunun temel halinde düzenlenen fiiller, seçimlik hareketler olduğu için bu hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi yeterli olup bu durumda suç tamamlanmış olur. Örneğin, eşyayı yok etmek isteyen fail, sadece eşyayı bozar veya kirletirse tamamlanmış mala zarar verme suçundan sorumlu olur. Bkz. Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 165. Kanaatimizce benzin deposu örneğinde sonradan bir temizleme faaliyeti gerçekleştirildiğine göre malın kirletilmesinden söz etmek gerekir. Bu durumda fiilin teşebbüs aşamasında kaldığından bahsedilemez. Failin malı kirlettiği için mala zarar verme suçunun tamamlanmış halinden sorumlu tutulması mümkündür. Yine de seçimlik hareketlerin haksızlık muhteviyatlarının cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi aşamasında azaltma veya artırma yönünde göz önünde bulundurulması gerekir. Keza, verilen halıyı yakma örneğinde aracın elverişsizliği söz konusudur. Mutlak-nispi elverişsizlik tartışmasına girmeksizin burada elverişsiz teşebbüs söz konusu olup kanunumuzda cezalandırılmasına ilişkin bir hüküm olmadığından mala zarar verme suçunun teşebbüsünden failin cezalandırılmaması gerekir. Ayrıca TCK md. 35 çerçevesinde teşebbüste doğrudan doğruya icranın elverişli hareketlerle başlaması gerekir.

⁷² Koca - Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 124, 125.

⁷³ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 705; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 734; Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 162. Doktrinde, bitkilere su vermemek suretiyle kuruyarak yok olmasına neden olma örneği verilerek suçun ihmali hareketle de işlenebileceği ileri sürülmüştür. Bkz. Ayhan Önder, *Şahıslara ve Mallara Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar* (İstanbul: Filiz Kitapevi, 1994), 464; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. III*, 631; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4653; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 399; Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 162. Alman hukukunda mala zarar verme suçunun ihmali suretiyle işlenebilir olduğunu kabul eden görüş için bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 211; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 21. Tüm icrai suçların ihmali olarak işlenmesinin mümkün olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Görüşler için bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 519-520; Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 346 vd. Aras Türay, "İhmal Suretiyle İcrai Hareketin Sınırlı Sayıda Olup Olmadığı Sorunsalı", *YÜHFD XVII/Özel Sayı* (2020), 135 vd. Mala zarar verme suçunun ihmali olarak işlenebileceğine ilişkin bir düzenleme kanunda yapılmamıştır. TCK'nın genel hükümlerinde ihmali suçlara ilişkin bir hüküm de bulunmamaktadır. 5237 sayılı TCK md. 83, 88, 95/f 5, 257/f 2, 251 gibi maddelerde sadece belli suç tiplerine ilişkin düzenlemelerin olduğunu görmekteyiz. Böylelikle kanun koyucu, icrai olarak işlenebilen bazı suçların ihmali olarak işlenebileceğine ilişkin bir belirleme yaparak tüm icrai suçların ihmali suretiyle işlenmeyeceğini kabul etmiştir. Türk hukukunda, doktrinde, baskın görüş bu yönde olup (garantörsel/gerçek olmayan) ihmali suçların sınırlı sayıda olduğu savunulmuştur. Bkz. aktaran Türay, "İhmal Suretiyle İcrai Hareketin Sınırlı Sayıda Olup Olmadığı Sorunsalı", 135. Azınlıkta kalan görüş ise, kanunun genel hükümlerinde bu hususta genel bir düzenlemenin ihdas edilmesini savunarak ihmali suçların TCK'da sayılanlarla sınırlanamayacağını ileri sürmüştür. Bkz. aktaran Veli Özer Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 520. Kanaatimizce, ihmali suçlara ilişkin kanunumuzun tutumu isabetlidir. Kanunun özel hükümleri içerisinde belli suç tiplerinde özel düzenlemeler yapılması yerinde bir yöntemdir. Ayrıca bu hususta genel bir düzenleme yapmak da kanunilik ilkesinin tüm gereklerini karşılama noktasında yeterli olmayacaktır. Sonuç itibarıyla kanunun özel hükümlerinde ihmal suretiyle işlenebileceğine ilişkin hakkında hüküm bulunmayan suçlar, ihmali hareketle işlenemez. Mala zarar verme suçuna ilişkin hükümlerin de bu kapsamda mütalaa edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

eşyaya yönelik zararlar da zarar kapsamında mütalaa edilmekte ve fakat başka suç tiplerinde koruma altına alınmaktadır. Örneğin; Alman hukukunda belgeyi gizleme, sınır işaretlerini değiştirme suçunda (ACK md. 274/f 1⁷⁴) faile ait olmayan eşyanın zarar görmesi ve yok edilmesi söz konusudur. Böyle bir zarar mülkiyet hakkının ihlalini değil, belgelerle delil sunma yönündeki menfaatlerin ihlalini gündeme getirmektedir. Belgenin zarar görmesi, doğrudan mala zarar verildiği anlamına gelmez. Suçun objektif tipiklik unsurlarından “ait olmama” mülkiyete ilişkin değil, delil gösterme hakkına ilişkindir. Bu durumda belgenin sahibi olmayan, ancak onu düzenleyen kişi de bu suçta fail olabilir⁷⁵.

Bu açıklamalardan hareketle bu suçun, **neticesi** bakımından bir zarar suçu olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu suçta zararın (*Beschädigung/damage*) gerçekleşmesi gerekir⁷⁶. Zarar, genellikle eşyada azalma⁷⁷ yönünde ortaya çıkar. Ancak eşyanın kirletilmesi veya lekelenmesi fiillerinde olduğu gibi maddede gerçekleşen artma yönünde gerçekleşebilir. Eşyanın fiziksel varlığını etkilemeden sırf değerinin azalması bu kapsamda kabul edilmemektedir⁷⁸. Dolayısıyla failin zarar verici fiilinin, zarar niteliğinde bir neticenin meydana gelmesine neden olması gerekir. Zarar suçlarında, tipik hareketle zarara uğratılması söz konusu olan hareketin konusu bir değer kaybına uğramaktadır. Değer kaybını, sadece parasal bir kayıp olarak değil, hareketin yol açtığı menfaat kaybı, olumsuz/kötü sonuç, ziyan olarak anlamak gerekir⁷⁹. Bu durumda suçun, neticesi hareketten ayrılabilen, yani neticeli bir suç tipi (*Erfolgsdelikt*⁸⁰) olduğu söylenebilir⁸¹.

C. Tipikliğin sübjektif unsurları

Alman⁸² hukukunda olduğu gibi Türk hukukunda da mala zarar verme suçunun sübjektif unsuru kasttır. Kast, “suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir” (TCK md. 21/f 1, cüm.2). Bir başkasının taşınır veya taşınmaz malına bilerek ve isteyerek kanunda sayılan seçimlik hareketlerden birini veya birden fazlasını işleyerek zarar veren kişi, kasten hareket etmiş olur. Buradaki bilme ve isteme özel kastı değil, genel kastı ifade etmektedir. Kanunda suçun işlenmesi için ayrıca bir

⁷⁴ ACK md. 274/f 1: “(1) Her kim, 1. hiç bir şekilde kendisine ait olmuş olmayan veya sadece kendisine ait olmayan bir belgeyi veya bir teknik kaydı bir başkasına zarar vermek [Nachteil zufügen] maksadıyla yok eder, zarar verir veya ulaşılmaz hale getirirse, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.” Kanun metninin çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 397.

⁷⁵ Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 211.

⁷⁶ Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 628. YCGK'nın eski bir kararında mağdura ait ağaçların dal ve köklerinin sanığa ait arsanın tarafına geçip gölge yapması zarar kapsamında mütalaa edilmiştir. Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 433 (10 Aralık 1984). Bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 830-831.

⁷⁷ Zararın eşyanın değerinde ve kullanımında azalmaya işaret ettiği hakkında bkz. Herring, *Criminal Law (The Basics)*, 92.

⁷⁸ Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 212, 213, 215; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil 1 (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 15-19; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 41. İngiliz hukukunda da gerçek ve fiziksel zararın gerçekleşmesi gerektiği kabul edilmektedir. Bkz. Simester vd., *Simester and Sullivan's Criminal Law (Theory and Doctrine)*, 593.

⁷⁹ Koca - Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 120; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 733; Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 162. Zararın geçici veya tamir edilebilir olmasının suçun tipikliğinin oluşmasını etkileyen hususlar olmadığı hakkında bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 401. Aynı yönde bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 734.

⁸⁰ Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenlehre*, §10, Rn 102; Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §10, Rn 3-6; Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 158 ff; Uwe Murmann, *Grundkurs Strafrecht* (München: C. H. Beck, 2017), §14, Rn 20; Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §1, Rn 37.

⁸¹ Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 211; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 15; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 705-706.

⁸² Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 21; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 216; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil 1 (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 2; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 42.

amaç veya saik aranmamıştır⁸³. Dolayısıyla bu suçun sübjektif unsuru hem eski⁸⁴ hem de yeni kanun bakımından zarar verme kastı olup bunun somut olayda kanıtlanması⁸⁵ gerekir.

Çalışma konumuz olan mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli hallerinin de “failin kastı kapsamında”⁸⁶ olduğunu ifade etmek gerekir. Zira nitelikli haller için ayrı bir manevi unsur söz konusu olamaz. Failin bu nitelikli haller bakımından da bilerek ve isteyerek hareket etmesi gerekir. Fail, zarar verdiği malın afetlere karşı korunmaya özgülenmiş olduğunu bilmiyorsa nitelikli mala zarar verme suçundan değil, suçun temel halinden dolayı cezalandırılır⁸⁷.

Mala zarar verme suçu olası kastla da işlenebilir⁸⁸. Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Fail, tipikliğin objektif unsurlarının gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen fiili işlemesi halinde olası kast ile hareket etmiş olur. Failin, neticenin meydana gelmesi bakımından “olursa olsun” diyerek hareket etmesi gerekir. Örneğin; bir evi yakmak isteyen kişi, evi ateşe verdiğiğinde yan taraftaki evin de yanabileceğini öngörmüş ve buna kayıtsız kalmışsa olası kast ile mala zarar vermiş olur. Esasen burada fail, “olursa olsun” gibi bir düşünceden hareketle, yan taraftaki evin yanmasını da kabullenerek hareket etmiştir⁸⁹. Nitelikli haller bakımından da failin kastının olası kast olması mümkündür.

Mala zarar verme suçunun taksirli hali cezalandırılmaya layık görülmemiştir⁹⁰. Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık nedeniyle suç teşkil eden bir davranışın, kanuni tanımında belirtilen

⁸³ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 740; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 708; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 632. Ayrıca bkz. Yargıtay, K. 1070/125; Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay, K. 198 (17 Aralık 1984), Bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 821-830. Doktrinde baskın görüş, genel kastın yeterli olduğu yönündedir. Bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 402. Ancak Yargıtay kararlarında “nası ızrar” kastı şeklinde özel bir kast aranmıştır. Önemle işaret etmek gerekir ki, ne eski ne de yeni kanunda özel kast aranmıştır. Bkz. aktaran Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 164. Öte yandan, TCK md. 152/f 2-g’de “amaç” unsuru kabul edilmiştir. “Sona ermiş olsa bile, görevinden ötürü öç almak amacıyla bir kamu görevlisinin zararına olarak mala zarar verme suçunun işlenmesinin cezası artırılmıştır. Böylelikle bahsi geçen nitelikli hal bakımından diğer sübjektif tipiklik unsurlarından amaç unsuru kabul edilmiştir.

⁸⁴ Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 473; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 632; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 818; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592’inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652, 4653. “Davacıya ait boş arsaya kamyonu ile moloz döken sanığın; arsanın özüne ilişkin bir zarar verip vermediği, vermişse miktarı saptanmadan ve zarar kastı açıklanmadan cezalandırılması yasaya aykırıdır.” Yargıtay 6. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 5558 (10 Ekim 1977). Ayrıca bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 77 (11 Şubat 1985); Yargıtay 8. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 4513 (5 Mayıs 1987) Bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 821-825. Bununla birlikte Yargıtay, boru sarkıtmak suretiyle sulama kuyusundan tarlayı sulamak amacıyla su çekilmesini kast oluşmadığı için fiili, mala zarar suçu olarak nitelendirmemişti. Kararlar için bkz. Kayıhan İçel - Feridun Yenisey, *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları* (İstanbul, 1994), 877, 878.

⁸⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay, K. 376 (18 Ekim 1982). Bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 832-834.

⁸⁶ Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 179.

⁸⁷ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 403.

⁸⁸ Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 21; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 42; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 740. İngiliz hukukunda da mala zarar verme suçunun hem doğrudan hem de olası kast ile işlenmesi kabul edilmektedir. Bkz. Herring, *Criminal Law (The Basics)*, 92; Simester vd., *Simester and Sullivan’s Criminal Law (Theory and Doctrine)*, 597. 765 sayılı TCK döneminde olası kastı yeterli görmeyen Yargıtay, 5237 sayılı TCK döneminde bu suçun olası kast ile de işlenebileceğini kabul etmektedir. Bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 709. “Sanığın babasına ait binayı yıkma eylemi nedeniyle 5237 sayılı TCK 167/1-b bendi uyarınca cezaya hükmolunamayacağı, ancak; yangının müştekinin evine sirayet etmesinin olası kastla yangın çıkarma suretiyle mala zarar verme suçunu oluşturacağı gözetilmeden...” Yargıtay 8. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 10348/1586 (27 Şubat 2007). “Katlanın binanın yıkımı öncesinde içeride bulunan mallarını binanın önünde bulunan rafların üzerine koyduğu, yıkımın binanın arka tarafından yapılırken ön kısmının da yıkılarak bina önünde bulunan ayakkabı ve terlikler ile rafların da zarar gördüğünün anlaşılması karşısında, mala zarar verme olası kastla işlendiğinin kabullü gerektiğinin gözetilmemesi...” Yargıtay 9. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 2019/12292 (7 Aralık 2009). Kararlar için bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 402, dn. 425, 426.

⁸⁹ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 709; Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 164.

⁹⁰ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 403; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 709. Eski TCK bakımından da bu durum geçerli idi. Bkz. Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 634. Alman hukukunda da mala zarar verme suçunun taksirli hali cezalandırılmamıştır. Bkz. Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 21; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 216; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §24, Rn 2. Ancak bunun özel bir hali ACK md. 306d hükmünde düzenlenen taksirli kundaklama suçu bakımından kabul edilmiştir. Bkz. Reinhart Maurach vd., *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)* (München: C. F. Müller, 2012), §51, Rn 36; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2*

neticesinin öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir⁹¹. Taksirden dolayı failin cezalandırılabilmesi için kanunda failin taksirli haline ilişkin bir hükmün olması gerekir⁹². Failin kendi bahçesinde onarım yaptığı esnada gereken dikkat ve özeni göstermeyerek komşusunun bahçesine zarar vermesi durumunda mala zarar verme suçu gerçekleşmiş olmaz⁹³.

II. Mala Zarar Verme Suçunun Nitelikli Halleri

A. Ceza hukukunda nitelikli hal kavramı

Suç tipleri, ceza kanunlarının özel hükümleri altında temel halleri esas alınarak düzenlenir. Cezalandırmaya layık bir haksızlığın gerçekleşmesi bakımından varlığı zorunlu temel unsurları taşıyan suç tipi “suçun temel halini (*Grunddelikt/Grundtatbestand*)”⁹⁴ oluşturur. Örneğin, bir insanın kasten öldürülmesi kasten öldürme suçunun temel halidir⁹⁵. Keza; “kısmen veya tamamen bir başkasının taşınır veya taşınmaz malını yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılmaz hale getirmek veya kirliletmek” fiillerinin işlenmesiyle mala zarar verme suçunun temel hali oluşur.

Suçun temel haline eklenen⁹⁶ ve haksızlık muhtevasını etkilediği kabul edilen unsurlar “suçun nitelikli hallerini (*Qualifikationstatbestand/Qualifikationen*)”⁹⁷ oluşturur⁹⁸. Suçun nitelikli halleri, failin daha fazla veya daha az cezalandırılmasına etki eden, yani suçun temel halinin haksızlık içeriğini artıran veya azaltan hallerdir. Sonuç itibarıyla, suçun temel haline eklenen ve cezanın artmasına veya azalmasına yol açan hallere suçun nitelikli halleri denilir⁹⁹.

(*Vermögensdelikte*), 216; Johannes Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil I* (Heidelberg: C. F. Müller, 2018), §21 Rn 1074. Maddenin birinci fıkrasına göre; “Her kim 306 ncı maddenin birinci fıkrasına veya 306a maddenin birinci fıkrasına giren hallerde, taksirle davranır veya 306a maddenin ikinci fıkrasına giren hallerde, tehlikenin doğmasına taksirle neden olursa, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.” İkinci fıkraya göre; “306a maddenin ikinci fıkrasına giren hallerde, taksirli davranışta bulunan ve tehlikenin oluşmasına taksirle neden olan kişi, üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.” Kanun metninin çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 429-430.

⁹¹ Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 233; Hakan Hakeri, “Türk ve Alman Hukuklarının Genel Kısımlarının Karşılaştırılması”, *Das Schuldprinzip des türkischen STGB im Spiegel des deutschen Strafrechts (Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi)-Band II*, ed. Gunnar Duttge - Yener Ünver (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 2/35; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 492. Taksire ilişkin açıklamalar için bkz. Jürgen Baumann vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil (Lehrbuch)* (Bielefeld: Ernst und Werner Gieseking, 2016), §12, Rn 3; Sercan Tokdemir, “Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2013/9-104 Esas, 2014/216 Karar ve 29.4.2014 Tarihli Kararı Çerçevesinde Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Özelinde Ortaya Çıkan Hukuki Sorunların Değerlendirilmesi”, *MÜHF-HAD* 29/1 (2023), 147. Ayrıca bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 175-26 (24 Ocak 2017). Karar için bkz. Yıldız, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1 'nci Cilt*, 611-614. Alman hukukunda taksirin tanımına yer verilmediği ve meselenin doktrin ve uygulamaya bırakıldığı hakkında bkz. Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §15, Rn 12; Baumann vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil (Lehrbuch)*, §12, Rn 4; Mehmet Emin Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 443.

⁹² Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §15, Rn 12; Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §52, Rn 1; Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §18, Rn 931; Kristian Köhl, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (München: Frans Vahlen, 2017), §17, Rn 1; Thomas Dräger - Egbert Rumpf-Rometsch, *Die Fälle-Strafrecht Allgemeiner Teil* (Leverkusen: Fall-Fallag, 2019), 245, Fall 28, 8; Baumann vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil (Lehrbuch)*, §12, Rn 1.

⁹³ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 403.

⁹⁴ Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre*, §10, Rn 132 ff; Köhl, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §1, Rn 2; Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 178; Murmann, *Grundkurs Strafrecht*, §14, Rn 40; Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §4, Rn 167.

⁹⁵ Koca - Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 142-143; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 229; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 401; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 126. *Dönmezer/Erman*; suçun unsurlarını, asli-tali unsurlar şeklinde sınıflandırdıktan sonra ikinci kategorideki unsurların suçun derecesini (ağırlığını veya hafifliğini) etkilediğini ifade etmişlerdir. Bkz. Sulhi Dönmezer - Sair Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt I* (İstanbul: Beta Yayınevi, ts.), 294-295.

⁹⁶ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 485.

⁹⁷ Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre*, §10, Rn 132; Murmann, *Grundkurs Strafrecht*, §14, Rn 41; Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 179; Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §4, Rn 168, 174.

⁹⁸ Hakeri, nitelikli hal kavramını “türeyen suçlar” şeklinde nitelendirmiştir. Bkz. Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 126. Terim sorunu hakkında bkz. Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 29 vd.

⁹⁹ Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 177; Koca - Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 143; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 127; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 402; Hakan Karakehya, “Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uygulanabilir Hukuk”, *AÜHF* 57/2 (2008), 72. Doktrinde Yavuz, nitelikli halleri, “temel suça eklenerek suçun haksızlık içeriğini değiştiren, eksiklikleri temel suçun oluşmasını engellemeyen, mevcudiyetleri ise suçun ayniyetine etki etmeyen, ancak temel suça karşılık gelen cezanın ağırlığında kaçınılmaz bir değişiklik meydana getiren, kanunda nihai biçimde tasvir edilmiş suç unsurları” şeklinde tanımlar. Bkz. Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 42.

Suçun temel hali bakımından geçerli olan suçta ve cezada kanunilik ilkesi (TCK md. 2¹⁰⁰), suçun nitelikli halleri bakımından da geçerlidir¹⁰¹. TCK md. 2’de geçen “fiil” kavramının nitelikli halleri kapsadığını ifade etmek gerekir. Nihayetinde nitelikli hallerde de fiil unsuru, suçun temel halini kapsamakta ve fakat fiile haksızlığın içeriğini azaltan veya artıran bir unsur eklenmektedir. Kanun koyucu, cezanın belirlenmesine ilişkin hüküm (TCK md. 61/f 10) kapsamında bu hususu özellikle ifade etmiştir. Mezkûr hükme göre, “*Kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabilir, ne eksiltilebilir, ne de değiştirilebilir.*” Örneğin TCK md. 152/f 2-b’de yangına sebep olmak suretiyle mala zarar verme suçunun cezası artırılmamıştır¹⁰². TCK md. 152/f 1-b’de ise yangından korunmaya tahsis edilmiş eşya hakkında bu suçun işlenmesi cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Sonuç itibarıyla, mala zarar verme suçu bakımından nitelikli hallere ilişkin hükümler ihdas etmek suretiyle cezanın artırılması veya azaltılması konusunda kanunilik prensibine uygun hareket edilmiştir.

Objektif tipiklik kapsamında olan suçun nitelikli hallerinde suçun temel haline ayrıca özel bir unsur eklenmektedir. Demek oluyor ki, suçun nitelikli hallerinde suçun temel halinin tüm unsurları mündemiçtir. Zaten suç tipinin nitelikli hali, temel halinin tüm unsurlarını taşıyorsa nitelikli halden bahsedilemez¹⁰³. Dolayısıyla nitelikli hallerde temel suç tipine bağlılık ortadan kalkmamaktadır. Temel suç tipi oluşmadan nitelikli halin oluşmasından bahsedilemez¹⁰⁴.

¹⁰⁰ TCK md. 2: “*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez.*”

¹⁰¹ Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 62 vd.

¹⁰² Ancak bu durumun TCK m.170 veya 171 kapsamındaki suçların temel hali kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

¹⁰³ Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §9, Rn 19; Koca - Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 143; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 127; Hakan Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 73.

¹⁰⁴ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 289. Bu bağlılığın, özellikle, teşebbüs kurumu bakımından tartışılması önem arz etmektedir. Bir suçun nitelikli haline teşebbüsün mümkün olup olmadığı, nitelikli hallere ilişkin hükümlerin bağımsız birer suç tipi olup olmadığı nitelendirilmesini yapmayı gerektirir. *Koca/Üzülmöz’e* göre, nitelikli hallerin bağımsız suç tipleri olduğu kabul edilirse teşebbüs kurumuna ilişkin genel kaideler geçerli olacak ve bu durumda nitelikli hallere teşebbüs mümkün olacaktır. Yazarlara göre, böyle bir durumda, nitelikli halin artık suçun temel halinden ayrı değerlendirildiğini belirtmek gerekir. Örneğin, vücuda organ veya sair cisim sokmak suretiyle işlenen cinsel saldırı (TCK md. 102/f 2), cinsel saldırı suçunun temel hali olan birinci fıkranın (TCK md. 102/f 1) nitelikli hali olarak kabul edildiğinde bu halin, suçun temel halinden bağımsız olarak değerlendirilmemesi gerekir. Çünkü ortada tamamlanmış bir cinsel saldırı suçu varken nitelikli unsurdan dolayı ayrıca teşebbüs aşamasında kalmış bir cinsel saldırı suçundan bahsetmek isabetli bir yaklaşım değildir. Dolayısıyla vücuda organ veya sair cisim sokmak suretiyle işlenen cinsel saldırı suçunda nitelikli unsur gerçekleşmediği sürece faili bu nitelikli halden sorumlu tutmamak gerekir. Failin cinsel organını sokmaya çalışmasına rağmen mağdurun gösterdiği direnç nedeniyle başarılı olamaması durumunda, failin bu girişiminin suçun temel hali üzerinden cezanın belirlenmesi aşamasında dikkate alınması gerekir. Cinsel saldırı suçu özelinde yapılan açıklamalar için bkz. Koca - Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 383 vd. Kanaatimizce bir suçun nitelikli halinin başka bir hali ile bağlılığı tamamen ortadan kalkmamaktadır. Suçun temel hali nitelikli hal içerisinde zaten mündemiçtir. Bu durumda teşebbüs durumunda nitelikli hale teşebbüsten değil, temel halin tamamlanmış halinden cezalandırma yoluna gidilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır. Bahsi geçen cinsel saldırı örneğinde failin kastı (iradesi) nitelikli hale (vücuda organ veya sair cisim sokmaya) yönelmişken suçun tamamlanmış temel halinden cezalandırma yoluna gidilmesi adaletli olmayan bir sonuç ortaya çıkarabilir. Failin nitelikli hale yönelen bu iradesinin cezanın belirlenmesi aşamasında dikkate alınması, ortaya çıkabilecek adaletsiz durumu bertaraf etmede muteber bir çözüm olabilir. Bu çözüm kanunilik ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir. Nitelikli cinsel saldırı örneği üzerinden suçun temel hali üzerinden ve nitelikli hale teşebbüs üzerinden cezanın belirlenmesini kısaca analiz etmek mümkündür. Nitelikli cinsel saldırı örneğinde, failin cezasının temel halin tamamlanması üzerinden hâkim 5-10 yıl arası bir ceza belirleyecek ve bu vücuda cinsel organ sokmaya yönelik teşebbüsünü dikkate alarak cezayı üst sınıra doğru artıracaktır. Bu durumda 10 yılı geçmeyecek şekilde bir cezanın belirlenmesi mümkündür. Hâkim, burada, takdiri olarak belirlediği cezanın artırılması yoluna gidebilecektir. Ancak nitelikli halin bağımsız bir suç tipi olduğu kabul edildiğinde hâkim 12 yıldan az olmayan bir ceza belirledikten sonra TCK md. 35 çerçevesinde işlenen fiilin yol açtığı zarar veya tehlikeye göre bu cezada 1/4 ile 3/4 arasında indirim uygulayacaktır. Bu durumda en az 12 yıl olarak belirlediği cezayı örneğin asgari olan 1/4 oranını uyguladığında en az 3 yıl indirim yapacaktır. Sonuç itibarıyla 9 yıl gibi bir sonuç çıkmaktadır. İlk durumda hâkimin takdir yetkisinin sınırları daha genişken, ikinci durumda yapılacak indirim konusunda kanun vasıtasıyla buna daha dar sınırlar çizilmiştir. Ayrıca nitelikli halin gerçekleştiği bir durumda da suçun teşebbüs aşamasında kalması mümkündür. Örneğin hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi cezası artırarak nitelikli haldir. TCK md. 6’daki gece vaktine ilişkin tanım dikkate alındığında bu vakit gerçekleşmediği sürece suçun cezasının gündüz gerçekleşmiş gibi temel hali üzerinden (TCK md. 141)-başkaca nitelikli hallerin oluşmadığı varsayımında-belirlenmesi gerekir. Suç gece vakti tamamlanabileceği gibi teşebbüs aşamasında da kalabilir. İlk durumda zaten gece vakti gerçekleştiği için buna ilişkin nitelikli hal (TCK md. 143) uygulanır ve failin cezası temel hal üzerinden yarı oranında artırılır. İkinci durumda nitelikli halin temel halden ayrı olmadığı görüşüne göre hareket edildiğinde suçun temel haline teşebbüs üzerinden belirlenen cezanın TCK md. 143 gereği yarı oranında artırılması gerekir. Nitelikli hale ilişkin hükmün bağımsız bir suç tipi olarak kabul edilip TCK md. 143’teki hale teşebbüs kabul edildiğinde önce temel hal üzerinden cezanın yarı oranında artırıp daha sonra teşebbüsten dolayı indirim yapılması gerekir. Ayrıca TCK md. 43/f 1’de, “*bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı*

Mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli hallerinin taksirle işlendiği bir durumda nitelikli halden dolayı failin cezası artırılamaz. Çünkü mala zarar verme suçunun temel hali gibi nitelikli hallerinin de taksirle işlenmesi kanunda cezalandırılmamıştır. Bu durumda ne TCK md. 151'de mala zarar verme suçunun temel haline ilişkin tipikliğin ne de TCK md. 152'deki nitelikli hallere ilişkin tipikliğin oluşmasından bahsedilebilir. Demek ki nitelikli haller, ancak kasten işlenen suçlarda söz konusu olabilir. TCK md. 30/f 2 dikkate alındığında failin nitelikli halini de bilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır. Failin nitelikli hali bilmediği hallerde gereken dikkat ve özeni göstermiş olsaydı öngörebilecekti demek suretiyle nitelikli halin taksirle işlenmesinden bahsedilemez¹⁰⁵. Bununla birlikte suçun konusuna ilişkin bilgi dikkate alınarak bazen nitelikli haller bakımından taksirden, temel hal bakımından kasttan söz edilebilir. Örneğin fail, zarar verdiği eşyanın afetlerden korunmaya tahsis edildiği konusunda bilgi sahibi değilse bu nitelikteki eşyaya yönelik taksirle hareket etmiş olmaktadır. Ancak başkasına ait bir eşyaya zarar verdiğinin bilincindedir. Yani suçun temel halini kasten işlemiş olmaktadır. Öte yandan kişi, afetlerden korunmaya tahsis edilmiş eşyaya zarar verebileceğini fark etmemişse, daha doğrusu başkasına ait bir mala zarar verme yönünde bir kastı yoksa suçun temel hali oluşmadığından evleviyetle nitelikli halden de söz edilemez.

Suçun nitelikli halleri; failin veya mağdurun sıfatı, fail ile mağdur arasındaki ilişki (özellikle akrabalık ilişkisi), suçun konusuna ait bir özellik, fiilin işlendiği yer ve zaman, fiilin işleniş şekli¹⁰⁶, amaç veya saik gibi farklı sebeplere dayanabilir¹⁰⁷. Gereğede belirtildiği üzere, TCK md. 152'de mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli hallerinden TCK md. 152/f 1-b ve d bentlerinde "suçun konusu" ve TCK md. 152/f 2-b'de "fiilin işleniş şekli" esas alınmıştır¹⁰⁸.

gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılacağı" ifadesi edilmiştir. Kanunda bu cümlenin olmadığı varsayımında zincirleme suç kapsamında aynı suçun temel ve nitelikli halleri işlendiğinde bunların farklı suçlar olarak kabul edilmesi ve zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması sonucuna varmak gerekecekti. Bununla birlikte TCK md. 43'teki bir suçun temel hali ile nitelikli halinin aynı suç olduğu yönündeki düşüncenin sadece zincirleme suç bakımından kabul edildiği, bunun sadece zincirleme suç için getirilmiş özel bir düzenleme olduğu da ileri sürülebilir. Mezkûr cümlenin kanundan çıkarılması, bir suçun nitelikli halinin temel hal ile olan bağlılığını ortadan kaldırmayacaktır. Tüm bunlarla birlikte Yargıtay, bir kararında, cinsel saldırı suçunun nitelikli haline (TCK md. 102/f 2) teşebbüsün mümkün olduğu yönünde karar vermiş ve bu şekilde nitelikli cinsel saldırı fiilinin bağımsız haksızlık muhteviyatına sahip olduğu sonucuna varmıştır. Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 11586/161 (22 Ocak 2008). Karar için bkz. aktaran Koca - Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 385, dn 725. Yüksek Mahkeme, verdiği bir kararında, yakarak mala zarar verme suçunun, yani mala zarar verme suçunun yakarak işlenmesi (TCK md. 152/f 2-a) şeklindeki nitelikli haline teşebbüsün mümkün olduğu sonucuna varmıştır. "Saniğin, olay tarihinde elindeki yanıcı maddeyi katlına ait oto garajının etrafına dökmek suretiyle garajı yakmaya çalışması şeklinde gerçekleşen eyleminin, genel güvenliği kasten tehlikeye sokma ve yakarak mala zarar vermeye teşebbüs suçlarını oluşturduğu, 5237 sayılı Kanun'un 44 üncü maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı uyarınca en ağır cezayı gerektiren fiilden hüküm kurulması, buna göre de sadece 5237 sayılı Kanun'un 151 inci maddesinin birinci fıkrası, 152 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi ve 35 inci maddesi uyarınca yakarak mala zarar vermeye teşebbüs suçundan hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulmasına teşebbüs suçundan hüküm tesisi hukuka aykırı bulunmuştur." Yargıtay 8. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 2023/1276 (16 Şubat 2016), Yargıtay İçtihat Merkezi, 18.08.2024. Nitelikli unsurlara teşebbüs tartışması için detaylı bkz. Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 271 vd. Son olarak ifade etmek gerekir ki, suçun temel halinin unsurlarını taşımayan, yani farklı unsurlar taşıyan fiiller, aynı madde içerisinde düzenlenmiş olsa bile bağımsız suçun varlığı kabul edilmelidir. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 485; Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenlehre*, §10, Rn 135 ff.

¹⁰⁵ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 486.

¹⁰⁶ Suçun nitelikli hali ile fiilin işleniş şekli arasında nedensellik bağının olması gerektiği hakkında bkz. Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 129.

¹⁰⁷ Detaylı bilgi için bkz. Koca - Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 144-146; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 230-233; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 402-404; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 487-488; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 74-75; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 127-128; Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 156 vd.

¹⁰⁸ Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 167,170, 173.

B. Afetlerle ilgili nitelikli hallerin tespiti, değerlendirilmesi ve önerilerimiz

1. Nitelikli hallerin tespiti

Verilen zararın büyük kitleyi etkilemesi ve suçun işleniş şeklinin yol açtığı tehlike dikkate alınarak TCK md. 152'de mala zarar verme suçunda birçok nitelikli hal düzenlenmiştir¹⁰⁹. TCK md. 152 kapsamında malın özelliklerinden, mağdurun sıfatından, kullanılan araçtan, mala zarar verme suçunun kamu hizmetinin aksamasına neden olmasından kaynaklı cezayı artıran nitelikli hallere yer verilmiştir. Bunun yanında 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu md. 4/a'da mala zarar verme suçunun ve nitelikli hallerinin bir örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi halinde terör suçu söz konusu olur. Dolayısıyla mala zarar verme suçunun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi cezayı artıran nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Ayrıca burada alelade bir suç örgütünden değil, terör örgütünden bahsedilmiştir¹¹⁰.

TCK md. 152 kapsamında afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesislere dair hükümler de bulunmaktadır¹¹¹. TCK md. 152/f 1-b'de suçun yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında işlenmesi, cezayı artıran nitelikli hallerden biridir. Suçun konusunun önemi bakımından TCK md. 152/f 1-d'de sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korunmaya yarayan tesisler hakkında işlenmesi diğer bir nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Suçun işleniş şeklinin yol açtığı tehlike bakımından TCK md. 152/f 2-b'de suçun toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle işlenmesi düzenlenen son nitelikli haldir.

765 sayılı TCK md. 516/f 2'de afetlerle ilgili nitelikli hallere yer verilmişti¹¹². Mezkûr hükümde mala zarar verme suçunun "setler yahut musibetlere karşı ammenin muhafazası maksadıyla inşa olunan müdafaa vasıtaları ve sair inşaat yahut bir hizmeti ammeye¹¹³ mahsus alat ve işaret¹¹⁴" (md. 516/f 2-4)

¹⁰⁹ İngiliz hukukunda Türk ve Alman hukukundakinin aksine mala zarar verme suçunun nitelikli hallerine ilişkin düzenleme yapılmamış, bir başkasının yaşamını tehlikeye sokmak cezayı ağırlaştıran bir durum olarak kabul edilmiştir. Suçun temel hali on yıl hapis cezasıyla cezalandırılırken; neticesi sebebiyle ağırlaşmış mala zarar verme suçu müebbet hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Bkz. Criminal Damage Act 1971, Section 1(2); Simester vd., *Simester and Sullivan's Criminal Law (Theory and Doctrine)*, 603.

¹¹⁰ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 409-410.

¹¹¹ 5237 sayılı TCK'da muhtelif suç tiplerinde afetlerle ilgili hükümler bulunmaktadır. Örneğin TCK md. 142/f 1-d ve f 2/c hükümlerinde konuya ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Hırsızlık suçunun "bir afet veya genel bir felaketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hakkında işlenmesi (TCK md. 142/f 1/d)"; "doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak işlenmesi (TCK md. 142/f 2-c)" cezayı artıran nitelikli haller olarak düzenlenmiştir. İlki suçun konusu, ikincisi fiilin işleniş bakımından yapılan bir düzenlemedir. Keza kasten öldürmenin "yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle işlenmesi" cezayı artıran nitelikli hallere başka bir örnektir (TCK md. 82/f 1-c). TCK md. 157'de düzenlenen dolandırıcılık suçunun "kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle" işlenmesi cezayı artıran nitelikli hallerdendir (TCK md. 158/f 1-b). Kişinin bir afete veya kazaya maruz kalmasından faydalanmak suretiyle dolandırıcılık suçunun işlenmesi mümkündür. Bu durumda TCK md. 158/f 1-b hükmü tatbik edilebilir.

¹¹² Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 476 vd; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 634 vd; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 816, 818 vd; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4659.

¹¹³ Afetlere karşı kamuyu korumak için yapılan müdafaa araçları; sel, suç taşınmasına ve toprak kaymasına karşı kamuyu korumak için inşa edilen her türlü tesis demektir. Bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 820. "Sanık tarafından kırılan Türkiye Elektrik Kurumuna ait sokak aydınlatma lambalarının kamu hizmetine ayrılan gereçlerden olduğu, bu nedenle eylemin T.C.K nun 516/4. Maddesi kapsamına girdiğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 8. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 1987 5149 (18 Mayıs 1987). Karar için bkz. İçel - Yenisey, *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları*, 877.

¹¹⁴ Kamu hizmetine özgü alet veya işaretler, kamu hizmeti için kullanılan veya bu amaç doğrultusunda yapılacak tesisleri oluşturan manivela, vinç, yol ve işaretlerdir. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 480; Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592), 820. Ancak kamu hizmetine tahsis edilmiş her türlü taşınır bu nitelikli hali oluşturmaz. Örneğin, parklardaki sıraların tahribi bu kapsamda kabul edilmemektedir. Bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 480.

ve “kanal¹¹⁵ veya saki ve ırvaya mahsus nehir ve cetvel ve ark ve bu kabilden sair inşaat¹¹⁶” (md. 516/f 2-5), yani yapılar hakkında işlenmesi cezayı artıran nitelikli haller olarak düzenlenmişti. Bu durumlarda fail için üç aydan iki seneye kadar hapis ve iki yüz elli liraya kadar para cezası öngörülmüştü.

ACK’da da afetlerle ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. “Yapıların Tahrip Edilmesi” başlıklı 305’inci madde ve “Önemli İş Araçlarının Tahrip Edilmesi” başlıklı 305a maddesi konuya ilişkin özel düzenlemeler¹¹⁷ içermektedir. ACK md. 305’te¹¹⁸ örneğin su setinin kısmen¹¹⁹ veya tamamen tahrip edilmesi beş yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılmıştır. ACK md. 305a maddesinde¹²⁰ afetler bakımından önem arz eden teknik iş araçlarının, aletlerin veya motorlu araçların kısmen veya tamamen tahrip edilmesi bağımsız olarak cezası artırılarak yaptırıma bağlanmıştır¹²¹.

Keza ACK’da “Toplum İçin Genel Tehlike Yaratan Suçlar” başlığı altında suç baskını oluşturma şeklinde bir tehlike suçu (md. 313), bu suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali (md. 308/f 2) ve taksirli hali (TCK md. 308/f 6) kabul edilmiştir. Düzenlemeye göre, “(1) Her kim, su baskını oluşturmak suretiyle, diğer bir insanın, vücut veya hayatını veya başkasına ait önemli değer taşıyan eşyayı tehlikeye düşürürse, bir yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) 308 inci maddenin¹²² ikinci ila altıncı fıkraları kıyasen uygulanır.”

¹¹⁵ Kanal, “insanların açtıkları, gelise ve gidise elverişli su yolu” demektir. Kanal sulamaya tahsil edilmemiş olabilir. Bkz. Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592’inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4659.

¹¹⁶ Bu nitelikli halin konusunu sadece sulama tesisleri oluşturmaktadır. Sulama tesisleri haricindeki yapılar (içme suyu yolları, değirmen arki gibi) bu bent kapsamında değildir. Sulama tesisi şeklindeki yapının mülkiyetinin kamuya veya gerçek kişiye ait olması arasında fark bulunmamaktadır. Bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 820. Aynı yönde bkz. Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592’inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4659. Bu bent kapsamındaki eşyalar, suni vasıtalarla yapılan inşaatlardır. Bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 481.

¹¹⁷ Alman hukukunda bu düzenlemelerin, ACK md. 303’teki mala zarar verme suçunun temel halinin cezasını artıran nitelikli hallerine ilişkin müstakil hükümler ve bundan dolayı mülkiyete karşı işlenen suçlar olduğu kabul edilmektedir. Bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 24, 31; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 207, 218 ff; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §25, Rn 9; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 44 ff.

¹¹⁸ ACK md. 305/f 1: “Her kim, hakkı olmadığı halde, başkasının malı olan bir binayı, gemiyi, köprüyü, su setini, inşası tamamlanmış bir yolu, demir yolunu veya sair bir yapıyı, tamamen veya kısmen bozarsa, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır. Kanun metninin çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 425-426.

¹¹⁹ Kısmen tahribin yapının tamamını etkilemesi ve temel fonksiyonlarından birini ortadan kaldırması gerekir. Örneğin bir bina kısmen yıkılmış ve giriş merdivenleri ciddi anlamda hasar görmüşse ve bu durumda artık binaya girmek mümkün değilse kısmen tahrip gerçekleşmiş olur. Kısmen tahribin, yapının sadece bir parçasının tahrip edilmesiyle karıştırılmamalıdır. Dolayısıyla madde metnindeki kısmen kavramını, kısmen tahribin, yapının temel fonksiyonlarından birini ortadan kaldırması şeklinde anlamak gerekir. Bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 218. Ayrıca bkz. Maurach vd., *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)*, §51, Rn 9; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §25, Rn 10; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 46.

¹²⁰ ACK md. 305a: “(1) Her kim, hakkı olmadığı halde, 1. 316b maddesinin birinci fıkrasının 1 veya 2 numaralı bentleri anlamındaki bir tesis veya işletmenin inşa edilmesi için veya böyle bir tesis veya işletmenin işler halde kalabilmesi veya (kullanım süreleri bittikten sonra) bunların atık olarak imha edilmesi için yapılan bir tesis açısından büyük önem taşıyan, başkasına ait olan ve büyük bir değere sahip bir teknik iş aracını, 2. polisin, Federal Ordunun, itfaiyenin, afet önleme kurumunun veya kurtarma hizmetinin faaliyetleri için önem taşıyan ve büyük değere sahip olan teknik aleti, veya 3. polise, Federal Orduya, itfaiyeye, afet önleme kurumuna veya kurtarma hizmetine ait bir motorlu aracı, kısmen veya tamamen tahrip ederse, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır. Kanun metninin çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 426. Madde metninde atf yapılan ve burada cezanın arttırılmasının temeli olan “Kamu İşletmelerine Zarar Verme” başlıklı ACK md. 316b/f 1, bent 1, 2 şu şekildedir: “(1) Her kim, 1. kamunun posta hizmetleriyle donatılmasına veya kamunun ulaşımına yarayan işletme veya tesislerin, 2. kamuya su, ısı, ısı veya enerji temin etmeye yarayan tesis veya toplum için hayatî önem taşıyan tüketim mallarının temin eden sair bir işletmenin.... işletilmesini, işletmeye hizmet eden bir eşyayı imha eder, bozarak, bertaraf ederek, değiştirerek veya kullanmaz hale getirerek, engeller veya bozar veya işletme için tahsis edilmiş olan elektrik enerjisini keserse, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.”

¹²¹ Suçların tipikliğine ilişkin detaylı bilgi için bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 24 ff; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 218 ff; Rengier, *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*, §25, Rn 9 ff.

¹²² “Patlayıcı Maddenin İnfalاک Ettirilmesi” başlıklı ACK md. 308/f 2 ve f 6: “... (2) Fail, işlediği fiil ile, diğer bir insanın sağlığında ağır bir bozulmaya neden olur veya çok sayıda insanın sağlıklarının bozulmasına sebebiyet verirse, iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmedilir. ... (6) Her kim, birinci fıkraya giren hallerde, taksirli olarak davranır ve taksirle tehlike doğmasına sebebiyet verirse, üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.”

2. Nitelikli hallerin değerlendirilmesi ve önerilerimiz

a. Kanun sistematığı bakımından değerlendirme ve önerilerimiz

Mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli halleri, kanunumuzu malvarlığına karşı işlenen suçlara ilişkin onuncu bölümünde (TCK md. 152) cezanın artırılması anlayışıyla düzenlenmiştir. Ancak korunan hukuksal değer ve suçun maddi konusunun toplum bakımından ehemmiyeti göz önünde bulundurulduğunda TCK md. 152'deki afetlerle ilgili nitelikli hallerin kanundaki sistematik yerinin gözden geçirilmesi gerekir.

Korunan hukuksal değer ve afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya ve tesislerin kamusal açıdan önemine binaen TCK md. 152'deki afetlerle ilgili nitelikli hallerin bağımsız bir suç tipi altında bir araya getirilmesi daha isabetli olacaktır. Kanunun "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmı altında "Çevreye Karşı Suçlar" başlıklı ikinci bölümü içerisinde afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesisler ile ilgili bağımsız bir suç tipinin düzenlenmesi mümkündür. Kanun koyucu, afetlerle ilgili hükümleri kanunun "Kişilere Karşı Suçlar" başlığı altında "Malvarlığına Karşı Suçlar" bölümünde düzenlemeyi takdir etmiştir. Çünkü mala zarar verme suçunda korunan hukuksal değer esasen kişinin mülkiyet hakkıdır. Gerek temel halinde gerekse afetlerle ilgili nitelikli hallerinde mala zarar verme suçunun maddi konusu esas alınmıştır. Ancak afetlerle ilgili nitelikli hallerde her ne kadar suç, afetlere karşı korunmaya özgülenmiş kişiye veya kamuya ait eşya veya tesislere karşı işlense de bu suç bakımından ortaya çıkan zararın gerekçede belirttiği üzere büyük bir kitleyi etkilemesi ve tehlikeli durumların ortaya çıkması söz konusudur¹²³. Örneğin ACK'da "su baskını oluşturma" ve "kamu malına zarar verme" suçları toplum için tehlike yaratan suçlar kategorisinde düzenlenmiştir. Söz konusu hükümlerde cezai yaptırıma bağlanan fiillerin toplumsal açıdan yol açtığı tehlikeler göz önünde bulundurulmuştur. Özellikle mala zarar verme suçunun toprak kayması, çığ düşmesi veya sel ve taşkına neden olmak suretiyle işlenmesi durumunda gerçekleşen zarar veya tehlike, kamuyu daha fazla

¹²³ 765 sayılı TCK'da tehlike esasından hareketle bağımsız düzenlemelerin yapıldığını görmekteyiz. 765 sayılı TCK'nın 376'ncı maddesine göre, "Her kim su basmasına ve sair musibetlere karşı umumi bir müdafaa ve tahaffuza mahsus setleri, sipirleri ve sair eserleri tahrip suretiyle bir tuğyan ve sair musibetler tehlikesine meydan verirse beş seneye kadar ağır hapse mahkûm olur. Eğer tuğyan ve musibet vuku bulmuş ise on seneye kadar ağır hapse mahkûm olur." 377'inci maddesine göre, "Her kim gemilere yahut sair su yüzünde yüzen veya bulunan yapılara ateş verip yakar veya her ne suretle olursa olsun kasten islediği fiil ile bunlardan birinin batmasına sebep olursa üç seneden on seneye kadar ağır hapse mahkûm olur." 378'inci maddesine göre, "Geçen maddelerde yazılı fiillerden biri askerî müesseselere ve Hükümet ambarlarına ve Devlet tersanelerine ve fabrikalarına ve sefinelerine karşı islenirse fail yedi seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur." ACK'da da konunun toplum açısından önemi dikkate alınarak bağımsız düzenlemelere yer verilmiştir. Kanunun "Mala Zarar Verme başlıklı" yirmi yedinci bölümünde "Topluma Zarar Verecek Şekilde Mala Zarar Verme" başlıklı 304'üncü madde, "Yapıların Tahrip Edilmesi" başlıklı 305'inci ve "Önemli İş Araçlarının Tahrip Edilmesi" başlıklı 305a maddeleri konunun kamusal açıdan önemi esas alınarak yapılan düzenlemeler olarak görülebilir. Dahası "Toplum için Genel Tehlike Yaratan Suçlar" başlıklı kanunun yirmi sekizinci bölümünde düzenlenen "Su Baskını Oluşturma" başlıklı 313'üncü madde, "Kamu İşletmelerine Zarar Verme" başlıklı 306b madde konumuzla ilişkili daha da önem arz eden hükümleridir. Örneğin; ACK md. 305'teki suçun konusunu teşkil eden yapılar, gerek bireysel gerekse toplumsal yaşamda önemli bir yere sahiptir. Bunların bozulması, tahrip edilmesi sadece bunların mülkiyetinde olduğu kişilerin malvarlığında azalmaya yol açmaz, aynı zamanda hem sahibinin hem de diğer insanların gündelik yaşamına yönelik önemli kısıtlamalara neden olur. Bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 218. Keza ACK md. 305a ve ona atıf yapan 316b hükümlerinde; iletişim, ulaşım, su, ışık, ısı, enerji veya tüketim mallarını temin etmeye yönelik toplum için önem arz eden kamusal nitelikteki ihtiyaçlara özgü işletme veya tesislerin ve bu neviden işletme veya tesislerin inşası için veyahut inşa edildikten sonra işlerliğinin devamı ve hatta kullanım süresi dolduğu için bunların atık olarak imhası amacıyla yapılan tesis bakımından önemli ve büyük değeri olan, başkasına ait teknik iş araçlarının kısmen veya tamamen tahrip edilmesi hapis veya para cezası ile cezalandırılmıştır. Böylelikle kamusal nitelikteki ihtiyaçların teminine yönelik inşa edilen tesis ve işletmeler ve bunların inşası için kullanılan teknik araçlar, mala zarar verme suçunun nitelikli halleri olarak bu suçların konusu yapılmış ve toplum açısından önemine binaen mala zarar neviden fiillerin daha ağır cezalandırılması yoluna gidilmiştir. Keza afetleri önlemede veya afet sonrası kurtarma faaliyetlerinde polis, itfaiye ve Federal ordu tarafından kullanılan ve değeri büyük önemli aletler ve özellikle motorlu araçlar da bu kapsamda mütalaa edilmiştir. Bu düzenlemelerden ACK md. 304'te, madde başlığından da anlaşılacağı üzere, konunun toplum açısından önemine vurgu yapılmıştır. Burada mala yönelik işlenen zarar verme herhangi bir bireye değil, toplumu oluşturan her bir bireye karşı işlenmektedir. Bu suçun oluşması için suçun konusuna herkesin erişebilmesi gerekir. Bkz. Kleczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 31-33, 37; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 219, 220; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, 47. Herkesin erişimine açık olması, doğrudan toplumun tamamının kullanımına açık olması (*öffentlicher Nutzen*) demektir. Bkz. Küper, *Strafrecht Besonderer Teil (Definitionen und Erläuterungen)*, 248; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 53 ff.

etkileyebilecek nitelikte olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bundan dolayı bu nitelikli halin cezası daha da artırılmıştır. Dolayısıyla ortaya çıkan zarar ve/veya tehlikeler çevreye karşı da olumsuz durumlara yol açmaktadır. Netice itibariyle Alman hukukunda olduğu gibi afetlerle ilgili olan TCK md. 152'deki hallerin topluma karşı suçlar bölümü altında tehlike suçları olarak düzenlenmesi suç teorisi bağlamında hukuksal değer ve suçun maddi konusu bakımından daha isabetli olacaktır¹²⁴. Bunun yanında afetlerle ilgili nitelikli haller, TCK md. 152'den sonra gelecek şekilde bağımsız bir madde ile (TCK md. 152A) de düzenlenebilir. Böylelikle aynı konuya ilişkin nitelikli haller bir arada toplanmış olur. En azından, bu şekilde bir düzenlemenin yapılması, kanunumuz açısından bir gelişme olacaktır.

Keza yapılacak bağımsız düzenlemeler kapsamında mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli halleri için taksirli sorumluluğun da kabul edilmesi ve bu yönde hüküm ihdas edilmesini önermekteyiz. Örneğin, tarımsal faaliyetlerini sürdürürken sel tehlikesinin olduğu eğimli bir araziye konulan ve sel tehlikesini gösteren görsel ve/veya yazıyı içeren uyarı levhasının yanlışlıkla düşmesine neden olan bir kimse, kanunumuzun mevcut durumu karşısında mala zarar verme kastıyla hareket etmediği için sorumlu tutulamayacaktır. Çünkü kanunda mala zarar verme suçunun ne temel hali ne de nitelikli hali bakımından taksirli sorumluluk kabul edilmiştir. Böyle bir senaryoda uyarı levhasına zarar veren kişi, TCK md. 152/f 1 b ve/veya d bentlerinden dolayı sorumlu tutulamaz. Levhaya verilen zarar, taksirle genel güvenliğin tehlikeye girmesine yol açmamışsa TCK md. 171'den de sorumluluk¹²⁵ doğmaz. Sel tehlikesi olan bir bölgede uyarı levhasının önemi ve böyle bir levhanın olmamasının yol açabileceği riskler düşünüldüğünde konunun ehemmiyeti ortaya çıkmaktadır. TCK md. 152/f 2-b'deki durumlara (toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın) taksirle neden olmak suretiyle bahsi geçen nitelikteki uyarı levhasına zarar verildiğinde genel güvenliğin tehlikeye girmemesi ihtimalinde yine cezai sorumluluk söz konusu olmaz. Kanaatimizce, cezai sorumluluk için TCK md. 152'deki afetlerle ilgili nitelikli hallerin taksirle işlenmesinin genel güvenliğin tehlikeye girmesine neden olunması beklenmemelidir. Afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya ve tesislerin toplumsal açıdan daha da önem arz eden neviden mallar olması (TCK md. 152/f 1-b, d) ve toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın gibi toplumsal açıdan yol açtığı tehlikenin önemi madde gerekçesinde daha ağır cezalandırılarak özellikle vurgulanmıştır. Taksirli sorumluluk halinin kabul edilerek bu husustaki kanuni boşluğun doldurulması gerekir. Gerek TCK gerek ACK'da toplum için genel tehlike yaratan suç tiplerinde taksirli sorumluluk hali de düzenlenmiştir. TCK md. 152/f 1-b ve d bentlerinde belirtilen türden eşya veya tesislere karşı mala zarar vermeye ilişkin hükümleri bir tarafta tutarak, en azından TCK md. 152/f 2-b'deki durumlara (toprak kayması, çığ düşmesi sel veya taşkın) neden olmak suretiyle mala zarar verme suçunun işlenmesi bakımından taksirli sorumluluk halinin düzenlenmesi konuya ilişkin önemli bir gelişme olacaktır. Taksirli sorumluluğa ilişkin bir düzenlemenin olması varsayımında uyarı levhasına zarar veren kişiden bu fiilin işlenmesinin beklenebilirliği araştırılmalı ve beklenemez olduğu sonucuna varılırsa kusurunun olmaması nedeniyle cezalandırılmamalıdır. Dolayısıyla bu durumun, failin kusurluluğuna ilişkin değerlendirmede göz önünde bulundurulması gerekir.

Son olarak mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli halleri bakımından yapılacak bağımsız düzenlemeler kapsamında kanaatimizce suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerine de yer verilmesi mümkündür¹²⁶. Esasen TCK md. 152/f 2-b'deki durum neticesi sebebiyle ağırlaşmış halin

¹²⁴ Fiilin suçun konusu üzerinde yol açtığı zarar veya tehlikeye göre suçlar, zarar ve tehlike suçları şeklinde, tehlike suçları da somut ve soyut tehlike suçları şeklinde ayrılır. Genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye sokulması suçlarında olduğu gibi genel tehlike suçlarında kamunun güvenliği ve esenliği gibi öneli hukuksal değerler korunmaktadır. Bkz. Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre*, §10, Rn 123; Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §10, Rn 10-15; Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 161-165; Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §1, Rn 42-45; Murmann, *Grundkurs Strafrecht*, §14, Rn 22-24; Uğur Ersoy, "Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları", *TAAD* 11/41 (2020), 31, 53.

¹²⁵ Öte yandan bir kimse, taksirle afet tehlikesine dair bilgilendirme levhasını düşürmesi sonucu afet gerçekleşir ve bu esnada oradaki insanlardan birileri ölür veya yaralanırsa taksirle öldürme ve/veya yaralanma suçlarından sorumluluğun ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

¹²⁶ Ceza hukukunda suçun objektif tipikliği kapsamında olan nitelikli haller ile neticesi sebebiyle ağırlaşan haller farklılık arz etmektedir. TCK md. 23'ün açık ifadesi karşısında bir suçun neticesi sebebiyle ağırlaşan halinde kastedilenden daha ağır ya da

düzenlenmesine de uygun bir durumdur¹²⁷. Ancak bu durum, farklı bir şekilde ifade edilerek cezayı artıran nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Neticesi sebebiyle ağırlaşan hal olarak düzenlenmek istenseydi, mala zarar verme suçunun toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına “neden olmak suretiyle” şeklinde değil, “neden olması” şeklinde ifade edilmesi gerekirdi. Bu durumun, neticesi sebebiyle ağırlaşan bir hal olarak konuya ilişkin yapılmasını önerdiğimiz bağımsız madde kapsamında düzenlenmesi de mümkündür. Mevcut TCK md. 152/f 2-b'deki durumun nitelikli hal olarak muhafaza edilmesi ve bu durumun ayrıca neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç teorisine uygun bir formülasyonla da kabul edilmesi mümkündür. Zira bahsi geçen afetlere neden olmak suretiyle mala zarar verme suçunun işlenmesi ile mala zarar verme suçunun işlenmesi sonucu bu afetlerin gerçekleşmesi farklı durumlardır¹²⁸. İlkinde, tıpkı kanunumuzun muhtelif düzenlemelerinde cebir ve tehdit fiillerinin araç fiiller şeklinde işlenerek asıl fiilin işlenmesinde olduğu gibi fiilin ne şekilde/hangi yolla işleneceğine ilişkin bir belirleme yapılmıştır. Mevcut düzenleme bakımından bu şekilde hareket edildiği kanaatindeyiz. İkincisinde ise mala zarar verme suçunun işlenmesi neticesinde bahsi geçen afetler gerçekleşmektedir. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerle ilişkin yapılmasını önerdiğimiz düzenlemede

başka bir neticenin gerçekleşmesi gerekir. Neticesi sebebiyle ağırlaşan haller suçun temel şekline eklenen bir unsur değil, neticenin ağırlığıyla ilgilidir. Nitelikli haller, suçun netice dışındaki unsurlarıyla da ilişkilendirilebilen ve haksızlığın muhtevasını ağırlaştırıran ya da hafifleten haller iken; neticesi sebebiyle ağırlaşan haller, netice unsuruyla ilgilidir. İki durum arasındaki asıl fark, suçun manevi unsuru olan kast bakımından kendisini göstermektedir. Failin kastının cezayı ağırlaştırıcı nitelikli halleri kapsamaması gerektiğinden TCK md. 30/f 2 kapsamında cezanın artırılması yoluna gidilemez. Failin suçun temel halinden sorumlu tutulması gerekir. Failin kastının kapsamında olması gereken nitelikli hal, cezayı hafifletici bir hal ise bu durumda hafifletici hale ilişkin hükmün uygulanması gerekir. Diğer bir ifadeyle gerçekleşen durum neyse bundan hareket edilerek failin, içine düştüğü hata halinden faydalandırılması gerekir. Buna karşılık, gerçekleşen ağır veya başka neticenin faille isnat edilebilmesi için ağırlaşan veya gerçekleşen başka netice bakımından failin en azından taksirle hareket etmesi gerekir. Bkz. Tokdemir, “Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2013/9-104 Esas, 2014/216 Karar ve 29.4.2014 Tarihli Kararı Çerçevesinde Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Özelinde Ortaya Çıkan Hukuki Sorunların Değerlendirilmesi”, 161-162. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç (*Erfolgsqualifizierte Delikt*) hakkında bkz. Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenlehre*, §10, Rn 108 ff; Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 180.

¹²⁷ Aynı husus TCK md. 152/f 3 bakımından geçerlidir. TCK md. 152/f 3'te “mala zarar verme suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması hâlinde cezanın artacağını” ifade edilmiştir. Her ne kadar bu hüküm, mala zarar verme suçunun nitelikli hallerine ilişkin maddede düzenlenmiş olsa da esasen buradaki durum, mala zarar verme suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halini teşkil etmektedir. Her şeyden önce kanun sistematigi açısından bu durumun nitelikli haller başlığı altında ele alınması isabetli olmamıştır.

¹²⁸ Örneğin, dolgu toprak üzerine inşa edilen binaların olduğu bir bölgede toprak kaymasını önlemek amacıyla inşa edilmiş bir istinaf duvarını bu afete neden olmak suretiyle yıkmak ile istinaf duvarını yıkma sonucu toprak kaymasına neden olmak aynı durumlar değildir. İlkinde örneğin, bahsi geçen özellikteki bölgede bir bina inşaatının yapılması esnasında bölgenin özelliği bilinmesine rağmen umursanmayıp istinaf duvarının yıkılmasına neden olunması durumunda TCK md. 152/f 2-b çerçevesinde sorumluluk mümkün olacaktır. Esasen burada “diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında” ifadesinden hareketle, TCK md. 152/f 1-b'deki nitelikli halin de gerçekleştirildiğini ifade etmek gerekir. Bu durumda bir nitelikli halden cezanın üst sınıra doğru çekilmesi suretiyle cezanın belirlenmesi gerekir. Keza burada kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda genel tehlikeye de yol açılmışsa farklı neviden fikri içtimain yapılması gerekir. Şu hususa da işaret etmek gerekir ki, failin somut olay çerçevesinde olası kast ile hareket ettiğine ilişkin olguların varlığı araştırılmalıdır. Aksi takdirde taksirden bahsetmek gerekecek ve bu durumda sadece TCK md. 171 kapsamında taksirle genel güvenliğin tehlikeye sokulması bakımından bir değerlendirme yapılması gerekecektir. Olası kastının tespiti bakımından özel hukuktaki yapı malikinin kusursuz sorumluluk halinin de göz önünde bulundurulması gerekir. İkincisinde ise, inşa edeceği bina için istinaf duvarını yıkan ve sonucunda binaların da ağırlığıyla toprak kaymasının gerçekleşmesine neden olan kişi, bu durumda, TCK md. 152/f 2-b'den değil, md. 152/f 1-b hükmünden sorumlu tutulabilir. Ancak burada hem TCK md. 152/f 1-b hem de kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda genel tehlikeye neden olunmuşsa TCK md. 170/f 1 deki suç da oluşur. Böyle bir durumda farklı neviden fikri içtimain yapılması gerekir. Şayet bu durum, önerimiz çerçevesinde ayrıca neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak düzenlenirse mala zarar verme suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali ile failin taksirle hareket etmesi durumunda gerçekleşen netice bakımından TCK md. 171'deki suç arasında farklı neviden fikri içtimain yapılması gerekir. Önemle ifade etmek gerekir ki, istinaf duvarının yıkılmasına kastı ile neden olan kişinin toprak kayması gibi bir sonucun gerçekleşmesi bakımından (netice bakımından) en azından taksirle hareket etmesi gerekir. Failin netice bakımından kast ile hareket etmesi durumunda burada artık gerçek içtima yapmak suretiyle failin hem TCK md. 152/f 1-b, d hem de TCK md. 170/f 1'deki suçlardan sorumlu tutulması gerekir. Ancak ikinci durumda genel tehlike gerçekleşmezse TCK md. 152/f 2-b'den sorumlu tutulamaz. “Diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında” ifadesinden hareketle TCK md. 152/f 1-b'den de sorumluluğun doğduğu ileri sürülebilir. Ancak TCK md. 152/f 2'deki durumların neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale ilişkin muhtemel bir hüküm ile TCK md. 152/f 1-b hükmü arasında özel-genel norm ilişkisinden hareket edilebilir. Böyle muhtemel bir hüküm, TCK md. 152/f 1-b hükmüne göre daha özel bir düzenleme olarak kabul edilebilir. Zira burada afeti önlemeye tahsis edilen mala zarar vermekle kalınmamış toprak kayması gibi toplumun güvenliğini tehlikeye sokan bir duruma da sebep olunmuştur. TCK md. 170/f 1 bakımından yapılan değerlendirme için bkz. Mehmet Emin Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 717.

kanundaki mevcut lafzın kullanılmaması gerekir. Mala zarar verme suçunun toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olması şeklinde bir lafzın tercih edilmesi mümkündür. Zira neden olmak suretiyle denildiğinde mala zarar verme suçunun işleniş şekline vurgu yapılmış olur. Öte yandan tehlike suçlarında bağımsız haksızlıktan bahsederken “neden olma” ifadesi kullanılmaktadır. Çünkü bu durumlarda salt anlamda tehlikeli durum cezalandırılmak istenmektedir. Afetlerle ilgili durumlarda neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale yer verilebilmesi için TCK md. 152/f 3’teki gibi bir yaklaşımdan hareket edilmeli ve “afete karşı korunmaya tahsis edilmiş eşyaların kullanılmaması nedeniyle kişilerin ölmesi, yaralanması veya hayatları ve sağlıkları bakımından bir tehlikenin ortaya çıkması”¹²⁹ aranmalıdır. Kanunun mevcut halinde neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale ilişkin bir hükme yer verilmediğinden bu ihtimalde mala zarar verme suçunun yanında kasten veya taksirle öldürme veya yaralanma suçlarına ilişkin değerlendirme yapılması gerekir. Ancak bu durumun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak formüle edilmesi durumunda, kasten öldürme ve yaralanma suçlarına ilişkin hükümlere müracaat etmeden TCK md. 152/f 2-b’deki durumlara özgü düzenlenecek neticesi sebebiyle ağırlaşmış bağımsız (özel) bir suç tipi kapsamında fail cezalandırılacaktır.

Bunun yanında gerek şahsi gerekse toplumsal açıdan ortaya çıkabilecek ekonomik bakımdan önemli kayıplar, neticesi sebebiyle ağırlaşan haller olarak düzenlenebilir. Zira TCK md. 152’deki afetlerle ilgili nitelikli hallerin konusunu teşkil eden eşya veya tesisler ekonomik açıdan değeri yüksek olan eşyalar olarak kabul edilmelidir. Bu eşyaların mülkiyeti şahsa veya kamuya ait olabilir. TCK md. 152/f 1-b ve d kapsamında afetleri önlemeye tahsis edilen bir mala zarar verildiği için veya TCK md. 152/f 2-b kapsamında belirtilen afetlere neden olmak suretiyle afetleri önlemeye tahsis edilen mala zarar verildiğinde kamusal ve kişisel açıdan ciddi iktisadi kayıplar yaşanabilir. Örneğin kişi bu yüzden iflas etmiş ve ciddi anlamda iktisadi bir sıkıntıya girmiş olabilir. Veyahut tüm toplumun kullanılmasına tahsis edilen kamusal alanlar kullanılamaz hale gelmiş veya külfet oluşturacak boyutta yeniden inşası gerekebilir. Söz konusu mallar kamunun malları statüsünde ise gerek malın bedeli gerekse zarar verilmesinden kaynaklı olarak zararların ilgili kamu idaresi tarafından¹³⁰, bu mallar gerçek bir kişinin mülkiyetinde ise malın sahibi tarafından özel hukuk sorumluluğu kapsamında tazmin edilmesi mümkündür. Ancak kanaatimizce sadece tazminat, bu hususta yeterli bir çözüm görülmemelidir. Zira afetlerden korunmaya özgülenen mallara kasten zarar verilmesi cezalandırılmaya muhtaç bir fiildir. Öyle olmasaydı nitelikli haller de düzenlenmezdi. Nitelikli hallerin cezalandırılması bakımından kabul edilen cezaya liyakat ve muhtaçlık, büyük ekonomik kayıplara yol açmayı bünyesinde taşıyan neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal bakımından da kabul edilmelidir. Bu neviden eşyalara zarar verilmesi durumunda gerçekleşecek ciddi ekonomik kayıplar¹³¹, cezanın artırılması bakımından basamaklı bir sistem tercih edilerek hapis cezası veya adli para cezası ile yaptırım altına alınabilir. Bu durumda kamusal nitelikteki kayıplar bakımından daha ağır cezanın benimsenmesi yoluna gidilebilir.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerle ilişkin yapılmasını önerdiğimiz düzenleme bakımından artık genel düzenleme olan TCK md. 23 dikkate alınmalıdır. Diğer bir ifadeyle cezai sorumluluk için gerçekleşecek netice bakımından failin en azından taksirle hareket etmesi gerekir.

Kanun sistematığı bakımından afetlerle ilgili özel düzenleme yapılması yönündeki önerimizin kabul görmemesi durumunda mevcut TCK md. 152/f 2-b’deki durumlara neden olmak ile kişisel ve kamusal

¹²⁹ Madde metninde bu şekilde bir ifadenin yer alması suçun “somut tehlike suçu” olduğuna işaret eder. Bkz. Ersoy, “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, 38.

¹³⁰ İdarenin sorumluluğu hakkında bkz. Seyithan Kaya, *Kamu Görevlisinin Kişisel Kusuru ve Sorumluluğu* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 36 vd. Afetin idare hukuki niteliği ve idarenin sorumluluğuna etkisi hakkında bkz. Esin Gürsel, “İdarenin Doğal Afetler Neticesinde Meydana Gelen Zararlardan Sorumluluğu”, *Research Studies Anatolia Journal* 1/2 (2018), 330 vd.

¹³¹ Nitekim kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda mağdurun ekonomik bakımdan kaybı, neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak kabul edilmiştir. TCK md. 109/f 4’e göre, “Bu suçun mağdurun ekonomik bakımdan önemli bir kaybına neden olması halinde, ayrıca bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.” Bu düşüncenin özelde mağdurun ekonomik kayıpları, genelde kamunun ekonomik kayıpları ayırımında cezanın basamaklı olarak artırılarak kabul edilmesi isabetli olur. Ayrıca burada alelade bir kayıp değil, ciddi ekonomik kaybın aranması gerektiğini belirtmek gerekir.

nitelikteki ekonomik kayıplara ilişkin durumların “Mala Zarar Verme Suçunun Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Halleri” başlığı altında bağımsız bir madde ile (TCK md. 152A) düzenlenmesi de mümkündür. Ceza hukukunda bir suçun nitelikli hali ile neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali farklı kurumlardır. Bu ayırım dikkate alınarak nitelikli haller ile neticesi sebebiyle ağırlaşmış haller bağımsız maddelerde düzenlenmelidir¹³².

b. Kanunun lafzı bakımından değerlendirme ve önerilerimiz

Mala zarar verme suçunun temel halinin (TCK md. 151) ve kanunun mala zarar verme suçunun özel görünüş şekilleri olarak düzenlendiği hükümlerdeki (TCK md. 153, 307 gibi) terimlerde yeknesak bir kullanımın tercih edilmesi ve özellikle kazuistik bir yöntemden vazgeçilerek “her ne şekilde/suretle olursa olsun zarar verme” şeklinde bir ifadenin olması isabetli olacaktır. Bu ifadenin, sadece TCK’nın bahsi geçen hükümlerinde değil, diğer özel kanunlarda da kullanılması gerektiği kanaatindeyiz. Böylelikle hukuk düzeninin birliği prensibi gereği, hem TCK ile diğer kanunlar arasında yeknesak kavram birliği tesis edilmiş olur hem de kanunlarda Türkçe dilbilgisi açısından daha isabetli bir yaklaşım benimsenmiş olur. Nitekim böyle bir ifadeye 765 sayılı TCK’da yer verilmişti.

TCK md. 152/f 1-b’de kanun koyucu “felaket”¹³³, TCK md. 152/f 1-d’de “afet”¹³⁴ kelimesini kullanmıştır¹³⁵. Kanun lafzında ikincisini kullanmak suretiyle terim birliğinin sağlanması isabetli olacaktır. Aynı husus TCK md. 152/f 1-b ve TCK md. 152/f 2-b için de geçerlidir. TCK md. 152/f 1-b’de “sel ve taşkın” ifadesi, TCK md. 152/f 2-b’de “sel veya taşkın” ifadesi kullanılmıştır¹³⁶.

Afet; “insan toplulukları için başta can kayıpları olmak üzere ekonomik ve sosyal kayıplar oluşturan, genel hayatı ve insan aktivitelerini belirli bir süre kesintiye uğratarak yaşandığı bölgedeki geniş halk kitlelerini çok yönlü olarak etkileyen, doğal veya insan faaliyeti kaynaklı olaylar” şeklinde tanımlanmıştır¹³⁷. *Parker ve Handmer*’e göre, afet, “geçici ya da daimi teknolojik hataları da içine alan hem bireylerin hem çevrenin hem de toplumların engellemesi mümkün olmayan, ağır hasar, can ve mal kaybı, ekonomik, sosyal, psikolojik pek çok kayba ve soruna neden olan, insandan kaynaklanan ya da doğal olarak meydana gelen olaylar” demektir¹³⁸. Bir doğa olayının afet olabilmesi insan hayatında “kötü bir tecrübe bırakması”, “hayatın olağan akışında bir aksamaya sebep olması”, “ekonomik, fiziksel, psikolojik yahut sosyal bir kaybın ortaya çıkmasını” gerektirir. Dolayısıyla her doğa olayı afet olarak nitelendirilmez¹³⁹.

Sel kavramı, “dik eğimli yukarı havzalarda şiddetli ve sürekli yağışlarla birlikte oluşan ve taşkın sularına oranla çok daha büyük hız ve kinetik enerji ile dere mecralarında akarak beraberinde taş, çakıl ve büyük kayaları da sürükleyen akımlar”; taşkın kavramı bir akarsu yatağındaki sarfiyatın hızla artması ve bu

¹³² Nitekim kasten yaralama, işkence, terk, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarında konuya ilişkin bağımsız hükümler ihdas edilmiştir.

¹³³ TDK’da felaket kelimesi, “büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum; yıkım, katastrof” şeklinde ifade edilmiştir. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Felaket” (Erişim 25 Ağustos 2024).

¹³⁴ TDK’da afet kelimesi, “çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım” şeklinde tanımlanmıştır. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Afet” (Erişim 25 Ağustos 2024). Afet kavramının birçok bilim dalıyla yakın bağlantısı olan Arapça kökenli olduğu hakkında bkz. Gürsel, “İdarenin Doğal Afetler Neticesinde Meydana Gelen Zararlardan Sorumluluğu”, 331.

¹³⁵ 1982 Anayasası’nın “Olağanüstü Hal Yönetimi” kenar başlıklı 119’uncu maddesinde “tabi afet” kelimesi kullanılmıştır. Anayasadaki kullanımla mutabık olması adına afet kelimesinin tercih edilmesi daha isabetli olacaktır. Muhtelif düzenlemelerde de bu kavram kullanılmıştır. Örneğin, 29.05.2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 20.06.1977 tarihli ve 2090 sayılı Tabi Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardım Hakkında Kanun başlıklarında bu kelime tercih edilmiştir.

¹³⁶ TDK’da sel kelimesi, “sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını”; taşkın kelimesi “taşmış durumda olan”, “su baskını” şeklinde açıklanmıştır. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Sel” (Erişim 18 Ağustos 2024).

¹³⁷ Selma Korkanç Yaşar - Mustafa Korkanç, “Sel ve Taşkınların İnsan Hayatı Üzerindeki Etkileri”, *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi* 8/9 (2006), 42.

¹³⁸ Bkz. aktaran Gürsel, “İdarenin Doğal Afetler Neticesinde Meydana Gelen Zararlardan Sorumluluğu”, 131.

¹³⁹ Gürsel, “İdarenin Doğal Afetler Neticesinde Meydana Gelen Zararlardan Sorumluluğu”, 131. Sel ve taşkınların insan hayatı üzerindeki maddi ve manevi etkileri hakkında bkz. Korkanç Yaşar - Korkanç, “Sel ve Taşkınların İnsan Hayatı Üzerindeki Etkileri”, 42-50.

artış sonucunda yatak civarında arazilere, mülkiyete ve bu bölgede yaşayan insanlara zarar verebilir bir duruma gelmesi” şeklinde tanımlanmıştır¹⁴⁰. Kısaca ifade etmek gerekirse sel, kuru araziye sular altında bırakan bir su taşkını olayı olarak ifade edilebilir. Akma halinde olan suyu ifade etmek için bu kavram kullanılır. Sel, orman yangınlarından sonra dünyada gerçekleşen en yaygın doğal afettir. Nehir, göl veya okyanus gibi su kütlelerinden suyun taşması durumunda gerçekleşir. Genellikle suyollarındaki kıvrımlarda ve mendereslerde meydana gelir. Bunun yanında akış hızının nehir kapasitesini aşması durumunda nehirlerde de gerçekleşebilir. Su taşkını,¹⁴¹ toprağın belirli bir süre kısmen veya tamamen suyun altında kalmasını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Selden farkı, akıntının olmaması yani suyun yer değiştirmemesidir. Su taşkınları sadece yağışlar ile değil, sel suyunun coğrafi yapı nedeniyle bir bölgede hareketsiz kalması halinde de gerçekleşebilir¹⁴².

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere teknik anlamda her iki kavram farklılık arz etmektedir. Her şeyden önce ifade etmek gerekir ki kanunda kullanılan “ve” ile “veya” bağlacı anlamı farklılaştırmakla kalmamakta, bu durum aynı zamanda ilgili suçun oluşumu üzerinde etkili olmaktadır. TCK md. 152/f 1-b’de sel ve baskın kelimeleri “ve” bağlacı ile birbirine bağlanmıştır. Sel ve taşkın denildiğinde söz konusu nitelikli halin bu şekilde gerçekleşebilmesi için selin aynı zamanda taşkına da sebep olması gerekir. Yani selin, su baskınına dönüşmesi de aranmaktadır. TCK md. 152/f 2-b’de ise kanun koyucu sel ve taşkın kelimelerini “veya” bağlacı ile birbirine bağlamıştır. Kanaatimizce lafzi yorumdan hareketle, anlam itibarıyla birbiriyle ilişkili olan sel ve taşkın durumları birbirinden ayrı doğal afetler olarak telakki edilmeli ve aralarında “veya” bağlacı kullanılmalıdır. Bu afetlerin yol açtıkları sonuçları dikkate aldığımızda taşkına yol açmasa da selden korunmaya tahsis edilen eşya veya tesis hakkında işlendiğinde de mala zarar verme suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir. Bu nitelikli halin (TCK md. 152/f 1-b) gerçekleşmesi için selin taşkına yol açması beklenmemelidir. Yani TCK md. 152/f 2’de daha yerinde bir kullanım tercih edilmiştir. Netice itibarıyla, lafzi yorumdan hareketle, anlam olarak birbiriyle ilişkili olan sel ve taşkın durumları birbirinden ayrı doğal afetler olarak görülmelidir. TCK md. 152/f 1-b’de “ve” bağlacının yerine “veya bağlacının kullanılması daha isabetli olacaktır.

Keza, TCK md. 152/f 1-d’de suçun sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında işlenmesi nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Bu bent kapsamında “afetlerden korumaya yarayan tesisler” ibaresi, TCK md. 152/f 1-b’deki “diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü tesis” ibaresinin tekrarı niteliğinde görünmektedir¹⁴³. TCK md. 152/f 1-b’deki felaket yerine afet kelimesinin kullanılması, TCK md. 152/f 1-d’deki mezkûr ibarenin kanundan çıkarılması önerilmektedir.

TCK md. 152/f 2-b bendinde fiilin işleniş şekline vurgulamak için hükümde bahsi geçen afetlere “neden olmak suretiyle” lafzı kullanılmıştır. Böylelikle bu durumların mala zarar verme suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin olmadığına dikkat çekilmiştir. Ancak mala zarar verme suçu, bahsi geçen afetlerin gerçekleşmesiyle de sonuçlanabilir. Bu yüzden hükümden maksadın bu olmadığını ifade etmek gerekir. Konuya ilişkin daha önce yapılan açıklamalar çerçevesinde belirtmek gerekir ki, bu durumun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak da düzenlenmesi mümkündür. Bu durumda konuya ilişkin önerdiğimiz düzenlemede mevcut lafzın değil, bahsi geçen afetlere “neden olmak” şeklinde bir lafzın

¹⁴⁰ Tanımlar için bkz. Korkanç Yaşar - Korkanç, “Sel ve Taşkınların İnsan Hayatı Üzerindeki Etkileri”, 42-43.

¹⁴¹ Taşkın kavramı, “Havza Yönetim Planlarının Hazırlanması, Uygulanması ve Takibi Yönetmeliği” nin “Tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinin “ı bendinde” şu şekilde tanımlanmıştır: “Bir akarsuyun, çeşitli nedenlerle yatağından taşarak çevresindeki arazilere, yerleşim yerlerine, altyapı tesislerine ve canlılara zarar vermek suretiyle etki bölgesinde normal sosyoekonomik hayatı kesintiye uğratacak ölçüde bir akış büyüklüğü oluşturması olayını” ifade eder. Türkiye’deki sel ve taşkına ilişkin yönetmelikler üzerine değerlendirme için bkz. Ömer Uzuntaş - Serkan Öztürk, “Türkiye’deki Sel ve Taşkın Yönetmelikleri Üzerine Bir Değerlendirme: Farklı Ülkeler ile Karşılaştırma ve Yasal Boşluk Analizi”, *ISR Journal* 4/2 (2019), 146 vd.

¹⁴² Bkz. “Su taşkını” *Wikipedia* (Erişim 18 Ağustos 2024)

¹⁴³ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: 1)*, 407; Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 169. Doktrinde kanun koyucunun buradaki amacının, afetlere karşı korumanın önemine dikkat çekmek olduğu ileri sürülmüştür. Bkz. Emre Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2023), 83.

tercih edilmesi gerekir. Ayrıca kasten/taksirle öldürme veya yaralama suçlarına ilişkin hükümlere müracaat etmeden neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale ilişkin düzenlenmesini önerdiğimiz hükümden hareketle cezai sorumluluğun belirlenebilmesi için “afete karşı korunmaya tahsis edilmiş eşyaların kullanılmaması nedeniyle kişilerin ölmesi, yaralanması veya hayatları ve sağlıkları bakımından bir tehlikenin ortaya çıkması” şeklinde bir lafzın da kullanılması isabetli olacaktır.

Son olarak, mala zarar verme suçunun temel haline ilişkin hükümde (TCK md. 151) “mal”¹⁴⁴ kelimesi kullanılırken, nitelikli hallerle ilişkin hükümlerde (TCK md. 152) başta afetlerle ilgili olan nitelikli hallerde “eşya”¹⁴⁵ kelimesi kullanılmıştır¹⁴⁶. Aynı şekilde hırsızlık suçunun temel halinde (TCK md. 141) mal kavramı, nitelikli hallerinde (TCK md. 142 vd.) eşya kavramı kullanılmıştır. Bununla birlikte kaybolmuş veya hata sonucu ele geçirilmiş eşya üzerinde tasarruf suçunda (TCK md. 160) mal yerine eşya kelimesi tercih edilmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla malvarlığına karşı suçlarda kanun koyucu, mal ve eşya kavramlarını aynı anlamda kullanmıştır. Esasen mal ve eşya kavramları “eş anlamlı”¹⁴⁷ olup birbirinin yerine kullanılabilir. Ancak başta mala zarar verme suçunun temel hali ve özellikle afetlerle ilgili nitelikli hallerinin düzenlendiği hükümlerde olmak üzere malvarlığına ilişkin suçların olduğu bölümde terim birliğinin sağlanması isabetli olacaktır. Suçun temel halinde kullanılan mal ve nitelikli hallerde kullanılan eşya kavramları farklı anlamlandırılırsa başta afetlerle ilgili olanlar olmak üzere nitelikli hallerle ilişkin hükümlerin bağımsız birer suç tipi olup olmadığı meselesi gündeme gelebilir. Ancak kanun koyucunun, farklı kavramlar kullanmaktaki iradesinin bu yönde olmadığı ve her iki kavramı eş anlamlı olarak kullandığı kanaatindeyiz. Çalışmamızda da mal ve eşya kavramları birbirinin yerine kullanılmıştır.

¹⁴⁴ Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 629. TDK’da mal, “bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü” şeklinde ifade edilmiştir. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Mal” (Erişim 29.08.2024). Mal, dış âlemde maddi bir içeriği olan ve kişilerin üzerinde hâkimiyet kurabildiği şeydir. Bkz. Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592’inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652. 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının h bendine göre mal, “alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları” ifade eder. Doktrinde mal kavramının korunan hukuksal değerler dikkate alınarak salt ceza hukukuna has olarak mı yoksa medeni hukuktaki anlamı dikkate alınarak mı tanımlanacağı tartışılmaktadır. Sarıtaş’ın da haklı olarak ifade ettiği gibi eğer özel hukuktaki bir kavram ceza hukukunda ayrıca tanımlanmışsa ceza hukukundaki tanımın esas alınması gerekir. Ceza hukukunda bir tanımın olmaması durumunda, ceza hukukunda özel bir etkisi olmadığı sürece hukuk düzeni bütünlüğü açısından hareketle özel hukuktaki tanımın esas alınması gerekir. Bkz. Sarıtaş, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Mala Zarar Verme Suçu”, 156-157. Ceza hukukunda malın tanımına ilişkin ayrıca bir ölçütün bulunmadığı hakkında bkz. Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 20. Alman hukukunda mal, belirli bir alanı kaplayan ve diğerlerinden ayırt edilebilir ve mülkiyete konu olabilen şey şeklinde tanımlanmaktadır. Tanım için bkz. Kleszczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 8.

¹⁴⁵ TDK’da eşya, “türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelere; pılı pırtı, yük” şeklinde ifade edilmiştir. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Eşya” (Erişim 29.08.2024). Hukuki anlamda eşya, “üzerinde bireysel hâkimiyet sağlanabilecek, ekonomik bir değer taşıyan, kişi ve hayvanlar dışındaki cismani varlıklar” olarak tanımlanmaktadır. Bkz. Oğuzman vd., *Eşya Hukuku*, 8. Aynı yönde ayrıca bkz. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 4.

¹⁴⁶ Hukuk düzeninin birliği prensibinden hareketle mal veya eşya kavramlarının medeni hukuka göre tanımlanması ve bu kavramların esaslarının belirlenmesi gerekir. Belirtmek gerekir ki her iki kelime de hukuki olup ACK’da ikisi de *Sache* kavramı ile ifade edilmektedir. Bkz. Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §303, Rn 2; Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §8, Rn 6. Alman hukukunda kavrama yönelik açıklamalar için bkz. Küper, *Strafrecht Besonderer Teil (Definitionen und Erläuterungen)*, 254 ff; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 20.

¹⁴⁷ Türk hukukunda “eşya”, “şey” ve “mal” sözcükleri eş anlamda kullanılmaktadır. Medeni Kanun’da da üç kavramın aynı anlamda kullanıldığını söylemek mümkündür. Bkz. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 4, dn 9. Doktrinde mal ve eşya kavramlarının farklı terimler olduğu yönünde görüş de bulunmaktadır. *Akipek’e* göre, “dış âlemi meydana getiren, insan dışında her türlü maddi veya gayri maddi varlıklara “şey” denir. İnsanların ihtiyaçlarını giderici özelliği olan ve onlardan faydalanmayı sağlayan şeylere “mal” denir. İnsanların ihtiyaçlarını gideren, edinilebilir ve üzerinde gerek fiili gerekse hukuki hâkimiyet kurmaya elverişli olan mallara “eşya” denir. Bkz. aktaran Sirmen, *Eşya Hukuku*, 4, dn 9. Özellikle dil zenginliği bakımından her iki kavramın da tercih edilmesi ve birbirinin yerine kullanılması bilimsel çalışmaların değerini artırabilir. Bundan hareketle çalışmamızda mal ve eşya kavramları birbirinin yerine kullanılmıştır. Kanaatimizce, soyut ve genel nitelikte olması gereken TCK gibi kanunlarda ortaya çıkabilecek tartışmaların önüne geçmek adına eş anlamlı kelimelerden birinin tercih edilmesi, kanun yapma tekniğine daha uygun bir yöntem olacaktır. Bu husus, özellikle, kanunilik prensibinin sert uygulandığı TCK’da düzenlenen suçların tipikliklerinin oluşup oluşmadığı noktasında önem arz etmektedir.

c. Mala zarar verme suçunun konusu ve işleniş şekli bakımından değerlendirme ve önerilerimiz

TCK md. 152/f 1-b'deki nitelikli mala zarar verme suçunun konusu; yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis şeklinde ifade edilmiştir¹⁴⁸. Bu nitelikli halin düzenlenmesinin gerekçesi, suçun konusunun önemidir. Acil durumlarda afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşyaya zarar verilmesi bu eşyaya duyulan anlık ihtiyacın karşılanamamasına neden olur¹⁴⁹.

Bu nitelikli hal kapsamında barajlar, su bentleri¹⁵⁰, toprak kaymasını engelleyen setler, duvarlar, köprü açıp kapatma düzenekleri bu neviden eşyalara örnek olarak verilebilir¹⁵¹. Keza yangına karşı koruyucu sistem kapsamındaki eşyalar (yangın söndürme tüpleri, yangın alarmları) ve muhtelif felaketlere karşı erken uyarı cihazları ve felaketlerden korunmak için tesis edilen sığınaklara karşı mala zarar verme suçunun işlenmesi de bu nitelikli hali oluşturur¹⁵². Hükmün kapsamında konu bakımından bir sınırlama yapılmamış; yangın, sel ve taşkın ile kaza gibi durumlar örnek mukabilinden sayılmış ve diğer felaketler demek suretiyle tüm felaketlerin bu kapsamda olabileceği ifade edilmiştir. Örneğin bir felaket olarak fırtına da bu kapsamda kabul edilebilir. Bu durumda fırtınaya karşı korunmaya tahsis edilmiş bir eşyaya karşı mala zarar verme suçunun işlenmesi bu nitelikli hali oluşturur. Belirtmek gerekir ki eşya ve tesislerin afetlere karşı özgülenmiş olması gerekir¹⁵³.

Bu nitelikli halin oluşması bakımından eşya veya tesisin "kamunun korunması amacıyla yapılmış olması" gereğinden bahsedilmemiştir. Ancak hükümde buna değinilmemiş olması, suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından bir eksiklik oluşturmamaktadır. Zira afetlerle ilgili nitelikli hallerin düzenlenmesindeki amaç dikkate alındığında bu özellik, eşyanın afetlere karşı özgülenmiş olmasından kaynaklı bir gerekliliktir¹⁵⁴. Eşya veya tesisin devlete veya özel kişilere ait olmasının da bir önemi bulunmamaktadır¹⁵⁵. Bu nitelikli halin gerçekleşmesi için fail; eşyanın yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş olduğunu bilmesi veya öngörebilmesi yeterlidir. Yani bu nitelikli hal, failin kastının kapsamında olmalıdır¹⁵⁶.

Afetlere karşı özgülenmiş bir tesisin içerisinde afetlerle ilgili olmayan kişinin şahsi mülkiyetinde bulunan eşyalar da bulunabilir. Bu anlamda tesisin bir mal topluluğu olarak anlaşılması mümkündür. Tesisin tamamına yönelik işlenen bir mala zarar verme suçunda esasen failin kastının irdelenmesi gerekir. Çünkü bir suçun sadece temel hali değil, nitelikli halleri de failin kastının kapsamında olmalıdır. Örneğin; yangına karşı korunmaya özgü olarak inşa edilmiş bina, bina içerisinde bu afete karşı özgülenmiş yangın söndürme aracı ve aletlerine zarar verildiğinde bu nitelikli hal oluşur. Ancak tesis

¹⁴⁸ 765 sayılı TCK md. 516/f 2'de mala zarar verme suçunun "setler yahut musibetlere karşı ammenin muhafazası maksadıyla inşa olunan müdafaa vasıtaları ve sair inşaat yahut bir hizmeti ammeye mahsus alat ve işaret" (md. 516/f 2-4) hakkında işlenmesi nitelikli unsur olarak düzenlenmişti. Bu nitelikli halin uygulanması için fiilin, kanunun 376-382 arasındaki maddelerde düzenlenen suçları oluşturmaması gerekirdi.

¹⁴⁹ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 706.

¹⁵⁰ "Saniğin, katılanın su biriktirmek üzere inşa ettiği beton sete zarar verdiği anlaşıldığı karşısında, unsurları itibarı ile oluşan suçtan saniğin mahkûmiyeti yerine beraatine karar verilmesi..." Yargıtay 15. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 2013/20383 (18 Aralık 2013).

¹⁵¹ Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 480; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 405; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 736; Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 78.

¹⁵² Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 169. ACK'da yangının söndürülmesinin engellenmesi veya zorlaştırılması kundaklama suçunun (md. 306/b) cezasını artıran nitelikli hali olarak kabul edilmiştir. Örneğin, itfaiye aracına zarar verilmesi veya yangın söndürme tüpünün bulunduğu yerden alınması bu nitelikli hali oluşturabilir. Ortada bir yangın durumu yokken bu fiillerin işlenmesi nitelikli kundaklama suçunu değil, mezkûr eşyaların tahribinden dolayı mala zarar verme suçu oluşur. Bkz. Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 280, dn 858.

¹⁵³ Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 168; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 737; Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 78.

¹⁵⁴ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 737; Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 78-79.

¹⁵⁵ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 736; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 637; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 405; Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 169; Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 78.

¹⁵⁶ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 405.

dâhil edilmesi mümkündür¹⁶⁰. Bir kimsenin kendi evi için yaptığı içme suyu tesisine veya tarlanın sulanması için kazılan hendeğe karşı işlenen zarar verme fiili de bu nitelikli hali oluşturur. Ülkemizde su anlaşmazlıklarında bu tür tesislere zarar verilmesi sıklıkla yaşanan bir durumdur. Örneğin; düzenli sulamada kullanılan tarladaki arkin yıkılması, ürünlerin zarar görmesine sebep olabilir. Bu da maddi nitelikte büyük hasarların ortaya çıkabileceği anlamına gelir¹⁶¹.

Bu hükmün uygulanabilmesi için suçun işlendiği sırada kanal, su yatağı ve diğer yapıların sulama, içme sularını temin etme veya afetlerden koruma özelliğini muhafaza etmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle tesis,

Turabi, *Mala Zarar Verme Suçu (5237 sayılı TCK md.151 vd.)*, 191-192. "Oluşa v kabule göre, sanığın DSİ ne ait kanaleti kırarak, tarlasına suç almaktan ibaret eyleminin, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun ahiren teessüs eden 1982/84, 1982/237 ve 1983/175 karar sayılı içtihatlarında da belirtildiği üzere, özel nitelikte bir kanun olan Ameliyatı İskaiye İşleme Kanununun 32.maddesinde müeyyide bağlandığı gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm tesisi, kanuna aykırıdır" Yargıtay 9. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 4742 (9 Ekim 1984). Bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 835.)

¹⁶⁰ Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 80. Yargıtay, eski TCK döneminde verdiği kararlarda içme sularını taşımaya yarayan boruları bu nitelikli hal kapsamında kabul etmemiştir. "Sulamaya mahsus olmayan belediyeye ait içme suyuna mahsus kendi evine ve komsusunun evine su getiren borunun kırılması eylemi 516/3 ve 5 fıkraları kapsamı dışında kaldığından T.C.Y'nın 516/ilk fıkra yerine 3.fıkra ile ceza tayini..." Yargıtay 8. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 6028/7647 (2 Ekim 1990). "Sanıkların, belediye içme suyu tesisatına ait su borularının döşenmesi için açılan yuva niteliğindeki yarığı kapatmak maksadıyla taş ve toprakla doldurdukları oluş ve kabulden anlaşılmasına göre kazılan ve açılan yerlerin TCK'nın 516/5.maddesinde yazılı kanal evsafında olmadığı gözetilmeyerek 516/ilk madde yerine yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirir." Yargıtay 6. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 3371/3520 (22 Ocak 1978). "Belediye içe suyu şebekesine ait plastik boru T.C.K nun 516 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı yapı ve eklentilerden olmadığı gibi sulamaya mahsus olmaması nedeniyle yazılı maddenin 5'inci fıkrasına da girmez." Yargıtay 8. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 1991/1185 (11 Şubat 1991). Kararlar için bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 737, dn 669; İçel - Yenisey, *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları*, 877, 878. "sanık tarafından tahrip edildiği kabul edilen plastik boruların TCK'nun 516/5. maddesinde belirlenen, sulamaya mahsus kanal veya su yataklarından olmayıp, kaynaktan eve su götüren boru bulunmasına göre eylemin, TCK. nun 516/ilk maddesine uyduğu gözetilmeden, yazılı madde ile uygulama yapıp hüküm kurulması kanuna aykırıdır." Yargıtay 9. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 5307 (1 Kasım 1984). "Belediye'ye ait su borularına zarar vermektan ibaret olan eylemin, TCK'nun 516/ilk fıkrasına uygun düştüğü ve belediye tarafından verilmiş usulüne uygun bir şikâyetnamenin bulunmadığı gözetilmeden, yazılı fıkra (md. 516/5-son) ile hükümlülük kararı verilmesi; bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 6. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 1915 (29 Şubat 1984). Kararlar için bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 835, 836. Eski Kanun döneminde Yargıtay suyunun değiştirilmesini bu bent kapsamında değerlendirmemiştir. "Davaya katılanla ortaklaşa yararlandıkları suyun yolunu yalnız kendisinin yararlanması amacıyla tarlasına çeviren sanığın eylemi, TCK'nun 516/5. Maddesine değil, 513/son maddesine uyar." Yargıtay, K. 5558. (Eski TCK md. 513/son hükmüne göre "hakkı olmayan bir menfaat elde etmek için umumi ve hususi suların mecrasını değiştiren kimse hakkında dahi aynı ceza hükümlenir."). Su kanalının toprakla doldurulması ise bu hüküm kapsamında kabul edilmişti. "Sanığın, su kanalının 110 metrelik kısmını toprakla doldurmak suretiyle kanal olma vasfını kaybedecek hale getirdiği keşifte dinlenen fenni ve mahalli bilirkişi mütalaaları, kroki ve tekmil dosya münderecatı ile anlaşılmasına göre suç vasfında yanılıya düşülerek T.C.K. nun 516/5 inci maddesi yerine 516/ilk maddesi ile mahkûmiyet hükmü kurulması, bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 9. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 1983/1599 (9 Mart 1983). Bununla birlikte suyun geçişini engellemek için su kanalının her iki tarafının kapatılması zarar verme suçunun nitelikli hali olarak değerlendirilmemiştir. "Sanıkların belediyece yaptırılan su kanalından su akmasını engellemek için arkin her iki tarafına taş yığmaktan ibaret eyleminin Ameliyatı İskaiye İşletme Kanunu Muvakkatinin 33/1 inci maddesine muhalefet suçunu oluşturduğunun gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 9. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 1986/227 (15 Ocak 1986). Kararlar için bkz. İçel - Yenisey, *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları*, 877. Yargıtay bir başka kararında ise aksi yönde karar vermiştir. "Sanığın, müdahil köy muhtarı tarafından, köye içme suyu getirilmek için kazdırılan kanalı kapatmak suretiyle, ızzar suçunu işlediği, dosya münderecatından anlaşıldığı halde, beraatine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 6. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 1622 (6 Mart 1984). Karar için bkz. Gözübüyük, *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*, 836.

Yargıtay, güncel kararlarında ise içme suyunu taşıyan borulara zarar verilmesini bu nitelikli hal kapsamında kabul etmiştir. "Köy kararı ile köy içme suyunun sağlanmasına yarayan borudan hayvanların sulanması için kullanılan oluğa su veren kısmın su azlığı nedeniyle kapatıldığı, sanığın oluğa tekrar su vermek için köy içme suyunu sağlayan boruyu delerek zarar verdiği anlaşılma, sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesislere zarar verme suçunun oluştuğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir." Yargıtay 15. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 2014/9488 (13 Mayıs 2014). "Sulama Birliğinin sorumluluk alanında bulunan sulama kanaletinin kenarındaki, kanaletlerin bakımı ve onarımı için tahsis edilen yola toprak dökmek suretiyle sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında mala zarar verme suçunu işlediği iddia ve kabul edilen olayda; ...sanığın eyleminin sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında mala zarar verme suçunu oluşturduğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir." Yargıtay 23. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 2016/9831 (21 Kasım 2016). "Katılanın içme suyu ihtiyacını sanığın taşınmazının yanında bulunan dere kenarına su deposu inşa edip su borusu döşeyerek karşıladığı sanığın aralarında oluşan husumet nedeniyle katılana ait olan su deposunun içini taş doldurup tahrip edip su borusunu da kesip, sökerek, bozarak kullanılamaz hale getirdiği olayda içme sularının sağlanmasına yarayan tesis hakkında mala zarar verme suçunun oluştuğuna dair mahkeme kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir." Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), K. 2013/10919 (11 Haziran 2013).

¹⁶¹ Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 168.

fiili olarak sulama amacını gerçekleştirmelidir. Henüz tamamlanmamış ve bundan dolayı bu amacı gerçekleştiremeyen yapılar bu nitelikli hal kapsamında değildir¹⁶².

İçme sularının temini için inşa edilen tesisler de bu nitelikli halin konusunu teşkil etmektedir. Bu tesisleri (su kaynağı depoları, suyolları ve çeşmeler gibi) kurmanın amacı, içme suyunu kaynağından çıkarmak, depolamak ve insanlara ulaştırmaktır. Bununla birlikte içme suyunu temin etmeye katkısı olmayan kanalizasyonlar veya bataklık¹⁶³ kurutma kanalları bu kapsamda kabul edilmemektedir¹⁶⁴.

Kanun koyucu, TCK md. 152/f 1-b ve d bentlerinde eşyayı belirttiikten sonra “tesis”¹⁶⁵ kavramını ayrıca kullanmıştır. Mezkûr hükümlerde bu kavramın özellikle kullanılmasının bir anlamı vardır. Kanaatimizce bahsi geçen bentlerdeki nitelikli hallerin konusu olan tesisi, afetlerden korunmaya özgülenmiş ve kamusal niteliği ağır basan yapılar olarak kabul etmek gerekir. Nitekim ACK md. 305’te bina, gemi, su seti, inşası tamamlanmış yol, demir yolu veya sair yapıların (gölet, su veya benzin depoları, galeri, iskele veya diğer yükleme tesisleri, uçak pisti gibi¹⁶⁶) kısmen veya tamamen tahrip edilmesi müstakil olarak cezalandırılmıştır. Mezkûr yapılar; insanların hareketine, ikametine, onların ve mallarının taşınmasına, mallarının muhafazasına ve depolanmasına hizmet eden insan yapımı mekânsal yapılarıdır¹⁶⁷. Bu hükümde kullanılan yapı kavramının, ACK md. 306/f 1’de düzenlenen suçun (kundaklama suçunun=*arson*¹⁶⁸/*Brandstiftung*¹⁶⁹) konusu olan bina veya kulübeler (md. 306/f 1-1), depo veya depoda saklanan mallar (md. 306/f 1-3) ile aynı anlama geldiği ifade edilmiştir. TCK’da kullanılan tesis kavramının Alman hukukundaki gibi geniş anlamda anlaşılması gerekir. Dolayısıyla tesisten maksat sadece bina gibi bir yapı değildir. Tesis, geniş anlamda yapıyı ifade etmektedir¹⁷⁰. ACK md. 306’da geçen bina (*Gebäude*¹⁷¹), duvarlar ve çatı ile sınırlandırılmış, en azından kendine has ağırlığı ile toprakla sabitlendirilmiş, insanların girebildiği ve yetkisiz kimselerinin giremediği yapı olarak tanımlanmıştır. Kulübe (*Hütte*¹⁷²), tatil evi veya panayır kulübesi örneklerinde olduğu gibi daha az dayanıklı ve daha dar yapıları ifade eder. Depolar, belli mal stoklarının büyük ölçüde depolandığı (stoklandığı) oda özelliğinde yerler olarak tanımlanmıştır¹⁷³.

Bina, insanların ya da hayvanların barınması maksadıyla malzemenin türü fark etmeksizin ve içinde bir işin yapılması ya da bir eşyanın saklanması için yapılan elverişli ve tamamlanmış yapıyı ifade eder. Bu vasıftaki bir yapı, toprağın üstüne de altına da inşa edilebilir. Binanın içinin boş veya dolu olması önemli değildir. Evler, yer altı geçitleri, fabrikalar, şantiye barakaları veya kulübeler bu kapsamda kabul edilebilir. Toprakla sabitlendirilmemiş, yapısı sağlam olmayan ve yer değiştirebilen (kıyıya bağlı tekne, karavan ya da vagon) eşyalar bina olarak kabul edilmezler. Ayrıca balkon, binanın dış cepesindeki çıkıntılar, sütunlar ve merdivenler de binanın eklentileri olup bu kapsamda mütalaa edilmelidir¹⁷⁴.

¹⁶² Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 736; Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 406; Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 81. Ancak askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma suçuna ilişkin hükümde (TCK md. 307) “devletin silahlı kuvvetlerine ait olan veya hizmetine verilmiş bulunan kara, deniz ve hava ulaşım araçlarını, yolları, müesseseleri, depoları ve diğer askerî tesisleri, bunlar henüz tamamlanmamış bulunsalar bile, kısmen veya tamamen tahrip eden veya geçici bir süre için olsa bile kullanılmayacak hale getiren kişinin” cezalandırılacağı kabul edilmiştir.

¹⁶³ Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 637; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592’inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4659.

¹⁶⁴ Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 81.

¹⁶⁵ Tesis; TDK’da “yapma, kurma, temelini atma, kuruluş” şeklinde ifade edilmiştir. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Tesis” (Erişim 7 Eylül 2024).

¹⁶⁶ Örnek için ayrıca bkz. Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*, §1, Rn 45.

¹⁶⁷ Yapıların özelliği hakkında bkz. Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 218.

¹⁶⁸ Simester vd., *Simester and Sullivan’s Criminal Law (Theory and Doctrine)*, 593, 605.

¹⁶⁹ Maurach vd., *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)*, §51, Rn 1 ff; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil I*, §21 Rn 1042 ff.

¹⁷⁰ Fischer, *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*, §305, Rn 3; §306, Rn 2 ff.

¹⁷¹ Kleczewski, *Strafrecht Besonderer Teil*, §8, Rn 26; Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 209; Maurach vd., *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)*, §51, Rn 11.

¹⁷² Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil I*, §21 Rn 1045; Maurach vd., *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)*, §51 Rn 11.

¹⁷³ Urs Kindhäuser, *Strafrecht Besonderer Teil I* (Baden-Baden: Nomos, 2017), §64, Rn 4.

¹⁷⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 717.

TCK md. 152/f 2-b'de, eski TCK'da yer almayan suçun toprak kaymasına¹⁷⁵, çığ düşmesine¹⁷⁶, sel veya taşkına neden olmak suretiyle işlenmesi diğer bir nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Toprak kaymasında toprak kütleleri, yukarıdan aşağıya doğru kontrolsüz bir biçimde yer değiştirmektedir. Çığ düşmesi, dağdan aşağıya doğru kar kümesinin yuvarlanması anlamına gelir. Sel, sürekli yağın yağmurlardan ya da eriyen karların yol açtığı ve geçtiği yerlere zarar verici nitelikteki suç taşkını; taşkın ise su baskını demektir. Taşkın durumunda, sellerin ya da erimiş kar sularıyla kabarma seviyesine varan akarsuların yataklarından taşmak suretiyle çevreyi basması durumu ortaya çıkmaktadır. Örneğin, akarsuların içine çakıl veya taş doldurulduğunda taşkın gerçeğe dönüşmesine neden olmak mümkündür¹⁷⁷.

Hükmün uygulanabilmesi için felaketin somut olarak ortaya çıkmış olması gerekir. TCK md. 152/f 1-b'de ise zikredilen afetlerden korunmaya tahsis edilmiş eşya veya tesisin bu amaca özgülümlenmiş olması yeterli olup ayrıca felaket durumunun fiilen ortaya çıkması aranmamıştır¹⁷⁸. Zararın fiilen ortaya çıkması şartının gereğinden hareketle, fiilin işleniş şeklinin ortaya çıkardığı tehlike esas alınarak bu durum birinci fıkradaki bahsi geçen nitelikli hallerden daha fazla cezalandırılmaya layık görülmüş ve ceza artırılmıştır.

TCK md. 152/f.2-b bendindeki nitelikli hal, kapsamındaki fiilin, mala zarar verme suçunun işleniş şekli olarak kabul edilmesi gerekir¹⁷⁹. Kanun metninde bu husus, **neden olmak suretiyle** işlenmesi şeklinde vurgulanmıştır. Neticesi sebebiyle ağırlaşan hal olarak düzenlenmek istenseydi fiilin, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına **neden olması** şeklinde ifade edilmesi gerekirdi. Hükmün uygulanabilmesi için belirtilen durumlar ile zarar arasında nedensellik ilişkisi tespit edilmeli ve afet somut olarak ortaya çıkmış olmalıdır. Ayrıca failin kastının da mala zarar vermeye yönelik olduğu tespit edilmelidir¹⁸⁰. Karlı bir günde failin, mağdurun dağ bitişiğindeki evine çığ düşmesine yol açacak şekilde zarar vermesi durumunda bu nitelikli hal gerçekleşmiş olur. Keza fail, mağdurun arazisindeki taş duvarı yıksa ve bu nedenle toprak kayması gerçekleştiği için mağdurun arazisi zarar görse, toprak kaymasına neden olmak suretiyle mala zarar verme suçunu kasten işlediğinden TCK md. 152/f 2-b'deki nitelikli halden dolayı sorumlu tutulmalıdır¹⁸¹. Örnek olayda iki kez mala zarar verme suçu işlenmiş gibi görünmektedir. Mala zarar verme neticesinde TCK md. 152/f 2-b'deki durumların gerçekleşmesi ile ilgili önerimiz çerçevesinde neticesi sebebiyle ağırlaşmış mala zarar verme suçuna ilişkin bir düzenlemenin yapılması halinde, taş duvarın yıkılması bu muhtemel hüküm kapsamında; toprak kaymasına neden olmak suretiyle arazinin zarar görmesi ise, TCK md. 152/f 2-b bendi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu durumda nitelikli hale ilişkin TCK md. 152/f 2-b hükmü ile neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale ilişkin muhtemel hüküm arasında farklı neviden fikri içtima yapılabilir. Çünkü nitelikli hale ilişkin hüküm ile bahsi geçen muhtemel hüküm, mahiyetleri itibarıyla birbirinden farklıdır. Ancak kanundaki mevcut duruma göre failin genel anlamda mala zarar verme kastı ile hareket ettiği, iki fiilin hukuki anlamda tek fiil kabul edilerek cezanın üst sınırdan tayin edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

¹⁷⁵ TDK'da toprak kayması; "yağışların etkisiyle toprağın alt tabakalarının gevşemesi sonucu üst tabakanın yerinden oynayarak hareket etmesi; kayşa, göçü, heyelan" olarak açıklanmıştır. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, "Toprak kayması" (Erişim 19 Eylül 2024).

¹⁷⁶ TDK'da çığ; "dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesi" şeklinde ifade edilmiştir. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, "Çığ" (Erişim 19 Eylül 2024).

¹⁷⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 717.

¹⁷⁸ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 739.

¹⁷⁹ Kanun koyucunun fiilin işleniş şekline ilişkin bu belirlemesinden hareketle, bu nitelikli hal bakımından mala zarar verme suçunun bağlı hareketli bir suç olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü madde kapsamında zikredilen afetlere neden olmak suretiyle bu fiilin işlenmesi gerekir.

¹⁸⁰ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 739. Ayrıca bkz. Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 171.

¹⁸¹ Polat, *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*, 92-93.

TCK md. 152/f 2-b'de düzenlenen nitelikli mala zarar verme suçunun konusunun ise bu bent kapsamında zikredilen doğal afetlerden toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkına karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesis olduğu şeklinde ifade edilmemiştir. Belirtilen afetlere yol açacak şekilde herhangi bir mala karşı suçun işlenmesi mümkünmüş gibi bir sonuca da varılabilir. Ancak kanaatimizce, hükmün, afetlerle ilgili olan TCK md. 152/f 1-b ve d bentlerinden hareketle yorumlanması¹⁸² ve buradaki suçun konusunun da bahsi geçen afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşyaya veya tesislere yönelik işlenmesi gerekir. Zaten, bu nitelikli hal kapsamında zikredilen afetlere neden olmak suretiyle mala zarar verme fiili, daha çok bunları önlemeye tahsis edilmiş eşya veya tesise zarar vermek suretiyle işlenmektedir. Bunun yanında bahsi geçen afetlere neden olmak suretiyle işlenen mala zarar verme suçunda konuyla alakası olmayan, yani bu afetlere özgülenmemiş mallar da zarar görebilir¹⁸³.

Kanun koyucu, burada cezayı daha da artıran durumu özellikle düzenlemiştir. Söz konusu afetleri önlemeye tahsis edilmiş eşyaya veya tesislere verilen zarar ile ayrıca bahsi geçen afetlerin somut olarak gerçekleşmiş olması gerekir. Sonuç itibarıyla afetlerle ilgili olan nitelikli mala zarar verme suçunda maddi konuyu afetleri önlemeye özgülenmiş eşya veya tesis şeklinde anlamak gerekir. Ayrıca hem şahsi hem de kamusal faydasını düşündüğümüzde, bu eşyaların, mala zarar verme suçunun konusunu oluşturacak derecede ekonomik değer ifade ettiğini ve bu eşyalara karşı işlenen mala zarar verme suçunun haksızlık içeriğinin cezalandırılmaya layık olduğunu belirtmek gerekir.

TCK md. 152/f 2-b kapsamında toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle mala zarar verme suçunun cezası artırılmış, ancak hüküm kapsamında TCK md. 152/f 1-b'deki "yangına neden olmak suretiyle" işlenmesinden bahsedilmemiştir. Kanaatimizce, bu durumun, kanunumuzun "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü bölümü altında "Genel Tehlike Yaratan Suçlar" başlıklı birinci bölümünde genel güvenliğin kasten (TCK md. 170) veya taksirle (TCK md. 171) tehlikeye sokulması suçları ile yaptırım altına alınması tercih edilmiştir¹⁸⁴. Bunun yanında TCK md. 152/f 2-a'daki suçun yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanılarak işlenmesi nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Bundan hareketle, kanun koyucu, yangın çıkarmak suretiyle fiilin işlenmesini TCK md. 152/f 2-a kapsamında ele almayı da takdir etmiş olabilir. Öncelikle bu nitelikli hal bakımından suçun yakarak işlenmesi, yakıcı bir maddenin kullanılmasını gerektirir. Bu yüzden, metinde yakıcı veya patlayıcı madde kullanma ibareleri yeterli olup "yakarak" kelimesinin fazladan kullanıldığı düşünülmektedir. Yangına neden olmak veya yangın çıkarmak kanaatimizce, suçun konusu eşyanın yanmasını kapsamaması gerekmez. Örneğin, yangın çıkarmaya çalışırken patlama gerçekleşir ve bina yıkılırsa burada binanın yanmasından değil, yangın çıkarmak suretiyle binanın tahrip edilmesinden bahsedilir¹⁸⁵.

Yangın çıkarma¹⁸⁶ ile yangınla mala zarar verme farklı suçlardır. Birincisi genel güvenliği tehlikeye sokan suçlar arasında, ikincisi malvarlığına karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Yangından

¹⁸² Nitekim TCK md. 152/f 1-b'de "diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş eşya veya tesis" ibaresi, bu sonuca varmamızı gerektirir. Örneğin, dolgu toprak üzerine inşa edilen binaların yapıldığı bir bölgede toprak kaymasını engellemek amacıyla inşa edilmiş bir istinaf duvarının toprak kaymasına neden olmak suretiyle yıkılması örnek verilebilir.

¹⁸³ Yaptırım konusuna ilişkin değerlendirmelerimiz kısmında konuya ayrıca temas edilecektir.

¹⁸⁴ Genel tehlike suçları hakkında bkz. Ersoy, "Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları", 53 vd. ACK md. 306f'de "yangın tehlikesi doğurmak" şeklinde bağımsız bir suç düzenlenmiş ve bu kapsamda ateşe karşı hassas olan işletme veya tesis gibi başkasına ait bazı eşyaları sigara içerek, açıkta ateş yakarak veya ışıkla, yanan veya kor halindeki eşyayı atmak suretiyle veya sair şekillerde, yangın tehlikesi doğurmak ayrıca cezalandırılmıştır. Hükmün kapsamında zikredilen eşyaların yangın tehlikesine sokulması, başkalarının vücut veya hayatını ya da başkasının önemli değer taşıyan eşyasını tehlikeye sokması da aynı yaptırımla cezalandırılmıştır. Bunun yanında bu suçun taksirli hali de cezalandırmaya layık görülmüştür. Kanun metninin çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 431-432. Ayrıca bkz. Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil I*, §21 Rn 1077.

¹⁸⁵ Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 427, dn. 171. Aynı şekilde TCK md. 152/f 2-a kapsamında yangına neden olmak suretiyle mala zarar verme suçunun işlenmesi varsayımında malın yanması değil, malın yangın çıkarmak suretiyle tahrip edilmesi söz konusu olur. TCK md. 152/f 2-b kapsamında bu durum ayrıca belirtilmediğinden, tipikliğin oluşması bakımından TCK md. 170 ve 171 hükümleri çerçevesinde değerlendirilme yapılması gerekir.

¹⁸⁶ Yangın çıkarma suçu Osmanlı ceza hukukunda da cezalandırılmıştır. Örneğin, Kanuni Kanunnamesinin 90'ıncı maddesine göre kasten bir başkasının evine veya dükkânına ateş koymak salb, taksirle yangına sebebiyet verme sürgün cezası gerektiren bir suç olarak kabul edilmiştir. Keza Kanuni Rumeli Eyaleti Kanunnamesinin 135'inci maddesine göre "Eğer bir kimse aharın

bahsedebilmek için ateşe vermenin belli bir dereceye varması aranır. TCK md. 170 ve 171 hükümleri bakımından genel güvenliği tehlikeye sokmaya elverişli bir şekilde ateşe konulan cismin yanmaya başlaması gerekir. Aksi halde mezkûr hükümler kapsamında istenilen şekilde yangın çıkartmak söz konusu olmaz. Şayet yakma veya ateşe koyma yangın tehlikesine neden olabilecek derecede değilse, yangınla genel güvenliğin tehlikeye girmesinden bahsedilemez. Kâğıdın, çantanın, kutunun veya elbisenin yakılması örneklerinde olduğu gibi fail, yakarak mala zarar verme suçundan dolayı sorumlu tutulabilir¹⁸⁷.

TCK md. 152/f 2-b kapsamında yangına neden olmanın da kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye sokulması suçlarına ilişkin hükümler kapsamında TCK md. 152/f 2-b'deki toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın durumları ayrıca zikredilmiştir. TCK md. 152/f 2-b'de belirtilen afetlere neden olmak suretiyle işlenen mala zarar verme fiili aynı zamanda genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye girmesine neden olabilir. Bu durumda fikri içtimaa ilişkin hüküm (TCK md. 44) çerçevesinde sorumluluğun belirlenmesi mümkündür. Örneğin yakmak suretiyle yangına neden olunması halinde TCK md. 152/f 2-a ve TCK md. 170/f 1-a veya TCK md. 171/f 1-a hükümlerinde düzenlenen suçlar oluşur. Aralarında fikri içtima yapılarak cezanın belirlenmesi gerekir. Keza, yangının genel güvenliğin tehlikeye girmesine neden olması durumunda da fikri içtimaa ilişkin hüküm uygulanmalıdır. Önerimiz çerçevesinde mala zarar verme suçunun, TCK md. 152/2-b kapsamında yangına neden olmak suretiyle işlenmesi de kabul edilirse fikri içtimadan hareket edilir ve böyle bir durumda TCK md. 152/f 2-a ve b bentleri tek nitelikli hal kabul edilerek cezanın üst sınırdan belirlenmesi mümkündür.

*evine veya dükkânına od (ateş) koyup, o evin eşyasını yaksa, şer' ile sabit olup bir kimseye töhmet etseler, tehdit edip hırsız (faili) bulduralar. Eğer kast ile etmiş olsa, salb ederler". Aynı kanununun 93'üncü maddesinde, bekçilerin ihmalinin yangına sebebiyet vermesi, şehirden sürülme ve artık bu hizmetleri gerçekleştirilmeme yaptırımına bağlanmıştır. 1858 tarihli ceza kanununda (md. 163) meskûn olmasa bile, yerleşim yeri içinde bulunan binalara ve gemilere kendi malı olsa bile ateşe vermek idam cezası ile yaptırım altına alınmıştır. Aynı kanunda (md. 164) yerleşim yeri haricinde kalan kendi malı olmayan ve oturulmayan bina, orman ve toprak üzerindeki mahsulü ateşe vermek müebbet ya da on beş yıldan az olmamak üzere kürek, kendi malını ateşe vermek suretiyle başkasının malına sirayet etmesiyle zarar verilmesi muvakkat kürek cezası ile cezalandırılmıştır. Keza md. 165'te kendi malı olmayan kesilmiş odun, kereste ve biçilmiş mahsulü ateşe vermek muvakkat kürek, kendi malını ateşe vermek suretiyle başkasının malına sirayet etmesi sonucu zarar vermek muvakkat kalabentlik cezası gerektiren fillerd. Sonraki maddede, kasten çıkarılan yangında ölümün gerçekleşmesi durumunda faile idam cezası öngörülmüştü. Bkz. aktaran Mustafa Avcı, *Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), II/621-622. 1. Selim Dönemi Niğbolu Kanunnamesi md. 132'de kasten yangın çıkaranların selbedileceği, yangın muhafızların gaffeti nedeniyle çıkmışsa bunların kamu hizmetinden çıkarılarak siyaseten şehirden sürüleceği düzenlenmişti. Bkz. aktaran Mustafa Avcı, *Türk Hukuk Tarihi* (Konya: Atlas Akademi, 2018), 331; Avcı, *Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler*, II/621.*

¹⁸⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 715.

d. Hata öğretisi bakımından değerlendirme ve önerilerimiz

TCK md. 152'deki nitelikli hallerin, cezayı artırıcı özelliğinden dolayı TCK md. 30/f 2 bakımından da ele alınması gerekir. Failin afetlerle ilgili nitelikli unsurlarda hataya düşmesi (*Irrtum*¹⁸⁸) durumunda cezai sorumluluk, genel hükümler çerçevesinde belirlenmelidir.

Hata, kişinin zihninden geçirdiği ile dış dünyada gerçekleşenin birbirine uymaması anlamına gelir¹⁸⁹. Diğer bir ifadeyle gerçekleşen ile düşüncede kalan arasındaki farkı ifade eden hata, bilmeme veya yanlış bilme halidir. Bu durum iradenin oluşum sürecini etkiler ve iradenin hatalı olarak oluşmasına sebep olur. Bu bağlamda ceza hukukunda hata, failin iradesi ile ortaya çıkan netice arasındaki uyumsuzluk olarak ifade edilebilir¹⁹⁰.

TCK'nın 30'uncu maddesi hataya ilişkin hükümler içermektedir¹⁹¹. Birinci fıkrada maddi unsurlarda kastı kaldıran hata¹⁹², ikinci fıkrada nitelikli unsurlarda kastı kaldıran hata hali düzenlenmiştir¹⁹³. Suçun nitelikli unsurlarında hata durumunda fail, suçun temel haline ilişkin unsurlarda hataya düşmediğinden suçun temel hali tüm unsurlarıyla gerçekleşmektedir. TCK md. 30/f 2'de nitelikli unsurlarda hataya düşen kişinin, bu hatasından faydalanacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu hatanın niteliğine ilişkin, yani hatanın kastı kaldıran bir hata mı yoksa kaçınılmaz bir hata mı olduğu konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Nitelikli hallerde temel suç tipine eklenen nitelikli unsurlar da objektif tipikliğin kapsamında olduğundan, yani suçun maddi unsurları ile ilişkili olduğundan bu hatanın kastı kaldıran hata olarak nitelendirilmesi gerekir. Ayrıca mezkûr maddenin 2'inci fıkrasında, maddenin 3'üncü ve 5'inci fıkralarındaki gibi kaçınılmaz bir hatadan bahsedilmemiştir. Dolayısıyla cezayı artıran nitelikli hallerde failin hataya düşmesi durumunda, nitelikli hale ilişkin kast ortadan kalkacağından, failin bu hatasından faydalandırılması ve sorumluluğunun sadece suçun temel halinden belirlenmesi gerekir¹⁹⁴. Kanaatimizce TCK md. 30/f 1'de taksirli sorumluluk hali saklı kalmak üzere failin kastının ortadan

¹⁸⁸ Roxin, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre*, §10, Rn 132 ff; Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §15, Rn 1 ff, §29, Rn 1 ff; Kühl, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §13, Rn 7 ff; Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §29, Rn 1062 ff; Murmann, *Grundkurs Strafrecht*, §24, Rn 38 ff; Wessels vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §14, Rn 722 ff.

¹⁸⁹ Koca - Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 254; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 655; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 427; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 439-440; Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 222; Bahri Öztürk - Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 474.

¹⁹⁰ Sesim Soyer Güleç, "Türk Ceza Kanununda Haksızlık Yanılgısı (m. 30/4)", *DEÜHFD* 10/1 (2008), 60; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 439-440; Demirbaş Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 458. Bilmeme, suçun unsurları hakkında failin bilgisinin olmaması, hata ise bu bilginin eksik veya yanlış olmasıdır. Hata içermeyen bilmeme durumları da mümkündür. Esasen bilmeme ile hata birbirinden farklı anlamlara sahip ve fakat birbiriyle bağlantılıdır. TCK md. 30'da hataya ilişkin hükümlerin "hata içeren bilmemeyi" kapsadığını söylemek mümkündür. Bkz. Kerem Öz, "Türk Ceza Kanunu'nda Fiili Hata", *Das Schuldprinzip des türkischen STGB im Spiegel des deutschen Strafrechts (Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi)-Band II* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 2/201.

¹⁹¹ Detaylı bilgi için bkz. Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 534 vd; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 427 vd; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 656 vd; Hakeri, "Türk ve Alman Hukuklarının Genel Kısımlarının Karşılaştırılması", 2/38; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 440 vd; Öz, "Türk Ceza Kanunu'nda Fiili Hata", 2/199 vd; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 524-525.

¹⁹² Hakeri, "Türk ve Alman Hukuklarının Genel Kısımlarının Karşılaştırılması", 2/38; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 656 vd; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 525 vd. Mala zarar verme suçunda, failin kastının malın başkasına ait olduğunu da kapsaması gerekir. Failin, kendisinin sanarak başkasının malına zarar vermesi durumunda esaslı bir hatadan, yani kastı kaldıran hatadan söz edilir. Bu durumda mala zarar verme suçundan sorumluluk doğmaz. Daha özenli davranmasının arandığı bir durumda taksirli mala zarar verme suçu cezalandırılmadığı için yine cezai sorumluluk doğmaz. Bununla birlikte fail, şahısta hataya düşseydi örneğin A'nın sanarak B'nin malına zarar verseydi buradaki hatasının önemsiz olduğunu ifade etmek gerekir. Bu durumda mala zarar verme suçundan dolayı sorumluluk doğar. Bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 403; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 709.

¹⁹³ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 537; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 664; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 433; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 524-525, 534 vd; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 446; Öztürk - Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 489; Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 476; Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 222; Öz, "Türk Ceza Kanunu'nda Fiili Hata", 2/201, 204-206. Alman hukuku için bkz. Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, §29, Rn 1113; Baumann vd., *Strafrecht Allgemeiner Teil (Lehrbuch)*, §11, Rn 101-102; Murmann, *Grundkurs Strafrecht*, §24, Rn 41. TCK md. 30: "(1) Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır. (2) Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır."

¹⁹⁴ Koca - Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 263; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 537; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 665; Öztürk - Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 489.

kalktığına ilişkin düşüncenin nitelikli hallerde hataya ilişkin TCK md. 30/f 2 hükmüne açıkça yansıtılması isabetli olur. Her ne kadar maddenin birinci ve ikinci fıkraları arasındaki sistematik yorumdan ve nitelikli hallerin failin kastının kapsamında olması gerektiğinden hareketle, bu hata türünün de unsur hatası olduğu sonucuna varmak mümkün olsa da failin kastının ortadan kalkacağına ikinci fıkrada açıkça belirtilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Böylelikle hem buradaki hatanın kaçınılmaz bir hata olup olmadığı tereddüdü ortadan kalkar hem de nitelikli hallerde düşülen hatanın kast unsuru ile olan ilişkisi vurgulanmış olur. Bu kanaatimiz, mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili cezayı artıran nitelikli hallerde düşülen hata bakımından da geçerlidir.

Failin daha ağır cezalandırılmasını gerektiren nitelikli hallerde iki şekilde hata hali gerçekleşebilir¹⁹⁵: Birincisinde, fail, cezayı artıran nitelikli hal bulunmasına rağmen bunu bilmeden hareket eder. Bu durumda failin cezasında artırım yapılmaz. Nitelikli hallerin de failin kastının kapsamında olması gerekir. Bu konuda düşülen hata kastı ortadan kaldırır. Çünkü failin cezayı artıran nitelikli hali bilmeden hareket etmesi nitelikli hale ilişkin kastının olmadığını ifade eder. İkincisinde, failin işlediği suç bakımından cezayı artıran nitelikli hal, esasen, gerçekleşmemesine rağmen fail, bu nitelikli halin gerçekleştiği zannıyla hareket eder. Bu durumda failin kastının kapsamında olmasına rağmen nitelikli hal gerçekleşmez ve fail, sadece gerçekleşen durumdan dolayı cezalandırılabilir¹⁹⁶.

Hata, mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli halleri bakımından da gerçekleşebilir. Bu durumlarda failin sorumluluğunun nitelikli hallerle ilişkin hata öğretisi çerçevesinde genel prensipler bağlamında değerlendirilmesi gerekir¹⁹⁷. Örneğin, sel tehlikesi bulunan eğimli bir yamaçta bunu önlemeye yönelik teraslama yapılmış ve teraslama bol miktarda çakıl taşı kullanılmış olsun. Çakıl taşları, sel gibi bir afeti önlemeye tahsis edilen mal statüsündedir. Teraslamanın yapıldığı yere yakın oturan A, inşa ettiği küçük kulübesi için bu çakıl taşlarının önemli bir kısmını kullanmıştır. Söz konusu arazinin bulunduğu bölge aşırı yağış almaktadır. Yağmurun çok yağdığı bir gün, yapılan teraslardan biri bozulduğundan sel ve taşkın gerçekleşmiş ve ciddi boyutta zararlar ortaya çıkmıştır. A, aldığı çakıl taşlarının herhangi bir sel veya taşkın tehlikesine yol açmayacak miktarda olduğunu ve yıkılan teraslardan birinin sel tehlikesine yol açmayacağını düşünerek hareket etmiştir. Somut olayda A, kendi zihninde, failinin, tehlikeye yol açmayacağını düşünmüşse TCK md. 152/f 2-b bakımından hataya düştüğü için kastı ortadan kalkar. Bu durumda A'nın fiili, TCK md. 152/1-b'deki mala zarar verme suçunun nitelikli halini ve TCK md. 142/f 1-d kapsamında nitelikli hırsızlık suçunu oluşturur. Her iki hüküm arasında fikri içtima yapılarak en ağırından cezanın belirlenmesi gerekir. Ancak A, böyle bir tehlikeyi öngörmesine rağmen umursamamış ise, olası kast ile hareket ettiğinden, TCK md. 152/f 2-b'deki nitelikli hale ilişkin hükümden de cezalandırılır. Bu durumda, öncelikle mala zarar verme suçunun birden fazla nitelikli halinin gerçekleşmesi nedeniyle bir kez cezasının artırılması¹⁹⁸ ve cezasının üst sınıra doğru çekilerek ve akabinde bahsi geçen nitelikli hırsızlık suçuna ilişkin hüküm ile fikri içtima yapılarak en ağırından cezasının belirlenmesi gerekir.

e. İctima bakımından değerlendirme ve önerilerimiz

Mala zarar verme suçunda korunan hukuksal değer kişinin malvarlığı değerlerinden mülkiyet hakkıdır. Ancak somut olayda, eşyaya verilen zarar, mülkiyet dışında kamunun güvenliği veya çevreye ilişkin

¹⁹⁵ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 433; Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 242-247; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 446; Öz, "Türk Ceza Kanunu'nda Fiili Hata", 2/205-206; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 535; Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 476.

¹⁹⁶ Koca - Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 263, 264. Ayrıca bkz. Öz, "Türk Ceza Kanunu'nda Fiili Hata", 2/205; Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 242-247; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 666; Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 476. Bilme unsurunun mala zarar verme suçunun ağırlaştırıcı hallerini de kapsamı gerektiği, nitelikli hallerin var sanılması durumunda "mefruz suç" kurallarının uygulanması gerektiği hakkında bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: 1)*, 403.

¹⁹⁷ Hata öğretisine ilişkin genel prensipler çerçevesinde hareket etmek gerekeceğinden konuya ilişkin sadece değerlendirme yapılmış, kanunumuzun bu konuda bir eksiğinin olmadığı kanaatiyle herhangi bir öneriye yer verilmemiştir.

¹⁹⁸ Temel cezanın belirlenmesi aşamasında suçun temel haline ilişkin hüküm dikkate alınmalı ve bu hüküm kapsamında belirlenen ceza üzerinden artırım yapılmalıdır.

kişinin menfaatinin ötesinde değerlerin zarar görmesine neden olabilir. Dolayısıyla mala zarar verme suçu birçok suç tipinde yapı taşı görevini üstlenmektedir. Örneğin, ACK md. 306a/f 2'de¹⁹⁹ düzenlenen ağır kundaklama suçu, eşyayı ateşe vermek suretiyle işlendiğinde korunan ve ön plana çıkan hukuksal değer artık mülkiyet değildir. Keza çevreye karşı işlenen suların kirletilmesi (ACK md. 324) ve toprağın kirletilmesi (ACK md. 324a) suçlarında ekolojik bakış açısıyla fiziksel ve ruhsal açıdan insan refahı ve çevresel bütünlük gibi değerler korunmaktadır. Bu suç tiplerinde elbette kişinin mülkiyet gibi kişisel malvarlığı değerleri de ikinci planda koruma altındadır. Ancak bu suçların işlenmesiyle toplumun tamamına yönelik gerçekleşen tehlike veya zarar gibi kişinin menfaatlerinin üstünde hukuki değerleri korumak suretiyle bu fiiller yaptırıma bağlanmıştır²⁰⁰.

Mala zarar verme suçu bakımından failde yararlanma amacının olmaması gerekir. Aksi halde hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarının oluşup oluşmadığının incelenmesi gerekir. Örneğin, komşusunun bahçesindeki ağaç dallarını ısınmak amacıyla kesen fail, hırsızlık suçundan cezalandırılırken; komşunun istiflediği keresteyi bulunduğu yerde ateşe veren fail mala zarar verme suçundan cezalandırılır. Bununla birlikte yarar sağlamak maksadıyla bir malı alırken, mağdurun zilyetliğindeki başka mallara zarar veren failin, gerçek içtima yapılarak hem mala zarar verme hem de hırsızlık suçundan cezalandırılması gerekir²⁰¹.

Mala zarar verme suçu, genellikle başka suçların işlenmesinde "araç suç" konumunda olup başka bir suçun unsuru veya nitelikli hali kapsamında cezalandırılmamışsa ilgili suç ile gerçek içtima ilişkisi içindedir. Örneğin, hırsızlık için girilecek evin kapısının veya penceresinin kırılması durumunda iki suç arasında **gerçek içtima** yapılarak cezalarının ayrı ayrı belirlenmesi gerekir²⁰². Bu durum, TCK md. 142/f 4'te düzenlenmiştir²⁰³. Buna göre, hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlâli veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde gerçek içtima yapmak suretiyle failin cezası belirlenir²⁰⁴.

Keza tehdit etmek amacıyla mala zarar verme suçunun işlenmesi durumunda ayrıca mala zarar verme suçundan cezanın verilmesi gerekir. Bu durum, TCK md. 106/f 3'te özellikle düzenlenmiş²⁰⁵ ve bu şekilde özel içtima niteliğinde bir hüküm ihdas edilmiştir. Hükümde kasten öldürme, yaralama²⁰⁶ ve

¹⁹⁹ ACK md. 306a/f 2: "Her kim, 306'ncı maddenin birinci fıkrasının 1 ilâ 6 numaralı bentlerinde tanımlanan eşyayı ateşe verir veya yangın çıkartmak suretiyle, tamamen veya kısmen tahrip eder ve bu şekilde diğer bir insanı sağlığının bozulması tehlikesine düşürürse, aynı şekilde cezalandırılır." Kanun metni çevirisi için bkz. Yenisey - Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, 428. Suçun tipikliği hakkında detaylı bkz. Maurach vd., *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)*, §51, Rn 13 ff; Wessels vd., *Strafrecht Besonderer Teil I*, §21 Rn 1053 ff.

²⁰⁰ Mitsch, *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*, 207. Ayrıca bkz. Maurach vd., *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)*, §51, Rn 13.

²⁰¹ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 740-741.

²⁰² Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 741; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 711-712.

²⁰³ TCK md. 142/f 4: "Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlâli veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde, bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için şikâyet aranmaz".

²⁰⁴ "Olay gecesi sanığın belediyeye ait tahsilat veznesinin de bulunduğu binaya, balkon camını ve oda kapılarını kırarak girdiği ve masanın kilitli çekmecesinde bulunan bir miktar parayı aldığı olayda; belediye hizmet binası ile hizmet birimlerinin bulunduğu binaların da, diğer kamu binaları gibi iş yeri niteliğinde oldukları ve girilen zaman dilimi de dikkate alındığında; sanığın eylemlerinin mala zarar verme ve hırsızlık suçlarının yanı sıra iş yeri dokunulmazlığının ihlali suçunu da oluşturacağı kabulü gerekmektedir." Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 287/433 (1 Aralık 2015). Karar için bkz. Yıldız, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1 'nci Cilt*, 487.

²⁰⁵ TCK md. 106/f 3: "Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir."

²⁰⁶ Özlem Çelik, *5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Kasten Yaralama Suçları* (Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2014), 160. Sanık ile mağdurun kardeş oldukları, sanıkla kardeşleri arasında geçimsizlik bulunduğu, tanığın beyanlarına göre sanığın, kardeşlerinin ilçedeki eve gelmelerine karşı çıktığı, İstanbul'da oturan mağdurun olay günü ilçeye gelmesi üzerine sanığın mağdurla tartışmaya başladığı, belinden çıkardığı sustalı çakıyı mağdura doğru sallayarak "Buradan git, seni keserim, seni öldürürüm!" dedikten sonra çakı ile mağdurun göğsüne vurarak yaraladığı ve sanığın korkutmak maksadıyla mağduru yaraladığını ikrar ettiği olayda; sanığın, tehdidinin ciddiliğini vurgulamak amacıyla mağduru yaralaması nedeniyle TCK'nın 106/3. maddesi uyarınca, kasten yaralama suçunun yanı sıra tehdit suçundan da mahkûmiyetine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır." Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 345/345 (20 Haziran 2017). Karar için bkz. Yıldız, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1 'nci Cilt*, 445.

mala zarar verme²⁰⁷ suçlarının tehdit amacıyla işlenmesi durumunda gerçek içtima yapılacağı vurgulanmıştır. Son durumda, tehdit suçunun, mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli halleri bakımından işlenmesi de ihtimal dâhilindedir.

Malın hırsızlık maksadıyla çalınmasından sonra tahrip edilmesi durumunda, **cezalandırılmayan sonraki hareket** gereği faile ayrıca mala zarar vermeden dolayı ceza verilmez²⁰⁸. Failin çaldığı malı kullanması suç teşkil etmediği gibi malı tahrip etmesi de bağımsız bir suç teşkil etmez²⁰⁹. Bu durumlarda failin, sadece hırsızlık suçundan dolayı sorumluluğu söz konusu olur²¹⁰. Ancak her durumun cezalandırılmayan sonraki hareket kapsamında mütalaa edilmemesi gerekir. Bazı durumlarda malvarlığına ilişkin hukuksal değerlerin önemini koruduğunu belirtmek gerekir. Malın yok edilmesi veya zarar görmesi durumunda malvarlığı değerleri korunmaya layık hukuksal değerler arasında kabul edilmelidir. Örneğin, bir başkasının aracını çalan kişi yakalanmamak amacıyla aracı yakarsa, mağdurun korunmaya değer hukuksal değeri varlığını sürdürür. Bir bidon benzini çalan kişinin bunu kendi arabasında kullanarak tüketmesi örneğinde olduğu gibi, suçun konusu tüketilebilen bir mal ise bu durumda cezalandırılmayan sonraki hareket kuralının geçerliliği kabul edilmelidir. Bununla birlikte fail, malı daha sonra zarar vermek amacıyla sahibinin hâkimiyeti alanından çıkartırsa mala zarar verme suçundan da cezalandırılmalıdır²¹¹.

Mala zarar verme suçu **zincirleme suç** şeklinde de işlenebilir. Failin, aynı suç işleme kararının icrası kapsamında, "aynı kişinin farklı mallarına"²¹², farklı zamanlarda zarar vermesi durumunda TCK md. 43/f 1 kapsamında faile tek ceza ve fakat cezası maddede belirtilen oranda artırılarak verilir²¹³. Mala zarar verme suçunun temel hali ile (afetlerle ilgili) nitelikli halleri aynı suç işleme kararının icrası kapsamında işlenirse aynı suç kabul edilir. (TCK md. 43/f 1, cüm.3). Failin hareketleri arasında doğal bir birlik varsa özel norm olması nedeniyle sadece ilgili nitelikli hale ilişkin norm, aksi halde zincirleme suça ilişkin norm uygulanır²¹⁴. Örneğin A'nın; aynı suç işleme kararının icrası kapsamında B'nin afetlere karşı

²⁰⁷ YCGK, bir kararında, mağdurun evini ateşe vermekle kastlarının öldürmeye mi yoksa tehdit etmek amacıyla mala zarar vermeye mi ilişkin olduğunu tartışmıştır. Kararda, somut olayın verileri çerçevesinde, sanıkların kastlarının tereddütsüz şekilde ortaya konulamaması nedeniyle şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği nitelikli kasten öldürme suçunun oluşmadığı sonucuna varılmıştır. Yargı mercileri arasındaki uyuşmazlığa ilişkin tartışmalar için bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 2022/91 (15 Şubat 2022), Yargıtay içtihat merkezi, 18.08.2024. Tehdit suçu ile mala zarar verme suçuna ilişkin hükümler arasında fikri içtima ilişkisi ortaya çıkabilir. "Sanıkların, seyir güzergâhını öğrenip, geçeceği yol üzerinde pusu kurarak katilani beklemeye başladıkları, bir süre sonra katılanın aracı ile yolda görünmesi üzerine sanıklardan R'nin ele geçirilemeyen bir av tüfeği ile yaklaşık 15-20 metrelik mesafeden toplam 7 el olmak üzere katılanın kullandığı aracın önce önüne doğru ateş ettiği, araç geçerken de aracın yanına doğru ateş etmeye devam ettiği, durmadan olay yerinden kaçan katılanın herhangi bir şekilde yaralanmadığı, ancak av tüfeğinden çıkan saçma tanelerinin isabet etmesi sonucu aracının zarar gördüğü olayda; tehdidin ciddiliğinin vurgulanması açısından katılanın aracı hedef alınarak ateş edilmesi, eylemde zarar verme potansiyeli yüksek saçmaların kullanılması ve saçma tanelerinin isabet etmesi hâlinde normal şartlar altında aracın muhakkak hasara uğrayacak olması karşısında; TCK'nın 106/2-a maddesindeki silahla tehdit suçu ile birlikte Aynı Kanun'un 106/3. maddesi yollamasıyla 151/1. maddesindeki mala zarar verme suçunun da oluştuğu ve TCK'nın 44. maddesindeki fikri içtima koşullarının bulunmadığı kabul edilmelidir." Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 840/35 (31 Ocak 2017).

²⁰⁸ Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 470; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 628; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 711; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4652; Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 162. Eski TCK döneminde, Yargıtay, benzer yönde hareket etmiş ve mala zarar verme suçundan cezalandırma yoluna gidilmemesi gerektiğini ifade etmişti. "Ortak miras bırakandan kalan ve o sırada yakınıncının korunmasında bulunan avluya girip kapı kilidini kıran sanık hakkında TCK'nun 308/1. Maddesinin uygulanmasıyla yetinilmelidir. Ayrıca TCK'nun 193/1 ve 516/ilk maddeleriyle hüküm kurulması yasaya aykırıdır." Bkz. Yargıtay 6. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 1977/6605 (11 Kasım 1977). Karar için bkz. İçel - Yenisey, *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları*, 877.

²⁰⁹ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 411-412. Failin yakalanmamak için çaldığı kolyeyi klozete atması örnek verilebilir. Çalınacak mala hemen öncesinde zarar verme suçunun da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 742.

²¹⁰ Esasen mülkiyet hala mağdurda olduğu için mala zarar verme suçu oluşmuştur. Fakat tüketen-tüketilen norm ilişkisinden hareketle fail, mala zarar verme suçundan dolayı sorumlu tutulmaz.

²¹¹ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 711.

²¹² Aynı kişinin birden fazla malına zarar verilmesi durumunda suçun konusu birden fazla mal olsa bile hukuki anlamda tek bir hareketin işlendiğini kabul etmek gerekir. Bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 741.

²¹³ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 412; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 712-713; Malkoç - Güler, *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*, 4654.

²¹⁴ Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 368.

korunmaya tahsis edilmiş malına/mallarına farklı zamanlarda zarar vermesi durumunda zincirleme suç olduğu gibi; B'nin hem afetlere özgülenmiş hem de afetlerle ilgili olmayan bir başka malına²¹⁵ farklı zamanlarda zarar vermesi durumunda da zincirleme suç oluşur. İlk durumda A'nın cezası önce mala zarar verme suçunun nitelikli halini oluşturduğundan artırılır, daha sonra zincirleme suçtan dolayı belirtilen oranda tekrardan artırılır. İkinci durumda mala zarar verme suçunun hem temel hali hem de nitelikli hali oluşmuştur, ancak fail A aynı suç işleme kararının icrası kapsamında hareket etmiştir. Temel ve nitelikli hal aynı suç kabul edilerek cezanın, nitelikli halden belirlenen ceza üzerinden artırılması gerekir.

Mala zarar verme suçunun **aynı neviden fikri içtima** ilişkisi içinde gerçekleşmesi mümkündür. Aynı anda tek fiille birden fazla kişinin malına zarar verilmesi durumunda TCK md. 43/f 2 gereği zincirleme suç hükümlerinden hareketle failin cezası belirlenir. Örneğin, failin tek bir tutuşturma hareketi ile hasımları olan kişilerin yan yana olan evlerini yakması durumunda aynı neviden fikri içtimadan bahsedilir²¹⁶. Örnek olayda, yakmak suretiyle fiil işlendiği için TCK md. 152/f 2-a bendi gerçekleşmiş olur. Failin nitelikli mala zarar verme suçundan belirlenen cezasının TCK md. 43/f 1 kapsamında zikredilen oranda artırılması gerekir. Genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye düşmesi durumunda ise TCK md. 170 veya 171 ile mala zarar verme suçları arasında fikri içtima yapılarak failin cezası belirlenir.

Mala zarar verme suçu ile başka suçlar arasında **farklı neviden fikri içtima** ilişkisi gerçekleşebilir²¹⁷. Örneğin fail, arabaya küçük düşürücü yazı kazıyarak hakaret kastıyla bir başkasının malına zarar verirse hakaret suçu ile mala zarar verme suçu arasında fikri içtima yapılır (TCK md. 44)²¹⁸.

TCK md. 142/f 1-d'de hırsızlık suçunun "bir afet veya genel bir felaketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek amacıyla hazırlanan eşya hakkında" işlenmesi nitelikli hal olarak cezalandırılmıştır. Doğal afetlere karşı korunmaya tahsis edilmiş eşyanın, zarar vermek suretiyle alınması söz konusu olabilir. Bu durumda TCK md. 152/f 1-b ile TCK md. 142/f 1-d arasında fikri içtima yapılarak failin cezai sorumluluğunun belirlenmesi gerekir.

Mala zarar verme suçu ile genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye sokulması durumunda farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanır²¹⁹. Örneğin, TCK md. 152/f 2-b bendi kapsamındaki bir duruma neden olmak suretiyle zarar verilmesi fiili, ayrıca genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye girmesine neden olabilir. Failin toprak kaymasına, çığ düşmesine ya da sel veya taşkına neden olmak suretiyle işlediği mala zarar verme fiili; kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak şekilde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda aynı zamanda genel

²¹⁵ Afetlerle ilgili olmayan mal, TCK md. 152 kapsamında nitelikli hallerden birini de oluşturulabilir. Bu durumda iki nitelikli hal aynı suç işleme kararı kapsamındadır. Söz konusu mal, TCK md. 152'deki nitelikli hallerden hiç birisine girmiyorsa TCK md. 151 kapsamında suçun temel hali oluşur. Bu ikinci durumda suçun temel hali ile nitelikli hali aynı suç kabul edilerek zincirleme suçla ilişkin hüküm uygulanır.

²¹⁶ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 412; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 741. Ancak Yargıtay bu durumda gerçek içtima yapılması gerektiği kanaatindedir. "Mağdur Melek'e ait önlük ve kabanın yakılması nedeniyle üzerinde asılı olduğu okul idaresine ait portmantonun zarar göreceği kesin biçimde öngörülmesine karşın eylemlerini gerçekleştiren sanığın bu suçtan da sorumlu tutulması gerekirken, tüm eylemlerin tek suç oluşturduğu kabul edilerek eksik cezaya hükmolunması kanuna aykırıdır." Yargıtay 9. Ceza Dairesi, (Yargıtay), K. 17216/4600 (9 Nisan 2012). Karar için bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 741, dn. 699.

²¹⁷ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 712. Hükümlü veya tutuklunun kaçması (TCK md. 292/f 4) ve kaçıma imkân sağlama (TCK md. 292/f 7) suçlarında fikri içtimai engelleyen düzenlemelere yer verilmiştir. Bu suçların işlenmesi esnasında eşyaya zarar verilmesi durumunda, ayrıca mala zarar verme suçlarına ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir. Ayrıca bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 713; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 742.

²¹⁸ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 741. Bu durumda gerçek içtima yapılması gerektiği hakkında bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 475.

²¹⁹ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 412. Ayrıca bkz. Yargıtay, K. 2023/1276. Bu durumda bileşik suç hükümlerinden (TCK md. 42) hareketle, sadece mala zarar verme suçunun nitelikli halinden cezanın belirlenmesi gerektiği de ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre, burada, mala zarar verme suçuna ilişkin hükümler tüketen norm konumundadır. Aynı durum trafik güvenliğini tehlike sokma suçu ile mala zarar verme suçu arasındaki ilişki bakımından da geçerlidir. Bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 741-742.

güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye girmesine neden olursa farklı neviden fikri ıçtima yapmak suretiyle cezanın belirlenmesi gerekir. Bunun yanında, mala zarar verme suçunun bahsi geçen afetlere neden olması durumunda, şayet kasten veya taksirle genel güvenlik tehlikeye girmişse sorumluluğun TCK md. 170 veya 171 çerçevesinde belirlenmesi gerekir. Aksi halde mala zarar verme suçunun nitelikli halinden değil, temel halinden cezanın belirlenmesi gerekir. Mala zarar verme suçunun maddede zikredilen afetlere neden olmasının, önerdiğimiz şekilde bağımsız bir tehlike suçu haline getirilmesi veya konu ile ilgili neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale ilişkin bir düzenleme yapılması ihtimalinde, TCK md. 170 veya 171'deki şartlar gerçekleşmese bile yani kasten veya taksirle genel güvenlik tehlikeye girmemiş olsa bile fail yine de cezalandırılabilir.

TCK md. 152/f 2-b bendi kapsamında zikredilen afetlere neden olmak suretiyle bu afetlere özgülenmiş eşyalara zarar verilebileceği gibi bu amaca tahsis edilmemiş eşyalar da zarar verilebilir. Tabi bu durumda, failin, afetlerle ilgili olmayan mallara zarar verme bakımından en azından olası kastla hareket etmesi gerekir. Belirtilen afetlere neden olmak suretiyle mala zarar verme suçunun bu afetlere özgülenmiş eşyaya karşı işlenmesi durumunda, TCK md. 152/f 1-b ve md. 152/f 2-b bentleri ile afetlerle ilgili olmayan eşyalara zarar verilmesi durumunda-TCK md. 152 kapsamında başka bir nitelikli hal oluşturmuyorsa-TCK md. 151 hükümleri arasında malların mülkiyetinin aynı kişiye veya kişilere ait olup olmaması ihtimaline göre hareket etmek gerekir. Mezkûr hükümler kapsamında belirtilen malların tek kişiye ait olması ihtimalinde, bir nitelikli mala zarar verme suçundan üst sınıra doğru failin cezasını belirlemek gerekir. Afetlerle ilgili olan ve ilgili olmayan malların farklı kişilerin mülkiyetinde olması ihtimalinde, aynı neviden fikri ıçtimaın yapılması mümkündür.

6831 sayılı Kanununun 104'üncü maddesinde orman idaresine ait telefon şebekesi ve tesislerine her türlü alet ve malzemesine zarar verenler hakkında TCK md. 152/f 1-a hükmünün uygulanacağı²²⁰ ifade edilmiştir. Bu fiilin aynı zamanda yangın afetine de sebep olması ihtimalinde TCK md. 152/f 2-b hükmü uygulanamayacaktır. Çünkü bu bent kapsamında yangından bahsedilmemiştir. Bu durumda TCK md. 152/f 1-a ile genel tehlikeye neden olunmuşsa TCK md. 170 veya md. 171 hükümleri arasında fikri ıçtima yapılabilir. Şayet TCK md. 152/f 2-b'de yangına sebep olmak suretiyle bu fiilin işlenmesi kabul edilseydi bu durumda mala zarar verme suçunun birden fazla nitelikli hali oluşurdu. Cezanın belirlenmesi bakımından bir nitelik hal uygulanarak üst sınıra doğru fail cezalandırılabilirdi. Bu aşamadan sonra genel tehlikeye neden olunursa TCK md. 170 veya 171 arasında farklı neviden fikri ıçtima yapılarak cezayı belirlemek mümkün olurdu.

Yakmak suretiyle yangına neden olunması halinde TCK md. 152/f 2-a ve TCK md. 170/f 1-a veya TCK md. 171/f 1-a hükümlerinde düzenlenen suçlar oluşur. Aralarında fikri ıçtima yapılarak cezanın belirlenmesi gerekir²²¹. Şayet önerimiz çerçevesinde TCK md. 152/2-b kapsamında yangına neden olmak suretiyle işlenmesi kabul edilirse yine bu şekilde ceza belirlenir. Bu durumda TCK md. 152/f 2-a ve b bentleri bir nitelik hal kabul edilerek cezanın üst sınırdan belirlenmesi gerekir.

Mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli hallerinin işlenmesi neticesinde kişilerin hayat ve/veya vücut dokunulmazlığının ihlaline yönelik suçlar oluşabilir. Örneğin TCK md. 152/f 2-b bendi kapsamında suçun toprak kaymasına, çığ düşmesine veya sel ve taşkına neden olmak suretiyle işlenmesiyle gerçekleşen mala zarar verme durumlarında birileri ölmüş veya yaralanmış olabilir. Bu durumda failin olası kastı ve bilinçli taksiri çerçevesinde, farklı neviden fikri ıçtima yapılarak

²²⁰ Esasen TCK ile Orman Kanunu'ndaki hükümler arasında özel-genel norm ilişkisi vardır. Ancak, Orman Kanunu'nda konuya TCK'nın ilgili hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

²²¹ Doktrinde bu durumda bileşik suç hükümlerinden (TCK md. 42) hareketle sadece mala zarar verme suçunun nitelikli halinden (TCK md. 152/f 2-a) cezanın belirlenmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bu görüş, TCK md. 170/f 1-a ve 171/f 1-a hükümlerinde belirtilen yangına neden olmanın TCK md. 152/f 2-a kapsamında nitelikli hal olarak düzenlendiğini savunmuştur. Burada tüketen-tüketilen norm ilişkisinin olduğunu ifade etmek gerekir. Mezkur görüş için bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 742; Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 712.

sorumluluk belirlenmelidir. Çünkü belirtilen afetlere neden olmak suretiyle hem mala zarar verme hem de kasten veya taksirle öldürme veya yaralanma suçları oluşmaktadır.

TCK'nın mala zarar verme suçuna ilişkin hükümleri genel hükümler niteliğindedir. Özel kanunlardaki hükümler (2863 sayılı Kanun, 6831 sayılı Kanun) ile TCK'nın bu suça ilişkin hükümleri arasında özel-genel norm ilişkisi vardır. Keza TCK'nın içerisinde askeri tesisleri tahrip etme suçu (md. 307) gibi özel düzenlemeler ile mala zarar verme suçuna ilişkin hükümler arasında da özel-genel norm ilişkisi vardır²²².

e. Yaptırım bakımından değerlendirme ve önerilerimiz

Mala zarar verme suçunun nitelikli halleri için öngörülen yaptırım türü hapis cezasıdır. Bu, afetlerle ilgili olan nitelikli haller için de geçerlidir. Cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi bakımından genel ilkeler geçerli olup TCK'nın 61'inci maddesi ve devamındaki hükümler göz önünde bulundurulmalıdır.

TCK md. 152'de nitelikli haller iki fıkra halinde düzenlenmiştir. Her bir fıkradaki nitelikli haller için farklı cezalar öngörülmüştür. İlk fıkradaki haller için alt ve üst sınırlar arasında (bir yıldan dört yılına kadar) cezanın belirlenmesi sistemi benimsenirken, suçun temel halinin veya birinci fıkradaki nitelikli hallerin ikinci fıkrada belirtilen şekillerde işlenmesi durumunda cezanın belli bir miktarda (iki kat) artırılması sistemi kabul edilmiştir. Daha sağlıklı bir şekilde cezanın belirlenmesi imkânını vermesi ve bu sayede hâkimin TCK md. 61'deki genel hüküm çerçevesinde daha sağlıklı bir ıslah planını ortaya koyabilmesi bakımından alt-üst sınırlar arasında cezayı belirleme sisteminin isabetli olduğunu belirtmek gerekir. Genel ve özel önleme işlevleri doğrultusunda cezanın bireyselleştirilmesi aşamasında fiilin işlenmesi tehlikesi ile "orantılılık", "suçta ve cezada belirlilik" ve "hukuk devleti" gibi temel prensiplerin çizdiği sınırlar çerçevesinde hâkime daha geniş bir takdir yetkisi verilmelidir²²³.

ACK'da konuya ilişkin yapılan müstakil düzenlemelerde (ACK md. 305 ve 305a) hapis cezasının üst sınırı daha yüksek tutulmuş ve ayrıca adli para cezası seçenek yaptırım olarak düzenlenmiştir. ACK md. 303'te mala zarar verme suçunun temel hali için iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörülmüştür. TCK için de aynı düşünce benimsenebilir. Nitelikli hallere ilişkin düzenlemede afetlerle ilgili olanlar bakımından adli para cezası da seçenek yaptırım olarak öngörülebilir. Bu yüzden Alman hukukunda olduğu gibi hâkime hapis cezası veya adli para cezasını seçme imkânının verilmesini ve hapis cezasının üst sınırının Alman hukukundaki gibi beş yıl olarak belirlenmesini önermekteyiz. Zira mala zarar verme suçunun temel hali (5237 sayılı TCK md. 151)²²⁴ bakımından bu düşünceyi kabulden hareketle, yeni kanunda hapis ve adli para cezası alternatif yaptırımlar olarak düzenlenmiştir. 765 sayılı TCK'da ise gerek suçun temel hali gerekse nitelikli halleri bakımından hem hapis hem de adli para cezası birlikte kabul edilmişti (765 sayılı TCK md. 516/f 1, f 2-4,5). Alman hukukundaki düzenlemenin aksine, afetlerle ilgili olanların da içinde olduğu TCK md. 152'deki nitelikli hallerde, suçun alt sınırı en az bir yıl ve üst sınırı suçun temel hali (TCK md. 151) ile aynı olacak şekilde dört yıl olarak belirlenmiştir. Bunun "Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik İlkesi" başlıklı TCK md. 3/f 1'in bir gereği olarak telakki edilmesi gerekir. Mezkûr düzenlemeye göre, suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı cezaya hükmolunur. Dolayısıyla başta afetlerle ilgili olan nitelikli hallere ilişkin hükümlerin gözden geçirilmesi ve öngörülen yaptırımın hem tür hem de miktar bakımından yeniden belirlenmesi ceza adaleti bakımından isabetli olur.

TCK md. 152/f 1-b ve d bentleri suçun konusuna, md. 152/f 2-b bendi ise fiilin işleniş şekline ilişkin düzenlemelerdir. TCK md. 61/f 3'te, "*birinci fıkrada belirtilen hususların suçun unsurunu oluşturduğu hallerde, bunların temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmayacağı*" ifade edilmiştir.

²²² Ayrıca bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 713; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 742; Erem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C. III, 629.

²²³ Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 167, 175.

²²⁴ Hâkime alternatif olarak adli para cezasına hükmetme imkânının verilmesinin, hâkimin hareket alanını failin lehine genişlettiği yönündeki düşünce için bkz. Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 175.

Buna **mükerrer değerlendirme yasağı**²²⁵ denir. Dolayısıyla temel cezanın belirlenmesi kapsamında TCK md. 152/f 1-b ve d bentlerinin TCK md. 61/f 1-d (suçun konusunun önem ve değeri), TCK md. 152/f 2-b bendinin TCK md. 161/f 1-a (suçun işleniş biçimi) kapsamında suçun nitelikli unsurunu oluşturması nedeniyle temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmaz²²⁶.

TCK md. 152'de afetlerle ilgili olan "birden fazla nitelikli hal"²²⁷ aynı anda oluşabilir. Örneğin, sel veya taşkın gerçeğe geçmesine neden olmak suretiyle sel veya taşkın önlemeye tahsis edilen eşyaya karşı mala zarar verme suçu işlendiğinde birden fazla nitelikli mala zarar verme suçu oluşur. TCK md. 152/1-b kapsamındaki hallerden biri (örneğin sel veya taşkın), bu bent kapsamındaki bir duruma (örneğin toprak kaymasına) yol açmak suretiyle gerçekleşirse bir nitelikli hal kapsamında cezada bir kez artırım yapılmalı ve bu durum, cezanın belirlenmesinde göz önünde bulundurulmalıdır.

Bunun yanında bahsi geçen afetlere neden olmak suretiyle bu afetlere özgülenmiş eşyalara zarar verilebileceği gibi bu amaca tahsis edilmemiş eşyalar da zarar görebilir. Bu durumda kanaatimizce bahsi geçen afetlere neden olmak suretiyle mala zarar verme suçu bahsi geçen afetlere özgülenmiş eşyaya karşı işlendiğinde TCK md. 152/f 1-b ile md. 152/f 2-b bentleri çerçevesinde, afetlerle ilgili olmayan eşyalara zarar verilmesi durumunda-TCK md. 152 kapsamında başka bir nitelik hal oluşturmuyorsa-TCK md. 151 kapsamında cezanın belirlenmesi gerekir.

Centel/Zafer/Çakmut'a göre, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına sebebiyet vererek mala zarar verme suçu, genelde bu tür felaketlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesislere zarar vermek suretiyle işlenmektedir. Fikri içtima hükmü (TCK md. 44) uygulanarak cezanın, iki kez artırılmasına engel olunmalıdır²²⁸.

Tezcan/Erdem/Önok'a göre, TCK md. 152/f 1-b'de zikredilen durumlarda afeti engellemeye özgülenmiş malın muhafazası yeterlidir. Bu durumlarda afetin fiili olarak gerçekleşmesi gerekmemektedir. Şayet taşkın, afetlere karşı korunmaya tahsis edilmiş malların zarar görmesinden kaynaklanırsa TCK md. 152/f 2-b'de nitelikli halden cezanın tayini yeterli kabul edilmelidir²²⁹.

Yargıtay'a göre, TCK md. 152/f 2'deki nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda, TCK md. 151 veya 152/f 1 uyarınca verilecek ceza iki katına kadar artırılabilir. Hâkim, TCK md. 61'deki hususları göz önünde bulundurmak suretiyle işlenen suçun, kanuni tanımında belirtilen cezanın alt ve üst sınırları arasında temel cezayı belirler ve TCK md. 152/f 2'deki nitelikli hallerle ilişkin hükümleri uygularken gerekçesini de göstermek suretiyle cezayı iki katına kadar artırabilir²³⁰.

²²⁵ Yerdelen, "Çifte Değerlendirme Yasağı", 105 vd; Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 703.

²²⁶ Koca - Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 713-714, 715-716. "Sanığın, mala zarar verme suçunu TCK'nın 152. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde artırım sebebi olarak öngörülen "yakarak" işlemesi nedeniyle, kısa kararda "suçun işleniş şekli", gerekçeli kararda ise "eylemi nedeniyle oluşan zarar miktarı" gerekçe gösterilerek hem temel cezanın alt sınırdan uzaklaşarak belirlenmesi hem de TCK'nın 152. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen artırım sebebinin uygulanması suretiyle TCK'nın 61. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen mükerrer değerlendirme yasağına aykırı davranılmıştır." Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay, K. 864/359 (18 Eylül 2018). Karar için bkz. Yıldız, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1'nci Cilt*, 615-617. Mala zarar verme suçunun nitelikli hallerinin (afetlerle ilgili olanlar da dâhil) çok detaylı düzenlendiği, bu yüzden hâkimin TCK md. 61/f 1'deki ölçütleri hiç kullanamayacağı, her bir nitelikli halin TCK md. 61/f 1'deki ölçütlerden birine karşılık geldiği ve nitelikli unsur olan hususun temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınmayacağı, aksi halde mükerrer değerlendirme yasağının ihlal edileceği ileri sürülmüştür. Bkz. Yerdelen, "Çifte Değerlendirme Yasağı", 115. Aksi yönde ileri sürülen görüş; göre mala zarar verme suçunun nitelikli unsurların bir tanesi veya tamamı gerçekleşse de aynı miktarda cezanın belirlendiğini, birden fazla nitelikli halin gerçekleşmesinin cezada üst sınıra yaklaşmakta ölçüt olma niteliğinin devam ettiğini ileri sürülmüştür. Bkz. Yavuz, *Suçun Nitelikli Unsurları*, 268-269.

²²⁷ Birden fazla nitelikli hal yaptırım bakımından aynı sonuca bağlanmışsa seçimlik nitelikli hallerden bahsetmek ve cezayı bir defa artırmak gerekir. Her biri için ayrıca artırım yapılmaz, ancak bu durum cezanın artırılmasına göz önünde bulundurulur. Birden fazla nitelikli halin gerçekleştiği durumlarda cezanın belirlenmesi bakımından ortaya çıkan problemler, meseleye ilişkin yapılan eleştiri ve öneriler hakkında detaylı bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 709-712.

²²⁸ Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*, 409.

²²⁹ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 739.

²³⁰ "İnceleme konusu somut olayda sanıkların yakarak mala zarar verme suçlarından yerel mahkemece 5237 sayılı TCY'nın 151/1. maddesi gereğince temel ceza, gerekçesi de gösterilmek koşuluyla 1 yıl 6 ay hapis olarak belirlenmiş müteakiben, eylemin yakarak, yakıcı madde kullanılarak işlenmesi nedeniyle TCY'nın 152/2-a maddesi gereğince cezanın 1/2

Olası kast ile yakmak suretiyle mala zarar verilen bir durumda TCK md. 152/f 1-a'da düzenlenen nitelikli hal gerçekleşmiş olur. Çünkü suçun temel halinde olduğu gibi nitelikli halleri bakımından da olası kastın varlığı yeterlidir. Cezanın belirlenmesi aşamasında TCK md. 61/f 1 kapsamında önce temel ceza belirlenir, daha sonra aynı maddenin ikinci fıkrası gereği olası kasttan dolayı indirim yapılır. Akabinde, TCK md. 152/f 2-a kapsamında failin belirlenen cezası bir katına kadar artırılır.

f. Genel değerlendirme

TCK md. 152/f 1-b'de belirtilen vasıftaki eşyaya karşı suçun işlenmesinin daha ağır cezalandırılmasının gerekçesi konunun öneminden kaynaklanmaktadır. Her türlü felaketin hükmün kapsamında mütalaa edilmesi mümkündür. Acil durumlarda bu vasıftaki eşyalara duyulan ihtiyacın verilen zarar nedeniyle karşılanmaması, bu nitelikli halin düzenlenmesinin temelini oluşturmaktadır.

Konunun önemi bakımından yapılan diğer bir düzenleme, TCK md. 152/f 1-d'deki hükümdür. Mezkûr hüküm kapsamında sulamaya ve içme sularının sağlanmasına özgülenmiş tesise karşı mala zarar verme suçu, daha ağır cezayla cezalandırılmıştır. Küresel ısınma ve kuraklıkla mücadele kapsamında suyun ülkemiz bakımından önemini²³¹ düşündüğümüzde TCK md. 152/f 1-d hükmünde belirtilen vasıftaki eşyalara karşı bu suçun işlenmesinin nitelikli hal olarak düzenlenmesi yerindedir.

TCK md. 152/f 2'deki nitelikli haller kapsamında mala zarar verme suçunun daha ağır ceza ile yaptırıma bağlanması, fiilin işleniş şekillerinin yıkıcı etkisi ve özellikle nükleer silahlar dikkate alındığında zararın devamlılık arz etmesinin yol açacağı tehlikenin göz önünde bulundurulması yerinde bir yaklaşım olarak kabul edilebilir²³². Fiilin işleniş şeklinin yol açtığı tehlike esas alınarak düzenlenen nitelikli hallerden biri TCK md. 152/f 2-b kapsamındaki durumdur. TCK md. 152/f 2-b'deki nitelikli hal, neticesi sebebiyle ağırlaşan mala zarar verme suçu olarak düzenlenmemiştir. Mezkûr hüküm bakımından, fiilin işleniş şeklinin yol açtığı tehlikeli durum esas alınarak cezanın artırılması yoluna gidilmiştir. Dolayısıyla bu hal kapsamındaki fiilin, mala zarar verme suçunun bir işleniş şekli olarak kabul edilmesi gerekir.

Günümüzde başta deprem, yangın, sel ve su taşkınları olmak üzere doğal afetler artık daha sık yaşanmaktadır. Mezkûr hükümlerde, bu afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesisler hakkında mala zarar verme suçunun işlenmesiyle gerçekleşen zararın "büyük bir kitleyi etkilemesi"²³³ ve/veya "suçun işleniş şeklinin yol açtığı tehlike" esas alınmıştır. Gerçekleşebilecek zararlar bireysel zararların ötesinde kamusal alanı etkileyen ve bu suretle kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek

oranında artırılmasına karar verilerek saptanan 1 yıl 15 ay hapis cezası üzerinden takdire ilişkin 5237 sayılı TCY'nın 62. maddesi uygulanmak suretiyle sonuç ceza belirlenmiştir. Bu kabul ve uygulamada yasaya aykırılık bulunmadığından..." Yargıtay Ceza Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 2010/210 (26 Ekim 2010) <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, 03.02.2025.

²³¹ Suyun ülkemiz açısından önemine binaen bu yönde düzenleme yapmanın kaçınılmaz olduğu hakkında bkz. Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 707. Bu hususta "Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik" ismi "Havza Yönetim Planlarının Hazırlanması, Uygulanması ve Takibi Yönetmeliği" şeklinde değiştirilmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı 1'inci maddede şu şekilde ifade edilmiştir: "Bu Yönetmeliğin amacı, yüzeysel sular ve yeraltı sularının bütüncül bir yaklaşımla miktar, fiziksel, kimyasal ve ekolojik kalite açısından korunması ve su havzaları yönetim planlarının hazırlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir." Yönetmeliğin "Su Verimliliği" başlıklı 11'inci maddesinde sürdürülebilir su kullanımının sağlanması ve kullanan öder ilkesinin gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi maksadıyla yetkili idareler; a) Arıtılmış evsel atık suyun ve yağmur sularının 7/4/2012 tarihli ve 28257 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinde yer alan şartlar ile gerekli diğer şartları sağlaması kaydıyla sulamada yeniden kullanımlarının özendirilmesini, b) Sulama suyunun analizini, c) Sulama suyu tarifelerinin kullanıcılar tarafından suyun verimli kullanımını özendirerek şekilde yapılandırılmasını, ç) İçme suyu şebekelerinde meydana gelen kayıp ve kaçakların tespit edilmesi ve azaltılması için gerekli çalışmaların yapılmasını, d) Üretim ve tüketim bazında sanal su dengesinin gözetilmesini, e) Tasarruflu su teknolojilerinin kullanımının özendirilmesini, f) Sulamada verimliliği esas alan yöntemlerin kullanılmasını, sağlamakla yükümlüdür."

²³² Sarıtaş, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu", 175.

²³³ Afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesislere verilen zarar, meskûn bir topluluğun kısmen veya tamamen başka yerlere taşınması gibi genel hayatı etkileyecek şekilde olumsuz sonuç doğurabilir. Söz konusu nakle ilişkin prosedür 15.05.1959 tarihli ve 7269 sayılı "Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun"un (7269 sayılı Kanun) 16'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Afete uğrayan meskûn yerlerin büyüklüğü o yerin tamamında veya bir kesiminde yıkılan, oturulmaz hale gelen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin genel hayata etki derecesi, mahallin ekonomik ve sosyal özellikleri, zararın kamuoyundaki tepkisi, normal hayat düzenindeki aksamalar ve benzeri hususlar göz önünde bulundurulur. (7269 sayılı Kanun md. 1)

neviden zararlıdır. Bu düşüncelerden hareketle, bahsi geçen afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşyalar ve tesisler nitelikli hal kapsamında muhafaza altına alınmıştır. Kanun koyucu, bu temelden hareketle cezanın artırılması yoluna gitmiştir. Kısacası, mala zarar verme suçunun temel hali kapsamında cezalandırılan fiillerin daha ağır zararlara yol açması durumunda, kanunumuzun cezanın artırılması yönünde bir anlayış benimsediği, bahsi geçen nitelikli hallerin fiilin haksızlık muhtevasını artırdığı sonucuna varılabilir.

“Mala Zarar Verme” başlıklı ACK md. 303’te suçun temel hali bakımından öngörülen ceza iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. ACK md. 305 ve 305a hükümlerinde ise her ne kadar TCK’daki gibi nitelikli haller gibi düzenlenmemiş ise de mala zarar verme nev’inden fiiller bağımsız hükümler kapsamında daha ağır ceza ile yaptırıma bağlanmıştır. Dolayısıyla afetlerle ilgili hükümler dikkate alındığında cezalandırma bakımından farklı yöntemlerin tercih edilmiş olduğunu söylemek mümkündür. Kanundaki yerini dikkate almak suretiyle Alman ceza hukukunda olduğu gibi konuya ilişkin bağımsız suç ihdas etme yönteminin tercih edilmesi mümkündür. Esasen, afetlerde olduğu gibi bazı durumları, nitelikli hal kapsamında cezalandırmak kanunumuz açısından önemli bir gelişme olur.

Mala zarar vermeye ilişkin nitelikli haller ile başka suç tipleri arasında içtima gerçekleşebilir. Bu durumda genel kaidelerden hareket edilmelidir. Örneğin, TCK md. 152/f 2-b’deki duruma yol açmak suretiyle işlenen mala zarar verme fiili, aynı zamanda genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye sokulmasına neden olmuşsa, suçların içtimaı (fikri içtima) çerçevesinde en ağır olandan cezanın belirlenmesi gerekir²³⁴. Keza, TCK md. 152 kapsamında afetlerle ilgili olan nitelikli haller aynı anda veya bu nitelikli haller maddedeki diğer nitelikli hallerle birlikte gerçekleşebilir. Bu durumda bir nitelikli hal kabul edilerek cezanın üst sınıra doğru çekilerek belirlenmesi gerekir.

Sonuç

Mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli hallerinin ele alındığı bu çalışmada, TCK’nın meseleye ilişkin hükümleri ortaya konulmuş ve kanunumuzun benimsediği anlayış eleştirel bir bakışla değerlendirilmiştir.

TCK md. 151’de başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılamaz hale getirmek fiilleri cezalandırılmıştır. TCK md. 152’de bahsi geçen fiillerin haksızlık muhteviyatını artıran nitelikli hallere yer verilmiştir.

Bu nitelikli hallerden afetlerle ilgili olanlarda, afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşya veya tesisler hakkında mala zarar verme suçunun işlenmesiyle gerçekleşen zararın büyük bir kitleyi etkilemesi ve/veya suçun işleniş şeklinin yol açtığı tehlike esas alınmıştır. Bu esastan hareketle, afetlerle ilgili olan nitelikli hallere ilişkin hükümlerde belirtilen türden eşya veya tesislere karşı işlenen mala zarar verme fiilinin muhteviyatı itibariyle haksızlığın arttığı ve bunun suçun temel halinden daha fazla cezalandırılması gerektiği ortaya konulmuştur.

Mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli hallerine ilişkin hükümler, doğal afetlerin sonuçlarını göz önünde bulundurduğumuzda, yerinde düzenlemelerdir. Ancak çalışmada yapılan eleştiriler çerçevesinde, ACK’daki konuya ilişkin düzenlemeler de dikkate alınarak, suç teorisinin esasları doğrultusunda, özellikle kanun sistematığı açısından bu hükümlerin gözden geçirilmesi gerekir. Bu bağlamda önerilerimiz şu şekilde sıralanabilir:

1- a. Afetlerle ilgili TCK md. 152’deki nitelikli hallerin topluma karşı suçlar bölümü altında tehlike suçları olarak düzenlenmesi, hukuksal değer ve suçun maddi konusu bakımından daha isabetli olacaktır. Nitekim Alman ceza hukukunda da bu yaklaşımdan hareket edilmiştir. Bu bağlamda afetlerle ilgili

²³⁴ Bu sonuca, zarar ve tehlike suçları arasındaki asli-yardımcı norm ilişkisinden doğan zarar suçlarının tehlike suçlarına önceliği ilkesiyle de ulaşılabilir. Çünkü zarar suçlarının cezası, tehlike suçlarının cezasından daha ağırdır. Ancak fikri içtimaın yapılması ve bu şekilde cezanın belirlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü “fikri içtima” ile asli norm ve tali norm ilişkisi şeklinde ortaya çıkan “görünüşte içtima” kurumları birbirinden farklı kurumlardır.

bağımsız bir suçun/suçların düzenlenmesini önermekteyiz. Bununla birlikte nitelikli hallerin, TCK md. 152'den sonra gelecek şekilde bağımsız bir madde ile (TCK md. 152A) düzenlenmesi de kanunumuz açısından bir gelişme olacaktır.

b. Yapılmasını önerdiğimiz bağımsız düzenlemeler kapsamında, mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli halleri için taksirli sorumluluğun da kabul edilmesini önermekteyiz. Gerek TCK gerek ACK'da toplum için genel tehlike yaratan suç tiplerinde taksirli sorumluluk hali de düzenlenmiştir. En azından TCK md. 152/f 2-b'deki durumlara (toprak kayması, çığ düşmesi sel veya taşkın) yol açmak suretiyle mala zarar verme suçu bakımından taksirli sorumluluk halinin düzenlenmesi, bu konudaki kanun boşluğunu gidermeye yönelik önemli bir gelişme olacaktır.

c. Mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili nitelikli halleri bakımından yapılmasını önerdiğimiz bağımsız düzenlemeler kapsamında, suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerine de yer verilmesini önermekteyiz. TCK md. 152/f 2-b'deki durum, neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal teorisine uygun bir formülasyonla ayrıca neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal olarak da düzenlenebilir. Özellikle TCK md. 152/f 2-b'deki metnin lafzından hareket ettiğimizde, mala zarar verme suçunun işlenmesi sonucu maddede geçen afetlerin gerçekleşmesi ihtimalinde, genel güvenliğin kasten veya taksirle tehlikeye girmemiş olması durumunda failin cezalandırılmaması gibi bir sonuç ortaya çıkabilir. Bunu bertaraf etmek adına neticesi sebebiyle ağırlaşmış hale ilişkin muhtemel bir hüküm kapsamında, failin cezalandırılabilmesi böyle bir düzenlemenin yapılmasının gereğini ortaya koymaktadır.

Bunun yanında, şahsi veya toplum açısından ortaya çıkabilecek ekonomik kayıpların da neticesi sebebiyle ağırlaşmış haller kapsamında düzenlenmesi mümkündür. Kanun sistematigi bakımından afetlerle ilgili özel düzenleme yapılması yönündeki önerimizin kabul görmemesi durumunda, mevcut TCK md. 152/f 2-b'deki durumlar ile kişisel ve kamusal nitelikteki ekonomik kayıplara ilişkin durumlar, bağımsız bir madde kapsamında (TCK md. 152A) neticesi sebebiyle ağırlaşmış haller olarak düzenlenebilir. Bu şekilde muhtemel bir düzenleme suç teorisi bakımından önemli bir gelişme olacaktır.

2- a. Yeknesak kavramların kullanılmasında birliğin tesis edilmesi adına mala zarar verme suçuna ilişkin TCK'daki hükümlerde (TCK md. 151, 153 ve 307) ve diğer kanunlarda fiil unsuru bakımından suç tiplerinde kazustik yöntemden vazgeçilmesini ve "her ne şekilde/suretle olursa olsun zarar verme" şeklinde bir ifadenin kullanılmasını önermekteyiz.

b. Kanun metninde kullanılan kelimeler bakımından terim birliğinin sağlanmasını, bu kapsamda "afet" kelimesinin madde metniyle daha mutabık ve teknik bir kelime olduğunu ve "felaket" kelimesinin kanundan çıkarılmasını önermekteyiz.

c. Lafzi yorumdan hareketle birbiriyle ilişkili olan sel ve taşkın, birbirinden ayrı doğal afetler olarak görülmelidir. Bu yüzden aralarına "veya" bağlacı kullanılmalıdır. TCK md. 152/f 2'deki kullanım daha yerinde bir kullanım olmuştur.

d. TCK md. 152/f 1-d'deki "afetlerden korumaya yarayan tesisler" ibaresi, TCK md. 152/f 1-b'deki "diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü tesis" ibaresinin tekrarı niteliğindedir. Suçun konusuna ilişkin olan bu nitelikli hallerden TCK md. 152/f 1-b'de kullanılanı daha kapsamlıdır. TCK md. 152/f 1-d'deki ibarenin kanundan çıkarılmasını önermekteyiz.

e. TCK md. 152/f 2-b'de zikredilen afetlere neden olmak suretiyle mala zarar verme suçunun ayrıca önerdiğimiz bağımsız bir düzenlemede neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal kapsamında kabul edilmesi durumunda "neden olmak suretiyle" değil, "neden olma" şeklinde lafzın kullanılması gerekmektedir.

f. Suçun temel haline ilişkin hükümde (TCK md. 151) kullanılan "mal" ve nitelikli hallere ilişkin hükümde (TCK md. 152) kullanılan "eşya" kavramlarının eş anlamlı olmadığını kabulünde başta afetlerle ilgili olmak üzere nitelikli hallere ilişkin hükümlerin bağımsız birer suç tipi olup olmadığı tartışması ortaya çıkar. Kanaatimizce, kanun koyucunun bu yöndeki iradesi, her ikisini eş anlamlı olarak kullanma

yönündedir. Kanun koyucu eş anlamda kullanmış olsa da başta mala zarar verme suçunun temel hali ve özellikle afetlerle ilgili nitelikli hallerinde olmak üzere malvarlığına ilişkin suçlarda “mal” ve “eşya” kavramları bakımından birinin tercih edilerek kanunda terim birliğinin sağlanması gerektiği kanaatindeyiz.

3- a. TCK md. 152/f 2-b bendinde zikredilen afetlere yol açacak şekilde herhangi bir mala karşı suçun işlenmesi mümkünmüş gibi bir sonuca varılabilir. Kanaatimizce hükmün, TCK md. 152/f 1-b ve d bentlerinden hareketle yorumlanması ve buradaki suçun konusunun bahsi geçen afetlere karşı korunmaya özgülenmiş eşyaya veya tesislere yönelik işlenmesi gerekir. Hem mala zarar verme suçunun daha çok belirtilen afetlere neden olmak suretiyle bu afetlere özgülenmiş eşyaya karşı daha sık işlenmesi hem de özellikle TCK md. 152/f 1-b’de geçen “diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü tesis” ibaresi bu sonucu vermektedir. Söz konusu afetlerle ilgisi olmayan başka malların zarar görmüş olması ihtimalinde malların tek kişiye ait olması durumunda bir nitelikli mala zarar verme suçundan üst sınıra doğru cezanın belirlenmesi gerekir. Afetlerle ilgili olan ve olmayan malların farklı kişilerin mülkiyetinde olması ihtimalinde, aynı neviden fikri içtimain yapılması gerekir.

b. TCK md. 152/f 2-b kapsamında toprak kayması çığ düşmesi, sel veya taşkından bahsedilmiş, “yangına neden olmak suretiyle” bu nitelikli halin oluşması kabul edilmemiştir. Yangına neden olmanın da bu kapsamda kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

4- Mala zarar verme suçunun afetlerle ilgili olan nitelikli hallerine ilişkin hükümlerin gözden geçirilmesi ve öngörülen yaptırımın hem tür hem de miktar bakımından yeniden belirlenmesi isabetli olacaktır. Nitelikli hallere ilişkin hükümlerde afetlerle ilgili olanlar bakımından adli para cezasının da seçenek yaptırım olarak öngörülmesini önermekte ve işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı şekilde cezanın belirlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Alman ceza hukukunda olduğu gibi hâkime hapis cezası veya adli para cezasını seçme imkânının verilmesini-ki TCK md. 151’te hapis ve adli para cezaları seçenek olarak belirlenmiştir.-ve hapis cezasının üst sınırının Alman ceza hukukundaki gibi beş yıl olarak belirlenmesini önermekteyiz.

Kaynakça

- Akbulut, Berrin. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 10. Baskı, 2023.
- Artuk, Mehmet Emin vd. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 17. Baskı, 2023.
- Artuk, Mehmet Emin vd. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 20. Baskı, 2022.
- Avcı, Mustafa. *Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 3. Baskı, 2018.
- Avcı, Mustafa. *Türk Hukuk Tarihi*. Konya: Atlas Akademi, 7. Baskı, 2018.
- Baumann, Jürgen vd. *Strafrecht Allgemeiner Teil (Lehrbuch)*. Bielefeld: Ernst und Werner Gieseking, 12. Aufl, 2016.
- Baumann, Jürgen - Weber, Ulrich. *Strafrecht Allgemeiner Teil*. Bielefeld: Gieseking, 9. Aufl, 1985.
- Centel, Nur vd. *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)*. İstanbul: Beta Yayınevi, 3. Baskı, 2016.
- Cihan, Erol. "Kişi ve Mal Aleyhinde Cürümler". *Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu (22-26 Mart 1976)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1977.
- Çelik, Özlem. *5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Kasten Yaralama Suçları*. Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2014.
- Dönmezer, Sulhi. *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*. İstanbul, 15. Baskı, 1998.
- Dönmezer, Sulhi - Erman, Sair. *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt I*. İstanbul: Beta Yayınevi, 9. Baskı, ts.
- Dräger, Thomas - Rumpf-Rometsch, Egbert. *Die Fälle-Strafrecht Allgemeiner Teil*. Leverkusen: Fall-Fallag, 8. Aufl, 2019.
- Erem, Faruk. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. III*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, 1985.
- Ersoy, Uğur. "Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları". *TAAD* 11/41 (2020), 27-64.
- Fischer, Thomas. *Kommentar Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*. München: C. H. Beck, 66. Aufl, 2019.
- Gözübüyük, Abdullah Pulat. *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. IV (Hususi Kısım-Cürümler, md.448-592)*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 3. Baskı, ts.
- Güleç, Sesim Soyer. "Türk Ceza Kanununda Haksızlık Yanılgısı (m. 30/4)". *DEÜHFD* 10/1 (2008), 59-91.
- Gürsel, Esin. "İdarenin Doğal Afetler Neticesinde Meydana Gelen Zararlardan Sorumluluğu". *Research Studies Anatolia Journal* 1/2 (2018), 330-343.
- Hakeri, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 28. Baskı, 2023.
- Hakeri, Hakan. "Türk ve Alman Hukuklarının Genel Kısımlarının Karşılaştırılması". *Das Schuldprinzip des türkischen STGB im Spiegel des deutschen Strafrechts (Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi)-Band II*. ed. Gunnar Duttge - Yener Ünver. 2/29-42. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2013.
- Heinrich, Bernd. *Strafrecht Allgemeiner Teil*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 6. Aufl, 2019.
- Herring, Jonathan. *Criminal Law (The Basics)*. London/New York: Routledge, 1. edt., 2010.
- İçel, Kayıhan - Yenisey, Feridun. *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları*. İstanbul, 4. Baskı, 1994.
- Karakehya, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2022.

- Karakehya, Hakan. "Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uygulanabilir Hukuk". *AÜHFD* 57/2 (2008), 133-163.
- Kaya, Seyithan. *Kamu Görevlisinin Kişisel Kusuru ve Sorumluluğu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2021.
- Kindhäuser, Urs. *Strafrecht Besonderer Teil I*. Baden-Baden: Nomos, 8. Aufl., 2017.
- Kluszczewski, Diethelm. *Strafrecht Besonderer Teil*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2016.
- Koca, Mahmut - Üzülmöz, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, 2023.
- Koca, Mahmut - Üzülmöz, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 89 Baskı, 2023.
- Korkanç Yaşar, Selma - Korkanç, Mustafa. "Sel ve Taşkınların İnsan Hayatı Üzerindeki Etkileri". *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi* 8/9 (2006), 42-50.
- Kühl, Kristian. *Strafrecht Allgemeiner Teil*. München: Frans Vahlen, 8. Aufl, 2017.
- Küper, Wilfried. *Strafrecht Besonderer Teil (Definitionen und Erläuterungen)*. Heidelberg: C. F. Müller, 7. Aufl, ts.
- Malkoç, İsmail - Güler, Mahmut. *Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-IV: 461-592'inci Maddelerinin Açıklamaları*. Ankara: Adil Yayınevi, 1. Baskı, 1996.
- Maurach, Reinhart vd. *Strafrecht Besonderer Teil (Teilband 2)*. München: C. F. Müller, 10. Aufl, 2012.
- Mitsch, Wolfgang. *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Vermögensdelikte)*. Berlin/Heidelberg: Springer Verlag, 3. Aufl, 2015.
- Murmann, Uwe. *Grundkurs Strafrecht*. München: C. H. Beck, 4. Aufl, 2017.
- Oğuzman, Kemal vd. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 21. Baskı, 2018.
- Önder, Ayhan. *Şahıslara ve Mallara Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 1. Baskı, 1994.
- Öz, Kerem. "Türk Ceza Kanunu'nda Fiili Hata". *Das Schuldprinzip des türkischen STGB im Spiegel des deutschen Strafrechts (Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi)-Band II. 2/199-208*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2013.
- Özbek, Veli Özer vd. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 14. Baskı, 2023.
- Özbek, Veli Özer vd. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, 2023.
- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 19. Baskı, 2023.
- Öztürk, Bahri - Erdem, Mustafa Ruhan. *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 23. Baskı, 2023.
- Polat, Emre. *Yargı Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçu*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2023.
- Rengier, Rudolf. *Strafrecht Allgemeiner Teil*. München: C. H. Beck, 11. Aufl, 2019.
- Rengier, Rudolf. *Strafrecht Besonderer Teil I (Vermögensdelikte)*. München: C. H. Beck, 18. Aufl, 2016.
- Roxin, Claus. *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I: Grundlagen der Aufbau der Verbrechenslehre*. München: C. H. Beck, 4. Aufl, 2006.
- Sarıtaş, Erkan. "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Mala Zarar Verme Suçu". *İstanbul Barosu Dergisi* 82/1 (2008), 155-176.

- Simester, A. P. vd. *Simester and Sullivan's Criminal Law (Theory and Doctrine)*. Oxford/Portland/Oregon: Hart Publishing, 5. ed., 2013.
- Sirmen, A. Lale. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 6. Baskı, 2018.
- Tezcan, Durmuş vd. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 21. Baskı, 2023.
- Timur, Demirbaş. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, 2023.
- Tokdemir, Sercan. "Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2013/9-104 Esas, 2014/216 Karar ve 29.4.2014 Tarihli Kararı Çerçevesinde Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Özelinde Ortaya Çıkan Hukuki Sorunların Değerlendirilmesi". *MÜHF-HAD* 29/1 (2023), 140-187.
- Toroslu, Nevzat. *Nevzat; Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1970.
- Toroslu, Nevzat. "Suçların Tasnifi Sorunu ve Taksirli Suçlar ile Kabahatler Konusunda Bazı Eğilimler". *Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu (22-26 Mart 1976)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1977.
- Turabi, Selami. *Mala Zarar Verme Suçu (5237 sayılı TCK md.151 vd.)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Türay, Aras. "İhmal Suretiyle İcrai Hareketin Sınırlı Sayıda Olup Olmadığı Sorunsalı". *YÜHFD XVII/Özel Sayı* (2020), 115-154.
- Uzuntaş, Ömer - Öztürk, Serkan. "Türkiye'deki Sel ve Taşkın Yönetmelikleri Üzerine Bir Değerlendirme: Farklı Ülkeler ile Karşılaştırma ve Yasal Boşluk Analizi". *ISR Journal* 4/2 (2019), 146-161.
- Wessels, Johannes vd. *Strafrecht Allgemeiner Teil*. Heidelberg: C. F. Müller, 48. Aufl, 2018.
- Wessels, Johannes vd. *Strafrecht Besonderer Teil 2 (Strataten gegen Vermögenswerte)*. Heidelberg: C. F. Müller, 41. Aufl, 2018.
- Wessels, Johannes vd. *Strafrecht Besonderer Teil I*. Heidelberg: C. F. Müller, 42. Aufl, 2018.
- Yavuz, Yağız. *Suçun Nitelikli Unsurları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Yenisey, Feridun - Plagemann, Gottfried. *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*. İstanbul: Beta Yayınevi, 1. Baskı, 2009.
- Yerdelen, Erdal. "Çifte Değerlendirme Yasağı". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20/2 (2012), 105-136.
- Yıldız, Abdulhalik. *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1 'nci Cilt*. Ankara: Türkiye Adalet Akademisi, 1. Baskı, 2020.

Yargı Kararları

- Yargıtay, Yargıtay 4. Ceza Dairesi, K. 2285 (8 Aralık 1947).
- Yargıtay, Yargıtay 4. Ceza Dairesi, K. 7549 (17 Mayıs 1947).
- Yargıtay, Yargıtay 5. Ceza Dairesi, K. 11586/161 (22 Ocak 2008).
- Yargıtay, Yargıtay 6. Ceza Dairesi, K. 1622 (6 Mart 1984).
- Yargıtay, Yargıtay 6. Ceza Dairesi, K. 1915 (29 Şubat 1984).
- Yargıtay, Yargıtay 6. Ceza Dairesi, K. 1977/6605 (11 Kasım 1977).
- Yargıtay, Yargıtay 6. Ceza Dairesi, K. 3371/3520 (22 Ocak 1978).

- Yargıtay, Yargıtay 6. Ceza Dairesi, K. 5558 (10 Ekim 1977).
- Yargıtay, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, K. 10348/1586 (27 Şubat 2007).
- Yargıtay, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, K. 1987 5149 (18 Mayıs 1987).
- Yargıtay, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, K. 1991/1185 (11 Şubat 1991).
- Yargıtay, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, K. 2023/1276 (16 Şubat 2016).
- Yargıtay, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, K. 4513 (5 Mayıs 1987).
- Yargıtay, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, K. 6028/7647 (2 Ekim 1990).
- Yargıtay, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, K. 17216/4600 (9 Nisan 2012).
- Yargıtay, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, K. 1983/1599 (9 Mart 1983).
- Yargıtay, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, K. 1986/227 (15 Ocak 1986).
- Yargıtay, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, K. 2019/12292 (7 Aralık 2009).
- Yargıtay, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, K. 4742 (9 Ekim 1984).
- Yargıtay, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, K. 5307 (1 Kasım 1984).
- Yargıtay, Yargıtay 15. Ceza Dairesi, K. 2013/10919 (11 Haziran 2013).
- Yargıtay, Yargıtay 15. Ceza Dairesi, K. 2013/20383 (18 Aralık 2013).
- Yargıtay, Yargıtay 15. Ceza Dairesi, K. 2014/9488 (13 Mayıs 2014).
- Yargıtay, Yargıtay 23. Ceza Dairesi, K. 2016/9831 (21 Kasım 2016).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 1070/125 (27 Mart 2018).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 175-26 (24 Ocak 2017).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 198 (17 Aralık 1984).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 2010/210 (26 Ekim 2010).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 2022/91 (15 Şubat 2022).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 287/433 (1 Aralık 2015).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 345/345 (20 Haziran 2017).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 376 (18 Ekim 1982).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 433 (10 Aralık 1984).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 77 (11 Şubat 1985).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 840/35 (31 Ocak 2017).
- Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 864/359 (18 Eylül 2018).
- BGHSt 29, 129 [133f].
- RGSt 13, 27 [28].
- RGSt 32, 165 [190 f], 39, 328 [329].
- RGSt 43, 204 [205].
- RGSt 64, 250 [251].
- OLG Naumburg BeckRS 13, 08144.

İnternet Kaynakları

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim 25 Ağustos 2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim 19 Eylül 2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim 29 Ağustos 2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim 7 Eylül 2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim 30 Ağustos 2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim 18 Ağustos 2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Wikipedia. Erişim 18 Ağustos 2024. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Anasayfa>

Ulusal ve Yabancı Düzenlemeler

765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu, *Resmi Gazete* 320 (13 Mart 1926).

5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu, *Resmi Gazete*, 25611 (12 Ekim 2004).

3621 sayılı Kıyı Kanunu, *Resmi Gazete*, 20495 (17 Nisan 1990).

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, *Resmi Gazete*, 28835 (28 Kasım 2013).

1329 tarihli Ameliyatı İskaniye İşletme Kanunu Muvakkati, 1742 (Takvim-i Vakayi, 15 Şubat 1329).

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, *Resmi Gazete*, 10213 (25 Mayıs 1959).

2090 sayılı Tabi Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardım Hakkında Kanun, *Resmi Gazete*, (5 Temmuz 1977).

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, *Resmi Gazete*, 18113 (23 Temmuz 1983).

29.05.2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, *Resmi Gazete*, 27261 (17 Haziran 2009).

6831 sayılı Orman Kanunu, *Resmi Gazete*, 9402 (8 Eylül 1956).

7478 sayılı Köy İçme Suları Hakkında Kanun, *Resmi Gazete*, 10506 (16 Mayıs 1960).

17.10.2012 tarihli Havza Yönetim Planlarının Hazırlanması, Uygulanması ve Takibi Yönetmeliği, *Resmi Gazete*, 28444 (17 Ekim 2012).

Criminal Damage Act 1971.

deutsches Strafgesetzbuch [in der Fassung der Bekanntmachung vom 13.11.1998 BGBl I S 3322].

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Dipnot ve kaynakçanın oluşturulmasında “Zotero” isimli program kullanılmıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.